

IURIE ROȘCA

CĂDEREA DIN URSS ÎN UE.

Cronici antiliberale

Chișinău, 2014

CZU [323+33](478)

R 74

IURIE ROȘCA
CĂDEREA DIN URSS ÎN UE.
Cronici antiliberale

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Roșca, Iurie.

Căderea din URSS în UE. Cronici antiliberale = Падение из СССР в ЕС. Антилиберальные хроники / Iurie Roșca. – Chișinău : S. n., 2014 (Tipogr. “Prag-3”). – 192 p. ; 192 p.

Tit., text paral.: lb. rom., ru. – Pag. var. – Carte-valet (inversă). – 500 ex.

Chișinău, str. A. Corobceanu, 17, MD-2004

tel: 022 23 74 75

email: roscaiurieppcd@gmail.com

skype: pasagernoie

blog: <http://www.iurierosca.md>

© Iurie Roșca, 2014

ISBN 978-9975-77-222-8

S-a întâmplat așa că în ultimii ani am editat câteva culegeri de articole, pe care le-am considerat mai relevante pentru înțelegerea stării de lucruri din societatea noastră. A mai trecut un an și am găsit potrivit să recurg la aceeași metodă, incluzând în volumul de față o parte din textele publicate în această perioadă.

Parcurgând acest volum, cititorii vor putea să înțeleagă mai bine mesajul pe care încerc să îl transmit. El este unul conservator, tradiționalist, creștin și antiliberal.

Ca și cele precedente, volumul de față apare în limbile română și rusă. Deși textele în română sunt mult mai numeroase, cititorul de limbă rusă își poate face o impresie clară despre viziunea mea asupra realităților pe care le trăim.

Iurie Roșca

CUPRINS

CRIZA POLITICĂ – SURSA DE ÎMBOGĂȚIRE A GUVERNANȚILOR.....	6
DANSUL MACABRU AL IMPOSTORILOR PE TRUPUL SUFERIND AL ȚĂRII.....	12
INTERESUL NAȚIONAL SUB PICIOARELE CIRCARILOR.....	17
POST-SCRIPTUM LA SCORUL 3:0. SE PARE CĂ FILAT ÎȘI VA LUA REVANȘA, FĂCÂNDU-L 3:3	24
STEFAN FULE, SODOMIȚII ȘI DESPĂRȚIREA DE ILUZII SAU ADIO, INTEGRARE EUROPEANĂ!	25
DUMITRU MATCOVSCHI – CRAINICUL REÎNVIERII NOASTRE SAU AMINTIRI DE ACUM UN SFERT DE VEAC	32
DUMITRU MATCOVSCHI, OBRAZUL UNEI EPOCI ZBUCIUMATE.....	36
PPCD LA 25 DE ANI UN SFERT DE VEAC ÎN APĂRAREA INTERESULUI NAȚIONAL.....	39
DUGHIN LA CHIȘINĂU SAU REABILITAREA DISCURSULUI TRADIȚIONALIST	51
DUGHIN ȘI POSTMODERNITATEA SAU SCHIMBAREA PARADIGMEI CA OPERAȚIUNE NEVĂZUTĂ PENTRU OCHIUL COMUN (<i>Note de curs pentru Universitatea Populară</i>)	63
REPUBLICA MOLDOVA: DE LA INDEPENDENȚA POLITICĂ SPRE INDEPENDENȚA ECONOMICĂ (<i>Lecție academică la AȘM</i>)	69
1. Scurt istoric al așteptărilor economice sau despărțirea de iluzii	69
2. Saltul mortal din comunism în (neo)liberalism – cauza primară a eșecurilor noastre	72
3. Efectul „soluțiilor magice”, sugerate din exterior	74

IURIE ROȘCA

---

4. Criza de guvernare ca efect al regulilor internaționale	78
5. Respectarea unor relații contractuale ca sarcină de bază a guvernului produce inechitate	80
6. Condiții minime de funcționare a economiei de piață (după David C. Korten „Corporațiile conduc lumea”)	81
7. Un guvern puternic – principalul garant al independenței economice și al funcționării pieței	84
8. Lecția lui Friedrich List, integrarea europeană și globalizarea	89
9. Cine împinge scara de sub picioarele noastre după ce el însuși a urcat pe ea?	92
10. Alte lecții istorice de o stringentă actualitate (după Ha Joon Chang).....	93
11. Privatizarea ca element sacrosant al religiei neoliberalismului	96
12. Criza balanței de plăți – o altă capcană neoliberală.....	97
13. Controlul riguros asupra inflației – o condiție optimă pentru capitalul nomad	97
14. Sistemul bancar – o frână în dezvoltarea economiei naționale	100
15. Schimbul valutar, din sectorul privat – în sectorul public	103
16. Cinci atribute de bază ale capitalului în concepția distributistă.....	103
17. Antagonismul între oligarhi și businessul mic și mijlociu trebuie rezolvat de Guvern	104
18. Mitul egoismului ca motor al progresului	106
19. Un model demn de urmat	108
20. Încă o dată despre distributism	110

CĂDEREA DIN URSS ÎN UE. Cronici antiliberale

---

21. Statul, agricultura și securitatea alimentară	112
22. Mirajul economiilor postindustriale și al celor bazate pe servicii	113
23. Corupția și crimele economice – piedici majore în calea dezvoltării economice	113
Concluzii	115
GÂNDIREA CONSERVATOARE CA TEMELIE A CELEI DE-A PATRA TEORII POLITICE SAU NEOEURASIANISMUL CA APEL LA TRADIȚIE ÎN CONDIȚIILE POSTMODERNITĂȚII	121
MOARTEA LUMII BIPOLARE CA PRELUDIU AL LUMII MULTIPOLARE SAU CUM SĂ SUPRAVIEȚUIM ÎN FAȚA TĂVĂLUGULUI UNIPOLARITĂȚII	143
VERDE PENTRU LICITAȚIA DE DEPUTAȚI COMUNIȘTI, ROȘU PENTRU LICITAȚIA DEPUTAȚILOR DIN ARCUL GUVERNAMENTAL	145
ION MORARU LA 85 DE ANI	147
CELE DOUĂ PROBLEME ALE PUTERII DE LA CHIȘINĂU	149
7 APRILIE 2009: CÂND SE VA FACE LUMINĂ ȘI CINE SUNT ORGANIZATORII?	155
POLIȚIȘTII – VICTIMELE UITATE ALE DEZORDINILOR ÎN MASĂ DIN 7 APRILIE	158
SPAȚIUL PUBLIC CONTRA SPAȚIULUI LITURGIC	161
PAȘTELE CA SPECTACOL LAIC	165
VĂLVĂ MARE PE MELEAGURILE MOLDAVE! ACUM SUNTEM LIBERI SĂ FUGIM CU TOȚII DIN ȚARĂ!	168
MULTIPOLARITATEA CA REPLICĂ IMPERIULUI GLOBAL ÎN VIZIUNEA UNUI GÂNDITOR DIN ORIENTUL ORTODOX	172

CRIZA POLITICĂ – SURSA DE ÎMBOGĂȚIRE A GUVERNANȚILOR

Moto: „Dar iapa care a murit anțărț, mai trăiește?”

Fiind catapultați în fruntea statului de tragicele evenimente din 7 aprilie 2009, anticomuniștii de carton și campionii europenismului de paradă continuă să exercite puterea în nume propriu și în detrimentul poporului. În aproape patru luni de zile, prin eforturile susținute ale capilor coaliției de guvernământ, „istoria de succes” a Republicii Moldova s-a dovedit una reușită doar pentru grangurii din fruntea țării. Afacerile lor merg strună. Iar omul de rând consumă la greu „istoria de coșmar” a unei vieți din ce în ce mai nesuferite. Moldova ca țară furnizoare de forță de muncă pe piețele externe stă în topul tuturor ratingurilor internaționale. Economia națională e ucisă cu metodă de guvernanți prin cârdășii de cartel, contrabandă și importuri excesive, o fiscalitate draconică și un val de teroare fără precedent împotriva întreprinzătorilor.

Și în pofida unor evidențe atât de izbitoare ale unei realități dramatice, care condamnă majoritatea oamenilor la o suferință cumplită din cauza lipsei celor mai elementare surse de venit pentru supraviețuire, discursul triumfalist al puterii pretinde să țină loc de hrană și căldură. „Visul european”, repetat în mod obsesiv de exponenții guvernării, îndeamnă cetățenii să îndure toate lipsurile din prezent de dragul unui „viitor luminos”. O nouă „generație de sacrificiu” se pomenește în postura cetățenilor sovietici, care erau chemați să sacrifice prezentul pentru „raiul comunist”, care urma să-i ferească pe toți de-a valma și fără rest.

Abuzurile, corupția, aroganța și nesimțirea boșilor din vârfurile piramidei statale au depășit orice imaginație maladivă. Și pe acest fundal sinistru, emisarii și comisarii europeni continuă să aplaude

puterii și să-l țină în brațe pe impostorul din fruntea Guvernului chiar și după ce Vladimir Filat a fost demis din funcție.

Infinita epopee cu degradantele exerciții intelectuale marca „Mihai Ghimpu”, menite să mențină cu orice preț puterea în mâinile șmecherilor și trișorilor politici, a dat peste cap întreaga logică juridică pe care se întemeia funcționarea instituțiilor statului. Coțcarii și sforarii din AIE-ul mereu muribund ne-au servit porții generoase de aberații legate de modificarea Constituției prin referendumuri anticonstituționale, la care renunțau din mers și cu seninătate atunci când eșuau, cu interpretări și reinterprețări ale normelor de drept evidente și pentru un om fără studii juridice. După îndelungata și penibilă perioadă de alegere a președintelui țării, când s-a recurs la o serie întreagă de grave încălcări legale, evitând să dizolve Parlamentul, așa cum o dicta Legea, saltimbancii aiești și-au găsit în sfârșit o paiată care să-i reprezinte. Acum un an în fruntea țării a fost aburcat un ins șters, incolor, inodor și insipid, complexat, ezitant și debusolat, bărbatul neamului, capul celei mai corupte și nedrepte ramuri a puterii de stat (am numit aici Justiția) – Nicolae Timofti. Și uite-așa – popâc! – ne-am trezit peste noapte cu încă un „patriot al neamului” dornic să ne ferească prin integrarea europeană.

Fiind lipsit de cele mai elementare calități, indispensabile pentru un demnitar de acest rang, anume acest ipochimen s-a dovedit cea mai potrivită persoană pentru uzurpatorii dornici să mențină puterea în strictă conformitate cu articolul 339 al Codului Penal. Așa am ajuns să avem în fruntea țării nu un Președinte al Republicii Moldova, ci al AIE. Amintim și aici că, potrivit articolului 2, alineat 2 al Constituției, „Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului”. Iar Codul Penal stabilește expres că această crimă nu are termen de prescripție.

Și dacă plângerea penală, pe care am scris-o acum un an în numele Comitetului pentru Apărarea Constituției și a Democrației,

se întemeia, în special, pe modul nelegitim în care a fost evitată dizolvarea Parlamentului și ales șeful satului, acum se pare că se conturează apariția unei noi probe grele în dosarul uzurpării puterii, și anume cea care poate să fie legată de evitarea dizolvării Parlamentului, de această dată pe motivul nealegerii unui Guvern nou în condițiile legale. Am auzit cu stupeoare cum unii exponenți ai puterii și țucălarii de serviciu ai acestora caută să interpreteze termenul-limită stabilit de lege pentru alegerea unui nou Cabinet de Miniștri.

Dar înainte de a vedea ce stabilește Legea Supremă pentru procedura de instalare a Guvernului, să stăruim puțin asupra conduitei favoritului birocrăției europene, Vladimir Filat. Acest muțunache spilcuit și dat cu pudră, care se tot saltă din călcâi și-și afișează o mutră gravă de bărbat de stat, la 13 februarie a tras o petardă mediatică, prin care a denunțat Acordul de constituire a AIE. Învinuindu-și ortacii de guvernare de cele mai mari crime posibile, făcându-i una cu pământul, în maniera lui bombastică de cabotin umflat în pene, Filat a ieșit din proprie inițiativă de la guvernare. După acest atac fără precedent asupra „colegilor de guvernare” era logic să așteptăm ca individul, după care plânge pușcăria de vreo cincisprezece ani, să-și depună demisia și să se declare în opoziție, atât față de aliații pe care i-a declarat criminali, cât și față de comuniști, împotriva cărora a luptat, cot la cot cu Mihai Ghimpu, preț de două sute de ani. Da de unde! Fiind uns cu toate alifiile de Bruxelles și Washington, tămâiat cu toate ritualurile oculte ale cercurilor de influență de pretutindeni, țafandache cel verde unde face: „Voi, dragi aliați, sunteți cu toții niște nemernici și niște hoți de cai, însă eu, după ce v-am ars câte un zdupac în moalele capului, vă somez să mă iubiți, să mă ridicați în slăvi și să mă mențineți în fruntea Guvernului! Vă întrebați de ce? E simplu. Eu, dragii mei, mă aflu sub protecție internațională și fac ce vreau eu sau, mai exact, ce mi se spune din afară.”

Însă povestea cu declarațiile belicoase ale lui nea fudulache i-a cam ieșit pe ochi. Și cel care a semănat vânt a cules furtună. „Jos cu el!” – au exclamat într-un glas aliații democrați și oponenții comuniști. Zis și făcut. Impostorul a fost demis. Și aici se părea că serialul dezgustător și lung ca o zi de post se apropie de sfârșit, iar triumviratul puterii s-a spart ireversibil. Ei bine, nu! După ce s-au bălăcărit unii pe alții ca la ușa cortului, cele trei partide au reluat din nou dansul degradant al negocierilor. Ce negociază, vă întrebați? Vai de mine! O știe o lume întregă: principii și valori. Nimic altceva. Ah, da, și cauza. Cea a integrării europene, firește.

Năzdrăvanii de la putere iarăși s-au rotit într-un picior, s-au dat peste cap ca viteazul din poveste și au luat flirtul de la capăt. „Sfânta familie” e din nou grămadă, unul mai drăguț decât altul. Iar de la o vreme, în formulă extinsă – trei plus unu, cu Timofti aciuat la Președinție. Culmea obrăzniciei o reprezintă insistența lui Filat de a-și păstra fotoliul de premier, după ce și-a denunțat aliații. Iar culmea prostiei o manifestă Timofti, cel care afirmă că râvnește evitarea alegerilor anticipate și, în același timp, admite numirea aceluiși Filat în calitate de candidat la aceeași funcție, fără ca ultimul să aibă susținerea unei majorități parlamentare. De aici am putea deduce că 3 plus 1 e, mai curând, 2 contra 2: Filat și Timofti contra lui Lupu și Ghimpu. Dar asta se va vedea foarte repede.

Odată cu toată vânzoleala din ultimele săptămâni, vrând-nevrând, iese la rampă și președintele impostor. Și, în loc să facă uz de prerogativele sale constituționale, Timofti îi adună la sfat pe cei trei și face eforturi stângace de a-i împăca pe ortacii aflați în stare de beligeranță. După ce s-a spart gașca și cei trei s-au răzlețit, Timofti, pacifistul, s-a pomenit într-o stare de profundă nedumerire. A pățit-o și omul ca-n bancul vechi. Cică, vine un ordin de sus: ”Deștepții la stânga, iar frumoșii la dreapta!”. Iar maimuța unde zice: „Da eu ce să fac, să mă rup în două?”.

IURIE ROȘCA

Niciodată până acum autoritatea șefului statului nu a căzut mai jos. Niciodată președintele țării, unul mai supărăcios, altul mai șmecher, celălalt mai autoritar, nu a arătat mai jalnic.

Citez aici din articolul 98, „Investitura”, punctul 1 al Constituției: „După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru”. ATENȚIE! Norma constituțională în vigoare spune în mod univoc CINE desemnează candidatul cu pricina: PREȘEDINTELE, nu grupurile parlamentare. Și putem să criticăm oricât normele constituționale, dar atâta timp cât ele sunt în vigoare nimeni, nici chiar șeful statului, nu se poate juca cu ele. Și încă o dată ATENȚIE! În acest caz, șeful statului doar consultă fracțiunile, nu le cere candidatul, nici nu coordonează candidatura cu ele. Dacă e bărbat de stat, iar nu cârpă. Prin urmare, logica juridică e simplă, șeful statului ține cont de opiniile grupurilor parlamentare, dar EL DECIDE, EL EMANĂ VOINȚĂ POLITICĂ, EL ÎȘI MANIFESTĂ POZIȚIA în acest caz. Adică, un om întreg la minte și la fire le-ar fi zis flăcăilor din fosta AIE: „Băieții lui tata, fiți atenți, ceasul ticăie! Și dacă o să tot umblați cu fofârlica, voi numi eu omul pentru funcția de premier, că, slavă Domnului, sunt destui oameni în țară mai vrednici decât alde voi. Și dacă vă va plăcea, bine, dacă nu, mai vin o dată cu altcineva, care să aibă autoritatea și profesionalismul necesar, după care gata, la revedere! Vă dizolv cât ai zice pește! La alegeri, flăcăi, toți ca unul, cu excepția mea.”

Și ca să fie mai clar pentru toată lumea despre ce este vorba, revin la textul Constituției. Articolul 85, „Dizolvarea Parlamentului”, alineat 1 stabilește: „În cazul imposibilității formării Guvernului sau blocării procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate dizolva Parlamentul.” Iar alineatul 2 al aceluiași articol precizează: „Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat

votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de „investitură”.

Totuși, întregul exercițiu de instalare a unui nou Guvern NU TREBUIE SĂ DEPĂȘEASCĂ LIMITA DE 45 DE ZILE DE LA PRIMA SOLICITARE. Am subliniat de două ori în citatul de mai sus cuvântul „poate” deoarece anume de el se agață cei care speră să utilizeze acest termen cu scopul unui nou truc politico-juridic. Adică, să repete performanța deja testată de amânare la nesfârșit a procedurii de alegere a Președintelui republicii. Însă a interpreta această normă constituțională imperativă și obligatorie ca pe una care s-ar afla la latitudinea șefului statului înseamnă a profana definitiv spiritul și logica interacțiunii între organele centrale ale puterii de stat. Că președintele nostru nu prea POATE mare lucru, s-a văzut deja cu ochiul liber. Dar dacă nu vrea să-și mai adaoge încă un cap de acuzație în dosarul uzurpării puterii de stat, pe lângă cel de complicitate la crimă de acum un an, când a fost ales nelegitim în funcție, ar fi bine să nu se joace de-a țara cu manipulatorii juridici din fosta AIE. Pentru că oricum ar suci-o, acum sau peste un an, alegerile tot vor veni, iar cei care au crezut că sunt imuni în fața oricărei răspunderi, vor trebui să meargă la răcoare. Asta dacă suntem un stat suveran, în care poporul își exercită nestingherit dreptul la autoguvernare, iar nu o republică bananieră aflată sub protectoratul internațional al unor birocratii oculte care își fac mendrele pe socoteala sărăciei și suferințelor cetățenilor noștri năpăstuiți.

Boală lungă, moarte sigură, spune o vorbă înțeleaptă din popor. Așa că de ce se tem cei din vârfurile piramidei statale, de aia nu vor scăpa.

Pe foarte curând. Rămâneți cu noi. Va urma ceva foarte interesant și instructiv.

Flux, 22 martie 2013

DANSUL MACABRU AL IMPOSTORILOR PE TRUPUL SUFERIND AL ȚĂRII

Beleaua în care s-a pomenit Moldova este una cu totul ieșită din comun. Marii profitori ai zisei revoluții anticomuniste de acum patru ani continuă să calce în picioare legea, bunul-simț și suferințele celor mulți, care s-au lăsat ademeniți de trubadurii europenismului, doar să-i aburce pe inșii cu pricina în vârfurile piramidei statale.

Principalul vinovat al crimei de stat din 7 aprilie 2009, Vladimir Filat, tot el „gangsterul tranziției” și „regele contrabandei”, ne tot aburește de patru ani cu integrarea europeană, folosind-o ca pe o perdea de fum pentru proști, ca să poată fura mai abitir din haznaua țării. Premierul demis, se pare, n-a mai ajuns să figureze în dosarul penal respectiv nici ca martor, nici ca bănuț, nici, cu atât mai puțin, ca acuzat. Tinerii manipulați în acea tragică zi astăzi își consumă deziluziile, regretele și ciuda pe blogurile personale, înfierând „canalia liberală” și „ciuma verde” cu patos și vehemență debordantă. Fosăiala unor comisii parlamentare formate pentru elucidarea acestui caz, ca și scremutul jalnic al Procuraturii, au avut efectul unui sfârâiac. Doar câțiva polițiști au ajuns pe banca acuzaților pentru abuzuri reale sau imagine. Cei, însă, care i-au bătut cu pietre și picioare, au distrus și incendiat clădirile Președinției și a Parlamentului, organizatorii, instigatorii și hoții de bunuri din cele două imobile, covoare, jilțuri, calculatoare etc., continuă să facă pe eroii sau stau tupilați în iarbă ca să nu miroase urât dinspre zelul lor patriotic și anticomunist.

Am pățit-o și noi ca Bulă la lecția de istorie. La întrebarea învățătorului: „Cine a luat Bastilia?” Bulă răspunde timid și nițel speriat: „Nu știu, domnule învățător, eu n-am luat-o”. „Revoluționarii” de ieri, purtătorii de eșarfe verzi și acoliții lor ne guvernează preț de aproape patru ani de ne trosnesc oasele de durere

și ne ghiorăie mațele de foame. Spectacolul degradant, decupat ca dintr-un film horror, pare să nu mai aibă sfârșit. Acrobațiile juridice ale saltimbancilor de la putere au depășit orice imaginație maladivă. Mutrele lor sătule și pline de trufie au invadat ecranele televizoarelor, de unde ni se țin lecții despre „parcursul european”, statul de drept, reforme și alte gogomării de adormit publicul infantilizat de propagandă și glamour.

Iată că și după demiterea Guvernului Filat-2, șmecherii de la putere, după ce s-au porcăit ca la ușa cortului, se vânzolesc în zisele negocieri ca să mai tragă de timp pentru a-și mai rotunji averile din banul public. Iar circarul numărul unu, tot el premier în exercițiul imposturii, după ce le-a ars câte un zdupac în moalele capului „aliaților de guvernare”, stă crăcit în buricul târgului, zbierând cacofonic precum că tot el e bun de lăsat pe post de vulpe ca paznic la găinărie. Mai nou, după ce l-a cam luat pe sus atâta lume, Filat unde face că, vezi Doamne, pe el, jupânul, nu l-a întrebat nimeni dacă vrea să mai fie premier ori nu. Vorba aia, dacă nu mă lăsați să fur în voie cât îmi poștește inimioara mea hapsână și obrazul meu ca tureatca, aș putea să mă și supăr și s-o ușchesc și eu acolo unde mi-am cărat familionul – în Elveția. Că dacă nu știți, am acumulat atâta bogăție, încât aș putea huzuri șapte vieți împreună cu odraslele mele ca un multimilionar modest în minunata țară Elveția. Iar acolo nu mă mai ajunge nici ucigă-l toaca. De ce? Pentru că-mi este aliat și tovarăș, iar amicii mei occidentali, ortacii mei de nădejde, nu vor lăsa pe nimeni să mi se atingă de chica-mi rebelă, răsădită cu atât grijă pe creștetul meu tembel.

Iar impostorul de la Președinție, moș Timofti cel peltic, cocoțat în funcție ca urmare a unei crase și repetate nelegiuiri, se tot necăjește din greu să lase impresia unei autorități de stat, care ar ști ce face și ce sloboade pe gura lui netrebnică. Acest jalnic

complice la crima de uzurpare a puterii de stat, după care plânge articolul 339 al Codului Penal, s-a năvălit în ultima vreme să tot iasă la rampă ca să mai scape vreo prostie despre consultări și despre cum înțelege mintea lui seacă spiritul Constituției. Îl vedeți cât de speriat apare în fața camerelor de luat vederi din (im)postura de președinte al țării? Jalnică priveliște! Iar acum imaginați-vă cam cum va arăta omuleanul cu pricina atunci când îi va veni rândul să dea cu subsemnatul la Procuratură, după ce această liotă de nemernici va pierde pârghiile puterii. Nu râdeți, că e de plâns. Auziți, oameni buni, ce dă din această paiată? Ba că Legea Supremă conține cuvântul „poate”, ceea ce îi lasă panglicarului de el loc de manevră cât îi poștește inima, ba că 5 aprilie a fost un termen-limită spus în șagă, de 1 aprilie, ba că face ce vrea mușchiul lui, vorba regăteanului. Cineva ar zice de ce sunt atât de dur cu un necăjit ca acesta, că de ce nu-l las să-și caute de bătrânețile lui, nu mi-e destul cât m-am bătut cu atâția nacialnici preț de o jumătate de viață? Că, vezi mata, omul e ostaticul barosanilor din alianță, săracul de el. Și mai ales că nu-i plac comuniștii, tocmai lui, care n-a scos o silabă contra comuniștilor din 1995, începutul Perestroikăi și până mai ieri. Nu, frățioare, ai intrat în horă, dansează până la urmă. Dacă poți, firește. Dacă nu, vei păți ca eroul unui vechi cântec popular, care i se potrivește de minune lui Timofti: „Moșul când se opintește, sare-n sus de două dește!”.

What next? (Adică, ce urmează) -, se întreabă contrariați occidentalii, sponsorii și protectorii șmecherilor de la cârma Moldovei. Am făcut-o de oaie, fraților, își zic între ei, la ureche, comisarii, emisarii și ambasadorii „Paradisului terestru”. Acum, când povestea noastră de succes a ajuns una de coșmar, pe unde ne mai scoatem cămașa? Îl mai păstrăm pe Filat pe post de valet, acest de „*son of a bitch, but our son of a bitch*” (pui de cățea, dar pui

de cătea de-al nostru) sau căutăm un alt gogoman? Iar între timp, cât partenerii noștri de dezvoltare trag în cărți și ghicesc în bobi de cafea pe cine să mizeze în această țară a nimănu, borta vântului, numită și Banana Republic of Moldova, oamenii de afaceri gem sub povara unei fiscalități draconice egale cu un racket de stat, tinerii pleacă cu miile zilnic unde-i duc ochii fără a se mai uita înapoi, țăranii mor de foame, iar intelectualii se exersează în retorici prooccidentale și identitare. Teamă mi-i că, menținând asemenea ritmuri de degradare vertiginoasă a tuturor sectoarelor societății noastre, riscăm să ajungem un stat falit fără șanse de redresare. Așa, un teritoriu bântuit de insecuritate, hoți și bandiți, de care li se face scârbă și localnicilor, și străinilor.

Felicitări, domnilor! *Show must go on!* (Spectacolul trebuie să continue!) Trăiască AIE-3! Că numai briganzii din această clică mai pot trăi așa cum vor în această țară a nimănu.

După coșmarul ultimilor patru ani ajung la concluzia fermă că prin zisul exercițiu democratic, cu „principii și valori”, cu ciurma verde și cu prostul satului pe post de megajurist, tot el campionul naționalismului de grotă, cu un Guvern într-un picior, cu un președinte olog, cu o Procuratură fără cap, dar cu mâini păroase în spate, cu o vamă a contrabandiștilor, cu promotorii sodomiilor și a degradării morale, nu ajungem nicăieri.

Uzurparea puterii de stat este o realitate la îndemâna oricui. Și dacă vin alegerile, acum sau mai la toamnă, ce naiba am putea schimba, când oamenii sunt aduși la sapă de lemn și așteaptă „să-și exercite dreptul suveran” doar pentru a mai câștiga o sută de grame și o sută de lei, iar milionarii de carton abia așteaptă să-i fericească cu noi pomeni? Și totuși, putem! Dar asta doar dacă îl vom reciti pe Eminescu pentru a ne cutremura încă o dată împreună de actualitatea lui zguduitoare.

*„Au prezentul nu ni-i mare? N-o să-mi dea ce o să cer?
N-o să aflu într-ai noștri vre un falnic juvaer?
Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea spoielii?
Nu se nasc glorii pe stradă și la ușa cafenelii,
N-avem oameni ce se luptă cu retoricile suliți
În aplauzele grele a canaliei de uliți,
Panglicari în ale țării, care joacă ca pe funii,
Măști cu toate de renume din comedia minciunii?
Au de patrie, virtute, nu vorbește liberalul,
De ai crede că viața-i e curată ca cristalul?
Nici visezi că înainte-ți stă un stâlp de cafenele,
Ce își râde de-aste vorbe îngânându-le pe ele.
Vezi colo pe uriciunea fără suflet, fără cuget,
Cu privirea-mpăroșată și la fălci umflat și buget,
Negru, cocoșat și lacom, un izvor de șiretlicuri,
La tovarășii săi spune veninoasele-i nimicuri;
Toți pe buze-având virtute, iar în ei monedă calpă,
Chintesență de mizerii de la creștet până-n talpă.”*

Și dacă tot am adus vorba de Eminescu, de ce n-aș încheia aceste rânduri pline de necaz, scrise de unul care nu vrea să accepte viața așa cum e și nici puterea criminalilor și a lepădaților de neam, cu o imprecuație divină, care stigmatizează peste veac impostorii de azi:

„Îndrăgi-i-ar ciorile și spânzurătorile!”

Dixi. Rămâneți cu noi. Urmează ceva cu totul special. Pașnic, legal și perfect democratic. Când? Cum? Aveți puținică răbdare, vorba personajului lui Caragiale.

Flux, 05 aprilie 2013

INTERESUL NAȚIONAL SUB PICIOARELE CIRCARILOR

Moto: „La vremuri noi, tot noi!”

În sfârșit, muntele a născut un șoricel. Sau paița a fâtat un sfârâiac. Adică, senilul președinte Timofti, după ce s-a tot bâlbâit și s-a acoperit de penibil în ultimul hal, l-a desemnat drept candidat la funcția de prim-ministru tot pe Filat. Deviza ultimului, pesemne, e inspirată din folclorul politic românesc, de pe vremea când făcea bișniță pe la Iași pe post de student la Universitate: „La vremuri noi, tot noi!”. Am putea utiliza aici și o altă expresie înaripată din aceeași perioadă glorioasă a lui Iliescu: „Vin ai noștri, pleacă-ai noștri, disidenții mor ca proștii!”.

Acum două săptămâni scriam pentru FLUX un comentariu din care îmi permit să citez: „Năzdrăvanii de la putere iarăși s-au rotit într-un picior, s-au dat peste cap ca viteazul din poveste și au luat flirtul de la capăt. „Sfânta familie” e din nou grămadă, unul mai drăguț decât altul. Iar de la o vreme, în formulă extinsă – trei plus unu, cu Timofti aciuat la Președinție. Culmea obrăzniciei o reprezintă insistența lui Filat de a-și păstra fotoliul de premier, după ce și-a denunțat aliații. Iar culmea prostiei o manifestă Timofti, cel care afirmă că râvnește evitarea alegerilor anticipate, și, în același timp, admite numirea aceluiași Filat în calitate de candidat la aceeași funcție, fără ca ultimul să aibă susținerea unei majorități parlamentare. De aici am putea deduce că 3 plus 1 e, mai curând, 2 contra 2: Filat și Timofti contra lui Lupu și Ghimpu. Dar asta se va vedea foarte repede.”

Așadar, 2 contra 2: Timofti și Filat versus Ghimpu și Lupu. Ce-i drept, combinația pare a fi nițel mai complexă. În timp ce Ghimpu continuă să tune și să fulgere cu mânie proletară împotriva lui Filat și a anexei politice a acestuia pe post de șef de stat, Lupu a devenit dintr-o dată mai evaziv, conciliant și elastic. Cum să-i mai

IURIE ROȘCA

---

zici acestei adunături de ipochimeni cocoțați în vârfurile puterii de stat ca să-ți epuizezi tot necazul și revolta față de spectacolul de prost gust care se întinde ca o peltea de post preț de patru ani? Le-am putea spune și circari, și sforari, și scamatori, și saltimbanci, și clovni, și măscărici, și paiate, și prestidigitatori, și panglicari, dar tot parcă ar fi puțin. Dar, de fapt, avem de furcă cu niște indivizi extrem de periculoși pentru societate, care țin pe post de ostatic bun de prostit un popor întreg.

Ce s-a întâmplat timp de o lună, din momentul în care Parlamentul l-a debarcat pe Filat-2? (Unii, mai malițioși, ar prefera expresia „l-au dat în gât”). Am văzut cum decrepitul impostor de la Președinție, care se pretinde a fi șef de stat, a stat cumișel în banca lui, așteptând ca cele trei componente ale defunctei coaliții să-l îndrăgească din nou pe cel care i-a făcut cu ou și cu oțet, în ultimul hal, pe „colegii de alianță”. Am putea spune și așa: îl dai pe Filat afară pe ușă, iar el intră înapoi prin hogașul Președinției. Țsta e principiul de aur al democrației moldovenești: obraznicul mănâncă praznicul, iar rușinosul roade osul. Infantilul cabotin lovit de ramolism precoc – l-am numit pe Timofti – n-a mai ajuns să înțeleagă rolul președintelui republicii în procesul de formare a Guvernului țării. Repet pentru proști etapele legale de instalare a unui Guvern: 1) „După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru” (art.98, alin. (1) al Constituției); 2) Parlamentul aprobă lista nominală și programul de guvernare a noului Guvern; 3) „În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul” (art. 98, alin. (4) al Constituției); 4) „Guvernul își exercită atribuțiile din ziua depunerii jurământului de către membrii Guvernului în fața președintelui Republicii Moldova” (art. 98, alin. (5)).

Însă șifonatul, pipernicitul și pelticul personaj, zis și moș Ti-

mofti, n-a mai apucat să priceapă că el și numai el este acea autoritate care are dreptul exclusiv de a desemna candidatura premierului fără a sta cu ochii în soare și a aștepta la nesfârșit vânzolelele coșcarilor din fostul arc guvernamental. Îi consultă o dată, de două ori, fără a trage mâța de coadă, după care numești un candidat la șefia Guvernului, în funcție de capacitățile și reputația acestuia, dar și în funcție de șansele lui de a acumula o majoritate de voturi în plenumul Parlamentului. Ce a făcut însă, bufonul lovit de ramolism și lipsit de orice umbră de voință politică și demnitate? Ia să-i auzim bâiguiala de la briefingul respectiv:

Cităm din argumentele în favoarea lui Filat, invocate de Timofti:

“1. În cadrul consultărilor, Vlad Filat a fost singura candidatură ce mi-a fost propusă de către PLDM.

2. Partidul Democrat și Partidul Liberal, dar și grupul de deputați condus de Vadim Mișin, au recunoscut dreptul PLDM de a propune un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

PLDM are cea mai mare pondere în Parlament, numeric vorbind, cu excepția PCR, care s-a arătat dezinteresat de acest proces.

Voința majorității deputaților cu care am discutat este că Republica Moldova trebuie să continue politica de integrare europeană, iar pe plan intern să pună în aplicare reformele democratice convenite cu Uniunea Europeană.

Domnul Vlad Filat va putea, în opinia mea, să continue aceste procese”.

Auzi, vorbă de șef de stat? Citiți și vă cruciți, oameni buni! Curat murdar, vorba personajului lui Caragiale. El își recunoaște, senin(1), liber și neconstrâns de nimeni, propria impotență în procesul de formare a Executivului. Cum vine asta? Vezi, Doamne, doar fătfrumosul de Filat i-a fost propus de PLDM! Măi umbră de om ce ești! Chiar nu pricepi că, de fapt, din vina și cu complicitatea matală,

rolurile s-au inversat? Nu PLDM sau oricare alt partid trebuie să-ți propună candidatul, ci mata le propui lor, tuturora, întregului corp legiuitor, respectiva candidatură. Altfel zis, șeful statului în această situație face pe prostul. (Ori – cine știe? – poate nu face.)

Urmând logica întoarsă pe dos a mamelucului tupilat la Președinție, de o asemenea funcție, în general, nu e nevoie, întregul exercițiu de formare a Guvernului putând fi deplasat spre Parlament. De ce n-ar propune deputații DIRECT candidatura premierului, fără a se mai complica cu astfel de formalități cum ar fi semnătura Președintelui republicii pe decretul de numire a acestuia? Putem zice și așa: situația creată arată că rolul șefului statului în cazul cu pricina este nul. (Fiți atenți, încă n-am spus că Președintele ar fi o nulitate, dar gândul mi se îndreaptă cu viteza luminii anume într-acolo.) E ca și cum funcția de șef de stat n-ar exista decât la nivel decorativ, iar atribuțiile lui formale ar fi cele de depunere a unui autograf pentru posteritate pe hârtia zisă decret.

Cât despre faptul că PDM, PL și grupul lui Mișin și-ar fi declinat orice inițiativă de a veni cu alte candidaturi, precizăm că acestea nici nu aveau obligația să o facă, ci să asculte și să ia act – cu entuziasm sau cu nemulțumire – de propunerile (pluralul aici e obligatoriu!) enunțate de președinte. Dar, în loc să audă astfel de propuneri, respectivii deputați au văzut, după suspansul agasant de lung, cum Timofți scoate din mânecă asul măsluit pre nume Filat, dragul de el, mânca-l-ar tata! La Odesa, în astfel de situații se zice că gluma de ieri astăzi nu mai e glumă (Вчерашняя хохма сегодня уже не хохма).

Iar pretenția lui Timofți precum că unicitatea acestei candidaturi ar decurge și din „ponderea, numeric vorbind” (auzi, ce piruetă retorică?), îi copleșește capacitatea de a se mai gândi (verbul „a gândi” e aplicabil aici doar strict convențional) și la altcineva. Doar

se știe bine că Filat, după ce și-a denunțat aliații, nu se mai bucură de sprijinul unei majorități parlamentare. Prin urmare, luna care s-a scurs, plus cele 15 zile pe care le are Filat la dispoziție pentru a determina deputații să-l susțină, sunt utilizate pentru a încerca crearea unei majorități ad-hoc, de o singură folosință, cu ajutorul a două pârgheii tradiționale: 1) coruperea prin oferirea de bani și funcții guvernamentale și 2) constrângerea prin șantaj cu materiale compromițătoare. Ceasul ticăie, tragerea de sfori e în toi. Să vedem cât de convingător va fi Filat și ortacii săi de aici și de pe aiurea în operațiunea de încropire a voturilor necesare. Nu de alta, dar, vorba englezilor, „Show must go on!”.

Nesimțitul cu obraz ca de tureatca cizmei soldățești – l-am numit pe același Timofti – unde mai face în smiorcăitul lui briefing că integrarea europeană și reformele ar fi partea forte a lui Filat. Frumooooos! Bravos, jupâne! După toată mizeria și hoțiile din cei patru ani de aflare la guvernare, cu toate consecințele economice, sociale și morale dezastruoase, tot pe ăsta ni-l pui să ne conducă spre viitorul (european) luminos? Buuună treabă, nenicule. Vivat, președintele! Cum ar zice Ion Creangă, odată om, fătat, nu ouat. Asta e, au și ratații vocația lor de epave.

Revin la citatul final din scremutul discurs prezidențial, ca să-l pot boi mai abtîr în continuare:

„Domnul Vlad Filat va putea (aici prezidentul a slobozit un accent mai apăsat – n.n.), în opinia mea, să continue aceste procese”. Ce va putea, moșule? Să prade în continuare cu același succes și dezinvoltură țara? Să șoptească discret către Balițchi-Vameșul sloganul magic „VERDE PENTRU CONTRABANDĂ?”. Să-și etaleze chica artificială și nulitatea intelectuală? Asta, da, credem. Dar mai mult, nu are de unde. Vorba aia, de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere.

IURIE ROȘCA

Și așa cum cronometrul e pornit, sunt foarte curios pe unde-și va scoate cămașa PDM? Ce vor face conducătorii acestui partid, făcut una cu pământul de ritosul cap de Guvern de atâtea ori, încât un om cu demnitate nici n-ar mai da mâna cu unul de teapa lui. Sau, cum zicea bunica mea despre oamenii de nimic: aiștia sunt atât de nemernici încât nici mucii să nu ți-i dai pe ei. Cel puțin judecând după maniera eufemistică afișată de Marian Lupu, un vot în favoarea unui Guvern Filat-3 nu se exclude. Îmi vine greu să mi-i imaginez pe Marian Lupu și Vlad Plahotniuc ridicând ambele mâini în semn de capitulare în fața lui Filat și lăsându-l tot pe Muțunache Filfizorul (ghici cine e?) în capul bucatelor, cu pâinea și cuțitul în mână. Aici formula din arta negocierilor „win/win” („câștig/câștig”) nu ține. Unul va fi pe post de „total winner” („câștigător total”), iar celălalt – de „total loser” („păgubaș total”). Tertium non datur, vorba latinilor (A treia variantă se exclude). Dacă se va întâmpla anume așa, trebuie să ne gândim foarte serios ce sfuri nevăzute vor trage stăpânii din exterior ai lui Filat, cei specializați în combinații oculte. Dar nu zice „hop!” până nu ai sărit. On va voir, vorba francezilor polonezi ai lui Mihai Ghimpu. Adică, om vide, în versiunea locală.

După ce și-a încheiat silabisirea de pe foaie a compunerii scrise de consilieri, Timofti a răspuns cum l-a dus mintea și capul la o întrebare. Din mormăiala acestuia am desprins că dacă Filat va eșua la prima tentativă, el nu exclude să-l numească tot pe Țafandache și pentru a doua oară. Păi, cum se potrivește asta cu preocuparea obsesivă a președintelui de a evita cu orice preț alegerile anticipate? O vom vedea și pe asta.

De când cei doi, Timofti și Filat, s-au înhăitat într-o gașcă, am observat că au început să semene din ce în ce mai mult. Aparițiile lor publice care s-au succedat miercuri, 10 aprilie, la o distanță scurtă de timp, au arătat că amândoi și-au cârâit expunerile cu

același glas răgușit, stins, de infractor prins în flagrant delict ori de găină cu gâtul sucit. M-am uitat la ei și mi-am amintit o expresie celebră dintr-un vechi film rusesc: „Глядя на вас, не верится в победу» („Uitându-mă la voi, nu-mi prea vine să cred în victorie”). Cursanții mei de la Universitatea Populară, care au însușit deja și lecția „Comunicare”, inclusiv „Limbajul trupului”, știu că cel mai bun detector de minciuni este limbajul non-verbal. Adică, în comunicare mesajul este recepționat în felul următor. Citez din lecția 10 din cadrul părții a doua „ABILITĂȚI PRACTICE”:

„Dr. Albert Mehrabian a examinat elementele verbale (cum ar fi alegerea cuvintelor), vocea și prezentarea vizuală în percepția auditoriului. El a constatat că procentajul de impact al fiecăruia dintre aceste trei elemente se distribuie în felul următor:

Verbal = 7%

Vocea = 38%

Vizual = 55%

Așadar, 93% din percepția atitudinii tale de către auditoriu – altfel zis credibilitatea mesajului tău – are mai puțin de a face cu cuvintele pe care le alegi, decât cu faptul cum le spui și cum arăți spunându-le.”

Prin urmare, cum și-au declamat cei doi cuvântările, am auzit și am văzut: PENIBIL. Nu vă cred, ar spune celebrul regizor Stanislavski. Asta și pentru că oricât de îndemânatici ar fi textierii din preajma voastră, lumea simte în proporție de peste 90% că ceea ce spuneți se contrazice atât cu vocea, cât și cu limbajul corpului. Impactul dintre text și interpretare e flagrant, ca ciocnirea frontală a două trenuri în plină viteză.

De ce îi tot biciuiesc pe impostorii respectivi atât de necruțator, se vor întreba unii. Și oare nu e cazul să o las mai moale? Că de, oameni sunt și ei. Îi înfierez ca să prindă la minte și să le fie de învățătură. Și nu atât lor, cât oamenilor care s-au lăsat prostiți de ei la alegeri.

IURIE ROȘCA

Pe foarte curând, domnilor. Bâlciul măscăricilor și acrobațiile circarilor continuă. Iar ca salturile lor mortale să aibă parte de o aterizare pe potrivă, noi vom avea grijă să le dirijăm zborul. Lumea a vrut pâine, dar s-a ales doar cu circ. Bun și așa, oricum e mai mult ca nimic.

Flux, 12 aprilie 2013

POST-SCRIPTUM LA SCORUL 3:0. SE PARE CĂ FILAT ÎȘI VA LUA REVANȘA, FĂCÂNDU-L 3:3

Scriam acum câteva zile că, după decizia Curții Constituționale, scorul devenise 3:0 în favoarea lui Plahotniuc și în defavoarea lui Filat. Adică instalarea lui Corneliu Gurin în fruntea Procuraturii Generale, adoptarea sistemului electoral mixt și hotărârea Curții Constituționale care l-a descalificat pe Filat. Iată că azi, 25 aprilie, Filat s-a apucat de treabă. El are de votat, împreună cu comuniștii, trei lucruri. Să-l dea jos pe Marian Lupu, să-l demită pe procurorul general Corneliu Gurin și să anuleze modificările la legislația electorală. Astfel, în meciul dintre cei doi Vlazi, scorul ar ajunge 3:3.

Iar, între timp, țara se prăbușește tot mai adânc în dezastrul economic, social și moral, structurile statului se află în stare de paralizie, iar sfârșitul nebuliei din vârfurile puterii nu se întrevede. Cert e un singur lucru. Indiferent care va fi scorul final între părțile beligerante, **NICIUN PARTID POLITIC DIN CELE TREI CARE AU GUVERNAT ȚARA ÎN ULTIMII PATRU ANI NU MAI TREBUIE SĂ AJUNGĂ ÎN VIITORUL PARLAMENT.**

Indiferent de faptul când vor fi alegerile și indiferent de trucurile pe care le vor face șmecherii îmbogățiți pe seama sărăciei noastre.

**MOLDOVA FĂRĂ COMPONENTELE DEFUNCTEI AIE,
MOLDOVA FĂRĂ BANDIȚI!**

Flux, 26 aprilie 2013

STEFAN FULE, SODOMIȚII ȘI DESPĂRȚIREA DE ILUZII SAU ADIO, INTEGRARE EUROPEANĂ!

După patru ani de guvernare proeuropeană, când la cârma țării s-au cocoțat câteva găști de profitori ai tranziției, marii îmbogății ai vremurilor tulburi de după prăbușirea URSS, dar și de după căderea forțată a „noilor comuniști” de la putere în urma acțiunilor violente din 7 aprilie 2009, dirijate din exterior, în sfânta zi de duminică, 19 mai 2013, s-a întâmplat un eveniment care cred că trebuie să pună capăt definitiv și irevocabil iluziei integrării europene.

Comisarul european Stefan Fule, sosit să reînvie defuncta alianță a slugoilor coruptei birocrății europene, a turnat ultima picătură în paharul răbdării noastre. Acesta a participat la așa-numita paradă a ziselor minorități sexuale. Demnitarul european, ca și ambasadorul american William H. Moser și cel european Dirk Shuebel, au salutat cu căldură grupul de homosexuali și lesbiene. Sodomiții, acest grup finanțat și susținut masiv din Occident, pot triumfa. Poporul creștin al țării mele a fost scuipat în obraz în ultimul hal. Astfel, înaltul demnitar european s-a solidarizat cu un grup minuscul de persoane marginale, degradate moral și bolnave fiziologic, împotriva majorității absolute a poporului nostru. După acest gest sfidător, de un cinism dezgustător și o obrăznicie satanică, numai orbii și lașii se mai pot declara de partea integrării europene.

Preț de patru ani am simțit cu toții pe propria piele sensul integrării europene. În spatele unui discurs triumfalist, îmbâcsit cu fraze deșarte despre „principii și valori”, țara noastră a gemut sub un regim abuziv și nedrept, controlat de hoții și bandiții deveniți peste noapte oligarhi și demnitari de prim rang. Recunosc, după alegerile din 2009, când am văzut cum coaliția de guvernământ își bate joc de lege și de bunul-simț, am tot scris demersuri și rapoarte către instituțiile europene, căutând, în naivitatea noastră, să atragem

IURIE ROȘCA

---

atenția factorilor europeni și americani asupra tuturor nelegiuirilor care s-au ținut lanț de-a lungul acestor ani. Dar de fiecare dată răspunsul întârzia să vină, ca, până la urmă, să nu primim niciun răspuns la semnalele noastre de alarmă. O perioadă am crezut că e vorba de naivitatea și percepția superficială a „partenerilor de dezvoltare” asupra realităților de la noi. Mi se părea că lipsa de reacție e cauzată de acest blestemat contrast între comuniștii care plecase de la guvernare și anticomuniștii de carton care le-au luat locul. Frica în fața revenirii comuniștilor la putere, îmi ziceam, probabil paralizează capacitatea de analiză a diplomațiilor occidentale și a demnitarilor apuseni, care nu-și dădeau rând să tot laude „povestea de succes” a alianței fără frică de Dumnezeu și rușine de oameni.

Am tot insistat să se facă lumină și să fie trași la răspundere criminalii care au organizat și realizat o tentativă de răsturnare prin violență a puterii de stat la 7 aprilie 2009. Însă niciun demnitar european sau american, nicio instituție occidentală nu și-au manifestat interesul pentru finalizarea anchetei asupra acestui caz de o gravitate fără precedent. Acum este clar: lipsa de interes a acestora este dovada faptului că vesticii n-au vrut să se afle că, de fapt, principalii vinovați sunt cei care reprezintă clientela lor politică, parveniții din vârful puterii de stat.

Am protestat în permanență față de acțiunile anticonstituționale și antidemocratice ale Alianței pentru Integrare Europeană, care au ciopârțit legislația după bunul lor plac, au luat în captivitate toate instituțiile de stat, și-au subordonat întreaga economie națională, s-au dedat în permanență deturnării banilor publici și a finanțărilor externe, contrabandei și hoțiilor de tot felul. Însă vizitele pompoase ale marilor demnitari occidentali s-au ținut lanț, fără să le fie adresat un minim reproș celor care au călcat în picioare cu nesimțire toate normele legale și morale.

Interminabila aventură cu alegerea președintelui republicii, însoțită de un referendum eşuat și de altul anunțat și abandonat la jumătate de cale, de depășirea tuturor termenelor și procedurilor stabilite de Constituție, ne-a determinat să ieșim în stradă. Am format Comitetul pentru Apărarea Constituției și Democrației, am organizat în plină iarnă, pe un ger năprasnic, o serie de mitinguri și demonstrații, am scris zeci de petiții și declarații. Am arătat cu lux de amănunte că în Republica Moldova, puterea este uzurpată. Ca reprezentanți ai societății civile, am solicitat întrevederi cu ambasada Uniunii Europene și a Statelor Unite ale Americii, pentru a le explica situația și a le prezenta plângerile noastre. Însă ușile acestor misiuni diplomatice s-au dovedit a fi închise ermetic în fața celor care puneau la îndoială legitimitatea uzurpatorilor.

A urmat alegerea anticonstituțională a lui Nicolae Timofti pe post de impostor în fruntea statului. Am adresat plângeri penale la Procuratură, am apelat la judecată, însă justiția aflată la cheremul puterii politice i-a albit pe criminali. Atunci am apelat la CEDO. Dar iată că dosarul întocmit de avocați care au câștigat mai multe cazuri în această instanță internațională este restituit pe niște motive formale, ridicole. Acum nu mai am nicio îndoială care va fi soarta lui la Strasbourg. Corb la corb nu-și scoate ochii.

După scamatoriile cu alegerea președintelui republicii, credeam că asta va fi culmea isprăvilor alianței proeuropene. Însă ceea ce a urmat a depășit orice imaginație. Demiterea lui Vladimir Plahotniuc, apoi a Guvernului Filat, urmată de demiterea lui Marian Lupu încă n-au însemnat sfârșitul coșmarului. Șirul interimatelor la Guvern și la Parlament, legile adoptate și apoi abrogate, hotărârile pe bandă rulantă ale Curții Constituționale și încă alte mișelii de o gravitate monstruoasă continuă să zguduie din temelii întreaga construcție statală. Însă nici acum uzurpatorii nu se lasă bătuți și nu anunță alegeri anticipate.

IURIE ROȘCA

Și iată că pe acest fundal macabru ne vine bob sositor comisarul (Doamne, ce termen blestemat, care anunță un alt soi de teroare după cea roșie!) Stefan Fule. European de această dată, nu bolșevic. Așadar, dincolo de câteva întâlniri cu nacialnicii din fosta alianță, pe care acesta a căutat să-i convingă să se adune laolaltă pentru a mai governa țara împotriva intereselor noastre naționale, în timp ce creștinii se rugau în biserici și în centrul capitalei, emisarul european s-a aliat cu antihriștii în acțiunea de sfidare a credinței noastre și a moralei publice.

Orice om cu bun-simț, chiar dacă nu este practicant activ al credinței creștine, trebuie să se simtă agresat în cel mai direct mod, el, familia și copiii lui. Altfel, chiar suntem niște orbi buni de dus la abator, ca niște vite inconștiente, care-și merită soarta de animal de sacrificiu pe altarul celor care ni-l răstignesc din nou pe Mântuitorul nostru Hristos.

Atunci când s-a pus la cale ticăloasa lege zisă antidiscriminare, cea care a egalat păcatul și virtutea, rușinea și nerușinarea, moralitatea și imoralitatea, tăvălugul occidental care i-a folosit drept unelte netrebnice pe nemernicii din Guvernul Filat și din majoritatea parlamentară formată din PLDM, PDM și PL, a reușit să înăbușe glasul poporului. Revolta creștinilor, protestele fețelor bisericesti au fost anihilate de o putere care-l slujește cu râvnă pe Mamona. Iar ca spectacolul să fie și mai sinistru, în corul sodomiților s-au înscris o puzderie de indivizi cu pretenții de intelectuali rafinați, comentatori și analiști politici care mai de care mai prooccidental și mai antinațional, cu toții cântându-le în strună cercurilor anticreștine din Occident. Unii (foarte puțini, de altfel) din snobism și din lipsă de cultură temeinică, alții (cei mai mulți) fiind dependenți de finanțările externe, s-au întrecut în exerciții retorice demne de tot disprețul în ridiculizarea Bisericii și în ostracizarea celor care și-au mai păstrat o urmă de obraz. Practic, toate televiziunile private le-au ținut isonul,

organizând o sarabandă de emisiuni menite să manipuleze opinia publică în favoarea răului care, din cauza ateismului lor agresiv, era văzut ca ceva normal. De ce? E simplu. Pentru că așa e în Europa, unde, vorba unui politician redus mintal, râvnim să ajungem de două sute de ani. Iar dacă vom accepta să ni se impună această blestemată lege, – auziți voi, oameni buni? – europenii ne vor da regim liberalizat de vize. Ca să plecăm cu toții din Patria noastră pentru a le spăla closetele și a le face toate muncile la negru. Iar mai nou, ne vor da și regim de comerț liber, ca să poată invada definitiv cu mărfurile lor piața noastră, astfel ca să rămânem pentru vecie o țară subdezvoltată economic, dominată de mărfurile și capitalurile străine. Acest atac propagandistic furibund a copleșit mințile unui număr înfrorător de mare al zisei noastre intelectualități, care s-a lăsat otrăvită de vocile sirenelor din exterior. Cum să nu-ți plângă inima de necaz atunci când vezi cum noii coloniști ne împart nouă, aborigenilor, mărgelile din sticlă, luându-ne în schimb aurul nostru – sufletele de creștini rătăciți?

Derbedeii cu papion, unși cu toate alifiile și parfumați cu otrava dulce a propagandei perfide, care ne otrăvește mințile și inimile de la înălțimea piramidei puterii globale, s-au pomenit (cei mai mulți fără să-și dea seama) pe post de „coloana a cincea”, servind interesele unui nou tip de colonialism. Ei își imaginează un zis viitor european, în care neamul nostru nu are altceva de făcut decât să imite fără discernământ tot de vine din afară. Ei privesc țara noastră ca pe un organism debil, pe care îl duc spre „Paradisul terestru” apostolii structurilor ciclopice din marile capitale ale lumii. Campionii discursului proeuropean, acești „piloți orbi”, cum le-ar zice Mircea Eliade, ne duc în ritmurile unui marș triumfal spre pierzanie. Și în timp ce naționaliștii de grotă, românofili sau moldoveniști, se bat ca chiorii pentru o cauză artificială, țara noastră se scufundă într-o

IURIE ROȘCA

---

beznă din ce în ce mai adâncă. În timp ce activiștii politici se împart în false tabere beligerante de comuniști și anticomuniști, Moldova se adâncește din ce în ce mai mult într-o prăpastie fără fund, unde dezastrul politic, economic, social și moral par a fi iremediabile. Un nou tip de colonizare, de dominație externă ia o amploare uriașă.

Cei mai mulți dintre „frunțașii vieții publice” nu au nici cea mai vagă idee despre interesul național al Republicii Moldova. Starea de obediență, intrată profund în oasele noastre încă de pe vremea sovieticilor, se manifestă de această dată în raport cu Occidentul. Iar în locul unui Brejnev sau Bodiul îi venerăm pe unii ca Dirk Shuebel sau Stefan Fule. Generația „ciocoilor noi” a învățat lecția de minune. Cântatul în strună, lingușelile și încovoierea spatelui au devenit cel mai de masă sport național printre politicaștrii de duzină. Această clasă de maimuțe și papagali, fără coloană vertebrală și fără credință, are un singur dumnezeu: banul. Iar poporului îi este servit cu regularitate supradoza de minciuni propagandistice despre „viitorul european”. Un viitor care ni se va da – atenție! – dacă vom fi băieți cumiți și ne vom face toate temele, dictate de învățătorii din exterior. Așadar, viitorul nu ne mai aparține, nu noi ni-l creăm așa cum ne dictează mintea și sufletul, ci ne este slobozit cu grijă din mâinile darnice ale nomenclaturii occidentale.

De la independență încoace am parcurs un traseu de toată frumusețea. Am sărit din lac în puț. Am scăpat de dracu’ și am dat de tat-su. Am fugit de „comisarii roșii” și am dat peste „comisarii europeni”.

Astăzi a venit timpul să reevaluăm calea parcursă. Politicienii responsabili trebuie să-și depășească prejudecățile de ordin ideologic sau doctrinar. Calea pe care a luat-o Patria noastră ne duce spre o fundătură din care unul Dumnezeu ne mai poate scoate. Iar Dumnezeu, în care nu cred nici birocrații europeni, nici lichelele lor din fosta alianță, lucrează prin oameni. Însă numai dacă aceștia

se ridică la înălțimea vocației lor de servitori ai propriului popor. Cinicii, mediocritățile, sătunii și mulțumiții de sine nu vor înțelege ce spun. Nu lor mă adresez acum. Eu le vorbesc celor care simt că ni se întâmplă ceva urât de tot, că suntem cuprinși de o maladie colectivă deosebit de gravă.

Sunt printre cei care nu acceptă pentru poporul său o cale fără alternativă, trasată din exterior. Cred cu tărie în destinul Patriei noastre, în misiunea ei istorică unică. Fiindcă dacă neamul nostru nu are un rol aparte în lume, el nu are nici dreptul la o existență demnă.

Crizele sunt date unui organism uman pentru ca acesta să sufere, să reziste și să se vindece. La fel e și cu crizele date unui popor. Ce va urma după această stare de criză profundă și multiplă, care s-a abătut peste noi preț de două decenii și care s-a aprofundat în ultimii patru ani? Dezagregarea definitivă a statului și a poporului nostru, pulverizarea lui iremediabilă, împrăștierea în toate părțile asemenea colbului din drum sau renașterea și solidarizarea noastră în numele unui viitor demn pe care să ni-l croim după voința și visul nostru? Întrebarea rămâne deschisă. Dacă vom ști să ne valorificăm șansa, vom avea dreptul la un loc sub soare. Dacă nu, vom rămâne o margine de lume, bântuită de tot felul de aventurieri și nechemați.

Iar vizita lui Stefan Fule și solidarizarea lui și a diplomaților occidentali cu sodomii trebuie să reprezinte ultima picătură în paharul înjosirilor pe care le suportăm din cauza unora ca el și a valeților săi locali.

Cred cu tărie că a venit timpul când trebuie să spunem ferm și univoc: „Adio, integrare europeană sub drapelul antihriștilor!”.

Hristos a înviat!

20 mai 2013

Flux, 24 mai 2013

DUMITRU MATCOVSCHI – CRAINICUL REÎNVIERII NOASTRE SAU AMINTIRI DE ACUM UN SFERT DE VEAC

Ieri m-a sunat Dumitru Matcovschi. Și, deși vorbim cu regularitate la telefon, de această dată l-am simțit deosebit de vulnerabil. Mi-a zis că sănătatea i s-a șubrezit rău de tot. „Iurie, dragul meu, știi, mă simt mai rău decât în 1989. Fă ceva, frate, ajută-mă cu ce poți”. Mi-a zvâcnit inima de durere. Am apelat la vechiul nostru prieten, cunoscutul neurochirurg și om de mare suflet Iulian Glavan. Știu că atât el, cât și ceilalți doctori au făcut și fac tot ce e în puterea lor pentru a-l ajuta pe Matcovschi.

Astăzi dimineată, ajungând la birou, am simțit nevoia să scriu câteva cuvinte despre bunul și marele meu prieten. Mi-a revenit în memorie acea fatidică zi de mai 1989, anul nostru de grație, care s-a dovedit a fi unul tragic pentru poet. Doamne, oare ce dată era atunci? Cu sufletul la gură de emoții, am îndrăznit totuși să-i formez numărul de telefon. A răspuns doamna Alexandrina, cea care i-a fost mereu alături. Pe el n-aș fi putut să-l întreb.

Da, era ziua de 17 mai. În acea zi Matcovschi a fost zdrobit în bucăți într-un straniu accident rutier. Dacă a fost o întâmplare sau o tentativă de asasinat, unul Dumnezeu știe. Gloria lui la acea oră era atât de mare, încât toată lumea care-l venera pe Matcovschi, ca pe cel mai curajos dintre tribunii noștri, ca pe un bărbat cu vocație de profet național, s-a cutremurat de durere. Niciodată mai mult nu mi-a fost dat să aud acel geamăt profund de durere, țâșnit din însuși sufletul poporului pe care l-a servit și l-a cântat în versurile sale poetul. Curtea de la spitalul numărul unu, sub geamurile unde zăcea Matcovschi, vegheat și îngrijit de medici, se transformase într-o biserică în aer liber. Mii de oameni din toate colțurile țării veneau cu flori, zi și noapte ardeau lumânări și se rosteau rugăciuni. Ne rugam pentru salvarea celui care ne reprezenta cel mai bine, rupând

zăgazarile tăcerii și ale fricii. Crainicul reînvierii noastre, cel care purta pe umerii lui istoria noastră zbuciumată, oșteanul verbului național, se zbătea între viață și moarte.

În acele zile dramatice așteptam vestea cea bună de la doctorii din preajma lui. Și atunci când am reușit să aduc din Statele Unite ale Americii, prin intermediul organizației „Doctorii fără frontiere”, o somitate internațională, care a participat la operarea lui Matcovschi, așteptarea noastră încordată atinsese cotele maxime. După douăzeci și patru de ani nu-mi mai amintesc numele acelui medic american. Am reținut însă că era tată a patru copii și că pentru deplasarea și munca lui nu a pretins niciun ban. Convenisem cu el că va ieși în fața mulțimii pentru a face o declarație. Stăteam cu toții în curtea spitalului, poate eram câteva sute în acel moment. Și iată, pe scări apare americanul meu. Cu un zâmbet larg, părintesc, doctorul ne-a adus vestea cea bună. Și după ce a elogiat profesionalismul colegilor săi de breaslă din Moldova, el a spus ceea ce așteptam: „Dragii mei, șansele poetului vostru nu sunt zero”. Doamne, Iisuse Hristoase, nu voi uita niciodată cum ne curgeau tuturora lacrimi de bucurie, cum ne îmbrățișam, cum îi mulțumeam fiecare în felul său celui care ne-a întărit nădejdea că Matcovschi va trăi, că șansele lui nu sunt zero.

A urmat lunga perioadă de luptă cu moartea. Eram în fiecare zi la spital. Chiar și după ce admiratorii poetului se rărise, cum era și firesc, după câteva luni. Vorbeam în fiecare zi cu doamna Alexandrina, o încurajam cum puteam. Apoi Matcovschi a fost transferat la Spitalul Republican. Au urmat alte luni îndelungate de tratament intensiv, de așteptări și speranțe. Eram și acolo în fiecare zi. Iar uneori veneam noaptea, așa cum ziua eram prins în vârtoarea evenimentelor de atunci. Descoperisem un geam pe unde săream atunci când era prea târziu și vizitele erau interzise, ca să pot schimba măcar câteva cuvinte cu doamna Alexandrina, să o întreb

IURIE ROȘCA

---

cum se simte Matcovschi, să stau măcar câteva minute alături de ea. Îmi asumasem suferința lui, durerea soției sale ca pe una personală. Nu am intrat niciodată în salon. Să nu deranjez. Medicii interziceau accesul în camera în care se producea minunea renașterii poetului. Doamna Alexandrina îmi vorbea cu adâncă durere că, uite, colegii de breaslă, cei de la Uniunea Scriitorilor, au uitat de el. Nu prea își fac timp pentru a-l vizita. În schimb, îi folosesc numele cu orice ocazie, atunci când vor să-și lustruiască propria imagine, invocând suferința poetului.

Iar după ce și-a revenit și a fost posibil să-l vizitez în locuința lui de la porțile orașului, am trăit una dintre cele mai fericite zile din viața mea, având șansa să-l aud vorbind. Nu am stat mult, ca să nu-l obosesc. I-am dorit sănătate, l-am asigurat din nou de dragostea și prețuirea mea. La despărțire, poetul mi-a mulțumit, spunându-mi că soția îi povestise că am fost alături de el în toată această mult prea lungă perioadă de tratament. Vocea lui caldă și ceva mai stinsă decât altă dată purta amprenta unei suferințe profunde. Deja în prag, doamna Alexandrina mi-a întins o cutie de cafea, o raritate pe atunci, spunându-mi că e o mică atenție din partea familiei Matcovschi. Am refuzat-o delicat, am ieșit și am coborât scările pe jos de la etajul nouă, uitând de ascensor. Îmi era teamă să întâlnesc pe cineva și să mă vadă cu ochii plini de lacrimi.

De-a lungul anilor, încercările mele de a-i determina pe diverși conducători sau oameni de afaceri să-i procure o casă la sol sau măcar o locuință la parter, undeva mai în centru, nu s-au încununat de succes. În blocul în care stă poetul liftul se defecta cu regularitate. Era peste puterile lui să urce și să coboare treptele de la înălțimea etajului nouă. Și iată, în timp ce tot felul de nulități literare, fără talent și fără obraz, s-au pricopsit cu de toate, bătrânul meu prieten n-a mai avut parte de o casă mai ca lumea. Îmi vine acum în minte

o frază din cugetările lui Alecu Russo: „Dacă Hristos ar coborî azi pe pământ, falșii patrioți l-ar răstigni în numele libertății”.

Dumitru Matcovschi este unul dintre mentorii mei. Așa cum mi-a fost și Valentin Mândăcanu. Așa cum îmi este și Ion Moraru, fostul deținut politic, cel care la vârsta de optzeci și patru de ani este mai lucid decât toți analiștii politici luați laolaltă. Am o veche datorie față de acest om de cultură de excepție, pe care am avut fericirea să-l cunosc încă acum vreo treizeci de ani. Datoria este cea de a-i exprima public recunoștința pentru influența benefică exercitată asupra formării mele. Ca tânăr însetat de literatură, i-am citit versurile, fiind student i-am frecventat spectacolele de la Teatrul Național, apoi în calitate de redactor la Televiziune am descoperit că, spre deosebire de alți confrați de condei, Matcovschi era un autor interzis de cenzură. Am făcut cunoștință cu el în perioada când conducea revista „Nistru”, cea care a avut o contribuție de excepție în procesul de renaștere națională.

Ceea ce m-a impresionat profund la acest bărbat a fost caracterul. Un spirit de cremene, din familia spirituală a unui Radu Gyr, un liric de un talent aparte, un practicant al sobrietății intelectuale și al elevației sentimentale de o splendoare rarisimă.

Har Domnului că neamul nostru îl are pe un Matcovschi. Binecuvântată fie fidelitatea și dragostea Alexandrinei pentru el. Scriu aceste rânduri doar pentru a-i arăta și pe această cale prețuirea mea și poate a-i alina măcar parțial suferința.

Hristos a înviat!

29 mai 2013

Flux, 31 mai 2013

DUMITRU MATCOVSCHI,
OBRAZUL UNEI EPOCI ZBUCIUMATE

Bunul nostru prieten Dumitru Matcovschi s-a retras din lumea aceasta. El și-a început călătoria dincolo, lăsând în urmă o operă a unui liric de marcă, de o sensibilitate artistică cu totul aparte. Tot ce a făcut acest om de cultură, publicist și tribun izvora din străfundurile unui suflet cuprins de o dragoste, aidoma unei lave vulcanice, pentru Patria lui, singura iubire care îi dădea rost în lume.

Matcovschi este un destin împlinit. Și dacă astăzi îl plângem, iar durerea țâșnea nestăvilit din inimile noastre răvășite, e pentru că ne va lipsi. El, de a cărui moarte ne era frică atât de mult în îndepărtatul an 1989, supraviețuitorul care, prin voia Celui de Sus, și-a amânat plecarea cu douăzeci și patru ani, lasă o dâră luminoasă pe cerul țării, brăzdat de cuvântul lui de foc nestins. Se știe, poeții trăiesc nu în durată, ci în intensitate. Combustia lor interioară este cea care ne dă energie, din clocotul sufletului lor zbuciumat se revarsă peste noi setea de absolut. Creația lor captează în chip tainic inspirația dăruită de Dumnezeu aleșilor săi, chemați să-și împlinescă vocația de slujitori ai frumosului.

Cei care l-au cinstit ca pe un om de onoare și un caracter de cremene atâta timp cât Matcovschi a fost printre noi, îi vor cinsti memoria și de acum încolo, învățând de la el să-și trăiască viața cu rost și demnitate. Într-o lume copleșită de mediocrități culturale, de profitori și de lași, care i-au înveninat atât de mult viața, figura lui Matcovschi se înalță maiestos, cu fruntea sprijinită de cer și cu picioarele împlântate adânc în solul Patriei, singulară, neîntinată de catastrofele somităților de paie, înșiruite cu regularitate într-o foaie de tristă faimă, specializată în falsificarea ierarhiilor valorice de la noi.

Ca să ne mai alinăm cumva durerea nesfârșită, ce ne devastează sufletele, să ne amintim că un Mihai Eminescu, un Nicolae Labiș,

un Serghei Esenin sau un Vladimir Vâsoțki și atâția alți poeți de primă mărime s-au stins din viață la vârste mult mai tinere. Însă moartea lui Matcovschi ne îndurerează atât de profund pentru că a trăit aici și acum, printre noi și pentru noi. A fost bărbatul categoric și dur, care stigmatiza necruțător impostura și mârșăvia. Mereu incomod, de unii trecut sub tăcere, de alții blamat, iar de alții adulat cu viclenie, de teamă să nu cadă sub condeiul lui ca securea, ce tăia nemilos capete de lași cu vigoare voievodală.

Puhoiul de osanale, care curge acum și roaie dingurile netrebnicilor dornici să-și tragă ceva notorietate pe seama transferului postum de autoritate, l-ar dezgusta profund pe Matcovschi. De fapt, îl dezgustă, fiindcă el e încă aici, ne vede și ne aude, doar că nu mai poate biciui ca până acum fățarnicia. În ultimii ani ne vedeam rar de tot. Ultima oară îl zărisem în sala Teatrului Național „Mihai Eminescu”, cu ocazia unor nominalizări în topul celor mai populare personaje de prin părțile locului, organizate de un post TV. Însă poetul nu încăpuse printre VIP-uri. În acea seară, el nu a urcat în scenă, n-a fost scâldat de lumina reflectoarelor, n-a fost aplaudat, n-a primit flori. Îl observasem doar după încheierea aceluia spectacol. Ne ridicaserăm deja ca să plecăm și abia atunci l-am văzut. Era în picioare, în primele rânduri, singur, un pic pierdut în viermuiala din jur. L-am salutat cu jenă și mi-am zis: „O, Doamne! Totuși cât de puțin îi prețuim pe cei mari dintre noi, atâta timp cât încă ne sunt alături”.

Frecvențele noastre conversații telefonice erau inițiate mai întotdeauna de către el. Stând în apartamentul lui de la porțile orașului, sus de tot, mai aproape de cer, el urmărea tot ce se întâmpla în societate. Tuna și fulgera când vedea o nouă ticăloșie, comisă de cei din fruntea țării, de grafomanii cu pretenții de scriitori sau de găinarii de presă. Ce puteam să-i spun? Îi dădeam dreptate, ne revoltam cum puteam, iar dialogurile noastre se țineau lanț, fiindcă

IURIE ROȘCA

---

prilejuri de nemulțumire în fața nemerniciei din ce în ce mai lățite peste spațiul public apăreau cu duiumul.

La 28 mai m-a sunat din nou. Era agitat de neliniște și de durere. Niciodată până atunci vocea lui nu mă tulburase mai mult. Omul simțea cum i se scurge nemilos viața din trupul lui zdrobit în acel fatidic accident și măcinat de boli. L-am alinat cum am putut, l-am asigurat că sunt alături și că voi face tot ce pot pentru a-l ajuta. Ce puteam să fac? A doua zi de dimineață am scris un articol despre el. Nu era primul. Acum chiar mă gândesc să adun ce am scris peste ani despre marele meu prieten într-o broșură, care s-ar putea numi „În apărarea și în memoria lui Dumitru Matcovschi”. Am scris acel text ca măcar cumva să-i mai ușurez suferința. Iar vineri, 31 mai, l-am publicat în „FLUX”. L-am intitulat „Dumitru Matcovschi - crainicul reînvierii noastre sau Amintiri de acum un sfert de veac”. Sâmbătă am luat câteva exemplare de ziar și i-am format numărul de telefon. Mi-a răspuns doamna Alexandrina, soția poetului, cea care i-a fost ocrotitoare o viață de om. Am dat o fugă până la Botanica. În scară, la etajul nouă, lângă lift, mă aștepta doamna Alexandrina. I-am transmis cele câteva exemplare de ziar, i-am dorit sănătate poetului și m-am retras. Nu trecuse nicio oră. Apelul primit la telefonul mobil indica pe ecran numărul lui. Era el. Cu o voce sugrumată de emoție, mi-a mulțumit, spunându-mi: „Dragă Iurie, mă bucur că nu te-ai schimbat. Cum ai fost acum douăzeci de ani, așa ai și rămas alături”. Atunci nu știam că vorbesc pentru ultima oară cu el.

Acum câteva săptămâni am decorat sala Universității Populare cu portretele unor mari personalități din cele mai diverse țări și epoci, la care fac trimitere în cadrul cursurilor mele. Trei dintre acestea sunt de la noi: Dumitru Matcovschi, Valentin Mândăcanu și Ion Moraru, fostul deținut politic, bătrânul meu prieten de la Mândâc. Dintre ei doar ultimul se învrednicește de mila Domnului

să mai rămână printre noi. Tustrei sunt mentorii mei. Astăzi ei îi inspiră pe cei tineri să le urmeze pilda.

Aștept cu strângere de inimă procesiunea funerară. Acolo, pentru mine, primul dintre cei vii va fi Matcovschi. El va fi înconjurat de oamenii care l-au iubit sincer, dar și de atâția morți ambulănți, atâtea lichele, atâtea suflete împietrite, care nici de această dată nu vor rata ocazia să pozeze solemn lângă trupul neînsuflețit al marelui dispărut. Spectacolul continuă. Simulacrul e în toi. E vremea epigonilor: „Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem noi.”

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii pe Dumitru Matcovschi, cel care a fost obrazul unei epoci zbuciumate.

27 iunie 2013

Flux, 28 iunie 2013

PPCD LA 25 DE ANI

UN SFERT DE VEAC ÎN APĂRAREA INTERESULUI NAȚIONAL

I. Era luna mai 1988. Perestroika declanșase spiritele care stătuseră în stare de latență timp de aproape o jumătate de secol. Atmosfera de marasm în care intrase ireversibil regimul sovietic, suprapusă pe o criză economică din ce în ce mai accentuată, dar și pe suprimarea culturilor naționale ale popoarelor fostului imperiu, a determinat un reviriment al societății inițial la nivelul vârfurilor intelectuale.

În drum dinspre Uniunea Scriitorilor spre Casa Presei, cele două locuri de unde emana spiritul protestatar și dorința de înnoire, în dreptul hotelului „Codru”, îl întâlnesc pe vechiul meu prieten,

IURIE ROȘCA

Andrei Vartic, cunoscutul artist și regizor de teatru. „Iurie, – îmi zice plin de emoție și entuziasm Andrei, – am auzit la un post de radio că în Estonia, intelectualitatea a creat o mișcare populară. Ce zici, poate să organizăm și la noi o mișcare democratică?”. M-am aprins imediat de ideea enunțată de Andrei. Au urmat câteva zile sau poate săptămâni de pregătiri febrile. Suflul schimbărilor plana în aer. Împreună cu câțiva prieteni jurnaliști și cu colegii mei de la Muzeul de Literatură „Dimitrie Cantemir”, unde activam pe atunci, am început pregătirile pentru formarea unei noi organizații, care să reprezinte o alternativă Partidului Comunist. Marele avantaj era că semnalul venea chiar de la Moscova. Gorbaciov anunțase noul curs al partidului, iar „Perestroika” și „Glasnost” devenise cele mai în vogă slogane. La Chișinău, ca și în alte republici unionale, conducerea de partid se opunea tacit noii orientări spre ceea ce s-a numit „comunism cu față umană”. O expresie contradictorie, oximoronică și poate naivă din perspectiva zilei de azi i-a trezit atunci la viață pe cei mai îndrăzneți.

Aveam deja ceva experiență organizatorică. Cu vreo doi ani înainte participasem la constituirea Asociației Tineretului de Creație, care reunea tineri literați, artiști de teatru, pictori și jurnaliști. Fusese o inițiativă apărută sub egida comsomolului. Printre cei pe care mi-i amintesc acum, din organizație făceau parte poezii Nicolae Popa, Emilian Galaicu-Păun, Boris Vieru, Alexandru Corduneanu, Lorina Băleanu, Valeriu Matei, pictorii Andrei Mudrea și Anatol Rurac, actorii și regizorii Mihai Fusu, Silviu Fusu, Emil Gaju și Tudor Tătaru. Îl alesesem pe Nicolae Popa președinte. La acele ședințe se rosteau poezii, se prezentau fragmente din spectacole, se discuta despre cultură. Locul întrunirilor devenise Centrul Tineretului „Iuri Gagarin” din parcul „Valea Trandafirilor”. Și cum era moda vremii, într-o seară se organizase o primă transmisiune de la fața locului la televiziune. Tocmai în acel moment apăruse în „Literatura și

Arta” un articol semnat de Vasile Severin, „Amară-i frunza de tutun”, în care jurnalistul critica exploatarea copiilor la muncile de culegere a tutunului. La un moment dat, Mihai Fusu, la care ajunsese microfonul, a spus ceva de genul: „Ceea ce face Comitetul Central cu copiii noștri de la țară este o adevărată porcărie!”. Fraza a sunat șocant și revoluționar. După care, noua organizație a ieșit definitiv din grațiile comsomolului, n-am mai putut obține săli pentru întruniri, iar în scurt timp am încetat să ne mai adunăm.

Dar acea primă experiență ne-a fost de folos atunci când ne apucasem să facem o organizație obștească, inspirată din noul curs spre deschidere a partidului. Am intrat imediat în contact cu scriitorii, care reprezentau vârful de lance al libertății spirituale. Doar în câteva zile, împreună cu colegii mei de la muzeu, Sergiu Burcă, Sergiu Cucuietu, cu lingvistul Vlad Pohilă și pictorul Iurie Zavadschi, cu poetul Alexandru Corduneanu, cu studentul din anul întâi la Jurnalistică, Virgil Zagaievschi, cu prietenul meu de facultate Vasile Năstase și poate alți câțiva, care îmi scapă acum, am și pornit pregătirile febrile.

Centrul de comandă era în biroul nostru de la Muzeul de Literatură, în care stăteam împreună cu Sergiu Burcă, el – șef de secție, iar eu – colaborator științific superior la secția Literatură Clasică. Protectorul și mentorul nostru, istoricul literar Vasile Malanețchi, ne adunase pe mai mulți la acea instituție, el deținând funcția de director adjunct la muzeu. Telefonul de contact – 22 50 64. Țin să amintesc neapărat aici că cea care ne-a apărat și ne-a dat libertatea să ne ocupăm de activitățile noastre de tineri rebeli a fost prozatoarea Lidia Istrati, care, la scurt timp după evenimentul din 3 iunie, ne-a cedat, lui Sergiu Burcă și mie, biroul său de director, ea trecând în cabinetul nostru înghesuit, improvizat din doi pereți din carton, între cabinetul unde stătea Mihai Papuc și cel al lui Vasile Malanețchi. Istrati a avut grijă să mutăm și telefonul din cabinetul

IURIE ROȘCA

---

nostru în cel de director, ca să nu pierdem contactul cu adepții. Îmi amintesc și acum cum Lidia Istrati și prietena ei, poeta Leonida Lari, se întâlneau practic în fiecare zi în acea încăpere mică la o cafea și o țigară, urmărind prin ușa întredeschisă cum alergam noi, tinerii, pe coridor, în activitățile noastre febrile, primind și transmițând oamenilor de nădejde pachete cu foi volante sau dactilografând la prima noastră mașină de scris cu alfabetul latin, pe care o adusese de la Riga cu avionul Valeriu Reniță, achiziție pentru care adunasem mână de la mână două sute de ruble. Cele două scriitoare, care erau de o inteligență și de un umor ieșit din comun, ne încurajau prietenește și ne aruncau câte o glumă plină de bunăvoință. Cum ar veni, înainte, băieți, nu vă lăsați, că noi suntem prin preajmă.

În dimineața zilei de 3 iunie holul Uniunii Scriitorilor se umplea de lume văzând cu ochii. Fotografii Uniunii Scriitorilor, Nicolae Răileanu, clămpănea de zor din aparatul său, immortalizând evenimentul. În sală se adunaseră ceva mai mult de două sute de persoane. În scenă – Andrei Vartic. Întrunirea a fost botezată Adunarea intelectualității de creație și tehnice. Vorbitorii se succedau pe rând. La un moment dat, Andrei supune votului hotărârea de a forma Mișcarea Democratică pentru Susținerea Restructurării. Se votează cu entuziasm, unanim. Se adoptă și câteva documente în spiritul Perestroika. După care, din sală, au fost propuși membrii Grupului de Inițiativă, fiind aleși vreo douăzeci și cinci de persoane. Îi voi pomeni doar pe doi dintre noi, ambii fiind deja în lumea celor dreți: celebrul pictor Mihail Grecu și remarcabilul traducător și tribun Alexandr Brodschii. (În acest moment nu am lista completă în față, iar răscolitul arhivei mi-ar lua ceva timp. Dar într-o bună zi voi reveni ca să-i pomenesc de bine pe toți cei care au făcut parte din acea primă echipă de conducere provizorie a mișcării noastre.) Sarcina grupului de inițiativă era elaborarea Programului și a

Statutului noii organizații, publicarea acestor documente în presă și convocarea Congresului de constituire.

Între timp, pe Aleea Clasicilor, începând cu ziua de 15 ianuarie 1988, se adunau în fiecare duminică, la început mai puțini, apoi tot mai mulți, cei care deveniseră, în acest răstimp, membri ai cenaclului „Alexei Mateevici”, conduși de studentul la medicină Anatol Șalaru. Anume dintre cenacliști selectasem cei mai mulți delegați, inclusiv din raioanele din afara capitalei. Iar începând cu ziua de 3 iunie 1988 eram într-o dublă postură, duminica – membri ai cenaclului, iar pe parcursul săptămânii – membri ai Mișcării Democratice. Avântul mișcării de eliberare națională era încă înainte. Elanul nostru nu cunoștea limite. Curgea năvalnic, vulcanic, impetuos, nestăvilit din sufletele noastre însetate de libertate și dreptate. Iar printre marii noștri sfetnici și îndrumători erau mereu lingvistul Valentin Mândâcanu, poetul Dumitru Matcovschi și fostul deținut politic Ion Moraru. Desigur, oameni cu merite deosebite au fost mult mai mulți, scriitori și militanți de vocație. Eu însă i-am numit aici doar pe cei la care puteam apela oricând după un sfat sau un ajutor.

Bunul nostru prieten Mândâcanu, autorul neuitatului eseu „Veșmântul ființei noastre”, apărut la revista „Nistru” condusă de Dumitru Matcovschi, a plecat în lumea celor drepte. Ca și atâția oameni dintr-o bucată, cu care am împărtășit bucuria și amarul de-a lungul anilor. Mi-l amintesc și acum pe Matcovschi, vigoeros ca un brad, Dumnezeu să-i dea sănătate și puteri. Câtă vigoare și bărbăție emana prin însăși prezența lui printre noi! Astăzi dimineată primul telefon l-am primit de la Ion Moraru, președintele de onoare al PPCD. „Iura, dragul meu băiat, transmite-le tuturor băieților noștri. Să fiți atleți veritabili ai lui Hristos! Iar PPCD să fie în continuare osatura neamului nostru în vecii vecilor!”

După acea zi de neuitat de acum 25 de ani, am tot alergat pe la toate redacțiile ca să publicăm documentele noastre. Dar cenzura

IURIE ROȘCA

---

regimului încă mai funcționa aproape impecabil. Motiv pentru care am și organizat prima noastră acțiune stradală la 31 octombrie 1988, întâmplător, chiar în ziua mea de naștere. Eram în fața Comitetului Central cam vreo zece inși. Cu lozinci improvizate, prin care ceream publicarea platformei noastre. A urmat un proces de judecată la Judecătoria raionului Frunze de atunci, azi Buiucani. Cei de pe banca acuzaților erau Alexandr Brodschii, Ala Mândâcanu, Vasile Năstase și eu. În acel moment, în fruntea judecătoriei se afla Tudor Panțâru. El a fost cel care a tras sforile și ne-a învățat ce să spunem ca să ne achite. Vremurile erau mai blânde decât altă dată, așa că am scăpat relativ ușor din încurcătură.

La 16 iunie 1988 am fost invitați, Virgil Zagaievschi și cu mine, de către doi jurnaliști de la redacția de tineret a televiziunii, Sandu Osadenco și Valeriu Postică, pentru a prezenta noua organizație. Însă, ajunși acolo, am aflat că cenzura a interzis apariția noastră pe post. Pentru mine nu era nimic nou, șocant sau neobișnuit. Lucrasem la TV ca redactor între 1985 și 1988, înainte de a pleca la muzeu, așa că știam bine ce era cenzura. Înainte să plecăm de acolo, am intrat pe la foștii colegi de redacție ca să dau un telefon acasă. În acele zile așteptam din oră în oră nașterea celui de-al doilea copil. Însă nu a răspuns nimeni. Atunci am sunat-o pe mama, am întrebat-o dacă știe ceva. Nu primise nicio veste. Am alergat la maternitatea de la spitalul numărul unu. Ajuns acolo cu sufletul la gură, aflu că, între timp, mi se născuse o fiică. Am numit-o Ruxanda. De atunci încoace îmi place să repet că prima mea fiică este cu treisprezece zile mai mică decât partidul nostru. Așa încât nu pot să uit niciodată câți ani au cei doi colegi de generație, PPCD și Sanda.

Cum aș putea să uit acele nopți pline de încordare de la Uniunea Scriitorilor, când, în liniștea nopții, dactilografiam foile noastre volante și rezoluțiile viitoarelor mitinguri în biroul de la muzeu? Sergiu Cucuietu, colegul nostru de muzeu, care lucra deja de câțiva

ani acolo, avea o relație de prietenie cu un bătrân care era paznic la Uniunea Scriitorilor. Ne împrietenisem și noi cu el. Era poetul de origine bulgară Chiril Aldea-Cuțarov, un om de mare suflet, pe care îl îmbunam cu un pahar de vin ca să ne permită să sustragem discret mașinile de dactilografiat din anticamera președintelui Uniunii Scriitorilor și din cea a redactorului-șef al săptămânalului „Literatura și Arta”. Și așa ne făceam cu trei mașini de scris, una fiind a noastră, altele două ale șefilor de la etajele de sus. Le așezam pe mese una lângă alta și, după ce elaboram de mână textele, unul se apuca să ne dicteze, iar alții trei dactilografiam de zor textele noastre incendiare. Sergiu Cucuietu, Sergiu Burcă, Vlad Cubreacov, proaspăt angajat la muzeu, și cu mine eram cvartetul nocturn, care țacănea muzica atât de dragă inimilor noastre, cea a libertății. Uneori ne ajuta și Natalia Pascal, angajată și ea a muzeului. Iar atunci când cineva obosea să tot bată clapele, ne înlocuiam, rânduindu-ne de la dictat la scris. Marea provocare era să găsim hârtie și panglici cu cerneală pentru mașina de scris, o raritate la acea vreme. Iar până dimineață reușeam să facem cel mult câteva sute de foi volante, în fiecare mașină de scris putând fi plasate cinci, cel mult, șase coli de hârtie. Zgomotul produs de mașinile de scris ne părea asurzitor în liniștea nopții. Bătrânul poet nea Chiril veghea munca noastră clandestină la ușa de la intrarea în Uniunea Scriitorilor, pe care o ținea încuiată cu strășnicie. Din când în când Aldea-Cuțarov trăgea delicat de ușa, ca să nu ne sustragă de la treabă, zâmbea conspirativ, ne făcea din ochi și, ducând degetul la buze în semn de discreție, ne făcea din cap că totul e sub control. Peste perete, la doi pași, era sediul Procuraturii raionului Frunze. Așteptam din clipă în clipă să apară securiștii sau milițienii. Iar la fiecare zgomot, care se auzea afară, ne opream din dactilografiat, ascultam cu încordare, ne ițeam prin ferestruica de sus și ne continuam munca noastră subversivă.

IURIE ROȘCA

Către dimineață, imediat ce se mijeja de ziuă, căram la loc mașinile de scris, iar nea Chiril, care era și chelarul Uniunii, avea grijă să ne deschidă și să vadă să așezăm bunurile sustrase provizoriu exact în poziția în care le găsisem. Cel la care păstram în taină foile volante era prietenul nostru Dumitru Marian, șeful Clubului Literaților, care stătea într-un birou din fundul clădirii, în preajma Sălii Mari a Uniunii. Așa era mai sigur, deoarece așteptam percheziții din clipă în clipă. După care foile cu pricina ajungeau duminicile în mâinile cenacliștilor sau ale participanților la mitingurile noastre.

Un an de zile am activat în formula de Mișcare Democratică, fără a primi recunoaștere oficială de la autorități. Eram porecliți pe atunci „neformali”, adică informalii, cei fără statut oficial. Iar la 20 mai 1989, tot în Sala Mare a Uniunii Scriitorilor, am convocat Primul Congres al Frontului Popular din Moldova. Ca să adoptăm noua titulatură, am recurs la fuzionarea Mișcării Democratice cu cenaclul „Alexei Mateevici” și cu Mișcarea Verzilor.

Obținând aprobarea de la conducerea Uniunii Scriitorilor să ne adunăm în Sala Mare, ne-am apucat să pregătim în condiții de „Samizdat” mandate ale delegaților, am luat legătura cu prietenii noștri din raioane, am redactat câteva documente și am stabilit ziua congresului. La intrare, băieții noștri îi verificau pe cei care soseau, trecându-i în lista delegaților și înmânându-le mandatele. În dimineața acelei zile, când sosiseră doar câțiva delegați, eram în biroul nostru, fiind absorbiți de pregătirea evenimentului care urma să aibă loc. Și iată că în acel moment ușa se deschide brusc, iar în fața noastră apar doi bărbați solizi, îmbrăcați la costum, încruntați și cumva amenințători. Unul dintre ei, care era, probabil, șeful, ni se recomandă că ei sunt de la Comitetul Central și ne întrebă pe un ton răstit ce facem acolo? La care Burcă îi răspunde senin că, de fapt, noi suntem în cabinetul nostru de muncă și că noi lucrăm aici.

„Dar astăzi e zi de duminică și voi n-aveți ce căuta la lucru!” - , unde face spre noi cel care se vroia fioros. Burcă nu se lasă: „Da noi suntem băieți harnici și lucrăm și duminică!”. Și atunci tipul își dezvăluie scopul vizitei inopinate: „Da ce adunare, mă rog, puneți voi aici la cale? Voi știți că ea nu e autorizată de Comitetul Central? Vreți să aveți probleme?”. La care Burcă îi răspunde ușor nervos: „Domnule, auzi, nu te răsti la noi, că noi nu suntem membri de partid. Și vă rog să eliberați biroul, că avem de lucru!”. Fiind șocați de formula de politețe cu „domnule” și cumva descumpăniți de impertinența cu care au fost înfrunțați, cei doi au aruncat ceva de genul să avem grijă de urmări, care se anunțau a fi grave, și duși au fost.

Abia la 25 octombrie 1989 Guvernul RSS Moldovenești a înregistrat oficial Frontul Popular din Moldova. Pe atunci șef al secției juridice a Guvernului era Vasile Cozma, cel care ulterior a devenit primul președinte al Curții de Conturi. Peste câțiva ani, la Congresul III din 15-16 februarie 1992, care s-a ținut la Teatrul de Operă și Balet, am adoptat denumirea de Frontul Popular Creștin Democrat. Îmi amintesc și acum discursul vibrant al poetului creștin Ioan Alexandru, care emana lumină și dragoste. El ne îndemna să înțelegem că un patriotism fără Hristos este unul steril, și doar alierea cu Dumnezeu ne poate face invincibili și ne poate învăța cum să ne trăim viața în slujire și dăruire neamului. Peste alți câțiva ani, la 11 decembrie 1999, în sala Palatului Național, delegații Congresului al VI-lea au adoptat hotărârea de a îmbrățișa titulatura Partidul Popular Creștin Democrat.

Revin aici la un episod important din viața noastră. La 9 iunie 1996, sala Palatului Național era arhiplină. Delegații la Congresul al V-lea ascultau cu sufletul la gură discursul poetului Dumitru Matcovschi. Vocea lui răsuna solemn și dureros. În liniștea sălii, Matcovschi, cel de care ni se făcuse atât de dor după tragicul

accident din mai 1989, recita din nou imnul nostru „Eu sunt cu Frontul Popular”. La un moment dat, colegul Dumitru Osipov, cel care era responsabil de pază la reuniunea noastră, urcă pe scenă și-mi șoptește la ureche că a primit chiar acum o informație de la poliție că sala este minată și că sunt somat să anunț delegații despre asta și să părăsim imediat clădirea. „Mitică, – i-am zis, – nu-l pot întrerupe pe Matcovschi. Lasă-l să încheie. Iar polițiștilor spune-le că gluma nu trece și că vom ieși de aici după ce vom încheia lucrările congresului”. Iar în pauză, când delegații au ieșit să servească o cafea, geniștii căutau de zor bomba cu efect întârziat. Nu au găsit nimic, firește. Bomba eram chiar noi, mesajul nostru.

II. Acum un sfert de veac se consuma marea iluzie a comunismului. URSS scârțâia din toate încheieturile. Atunci mișcarea de emancipare națională și-a realizat misiunea istorică. Eram romantici, neînfricați și nesăbuiți, ca toți cei care fac ceva demn de reținut în timp. Nu-mi regret trecutul, așa cum nu și-l regretă atâtea zeci de mii de oameni care au trăit acele momente de vârf, urmate de coborâșuri, eșecuri și neîmpliniri. Dar nici nu trăiesc doar cu trecutul. Îl reevaluez din perspectiva experienței personale și colective de un sfert de veac.

Cinste celor care sunt din prima zi și până astăzi în sânul familiei noastre politice și spirituale. Dumnezeu să-i odihnească pe cei plecați dintre noi, de bătrânețe, de boli sau de mâna criminalilor. Eu îi am pe toți în inima mea. Chiar și pe cei care la un moment dat au oboșit, au renunțat sau poate s-au rătăcit pe alte cărări ale vieții.

Astăzi, după mai bine de două decenii, ne este dat să consumăm o altă iluzie, care a substituit-o pe cea comunistă în mințile noastre – iluzia liberalismului. Sistemul pe care îl credeam a fi de alternativă vechiului regim este într-o stare de dezagregare vertiginoasă: instituțională, economică, socială și morală. Atâta doar că inerția

noastră de gândire încă ne mai ține pe mulți dintre noi captivi ai acestor mituri ale democrației și economiei de piață, care s-au dovedit a fi o societate dominată de plutocrație, cleptocrație și ohlocrație. Marea confuzie e că doar noi, moldovenii, uite că suntem așa de proști, provinciali și corupți, încât nu suntem în stare să ne ridicăm la standardele unui Occident paradiziac. Dar pentru cine are ochi de văzut este deja limpede că am scăpat de o societate nedreaptă și am nimerit în una și mai strâmbă. De la cultul lui Lenin și al partidului-stat am ajuns la cultul banului, la libertatea fără limite, la dreptul câtorva șmecheri de a acapara întreaga avere națională în mâinile lor. Anume ei sunt cei care ne tot amețesc cu povești despre integrarea europeană, plus o duzină de „idioti utili”, cum le-ar zice Lenin, analiștii de serviciu, căroră le lipsește uneori clarviziunea, iar altele – bunul-simț. Astfel, de la un soi de păgânism antihristic am plonjat în altul, nu mai puțin distructiv.

Astăzi a venit timpul să renunțăm la propriile iluzii tinerești, să ne debarasăm de prejudecăți, care au ținut atâta amar de vreme loc de adevăr incontestabil. Dacă acum 25 de ani împărtășeam etnocentrismul sau patriotismul etnic ca pe o manifestare supremă a aspirațiilor noastre, astăzi este momentul să îmbrățișăm hristocentrismul ca forță spirituală unificatoare a poporului nostru. Nu individualismul egoist și hrăpăreț al societății de consum, care ne atomizează și ne destramă definitiv neamul nostru risipit prin toată lumea, ne va salva. Nu corporațiile sau grupurile financiare, care au acaparat statul nostru sub protectorat extern și ne ademenesc în mrejele unei fericiri iluzorii prin gura noilor apostoli ai capitalismului speculativ, sunt cele de urmat. Așa cum acum mai bine de două decenii am spus hotărât: „Adio, URSS!”, astăzi este momentul să spunem la fel de ferm: „Adio, integrare europeană cu tot cu comisarii voștri venali și cu valeții voștri locali!”.

Suntem una dintre cele mai omogene țări sub aspect religios. Suntem un popor ortodox, atât cei care reprezentăm majoritatea, cât și minoritățile etnice. Iar bisericile creștine minoritare își au și ele locul lor în corpul nostru social. Așadar, prima idee fundamentală pentru națiunea noastră, din care fac parte organic toți cetățenii, indiferent de originea lor etnică, este Credința Creștină. Întregul nostru subconștient colectiv, mentalitatea noastră, etica noastră socială se întemeiază pe tiparul creștinismului oriental, bizantin, pe Ortodoxie. Iar libertatea fără limite și ideologia drepturilor omului nu trebuie lăsate să surpe cel mai important element identitar al nostru – spiritualitatea religioasă.

Cea de-a doua idee de bază a renașterii noastre naționale ține de economie. Nu de cea a liberului schimb sau a comerțului liber, care marginalizează statul și majoritatea cetățenilor în avantajul oligarhiilor naționale și transnaționale, ci un alt model de economie. De la patriotismul etnic, practicat preț de două decenii și mai bine, trebuie să avansăm spre patriotismul economic. De la suveranitatea politică, declarată la 27 august 1991, trebuie să avansăm spre suveranitatea economică. De la naționalismul axat pe diferențele de ordin etnic, necesar în momentul renașterii de atunci, să avansăm spre naționalismul economic. Protejarea pieței interne, sprijinirea producătorului autohton, orientarea sistemului bancar spre servirea interesului economic larg, distribuirea justă și echilibrată a proprietății private, dezvoltarea propriilor industrii performante, alături de asigurarea unei ample acțiuni de renaștere a agriculturii – iată doar câteva dintre urgențele de prim ordin pentru țara noastră. Avem nevoie de un stat puternic, responsabil, solidar cu propriii cetățeni, care înțelege și își asumă plenar vocația unică în lume a poporului nostru.

Concluzionez. Astăzi două sunt ideile care trebuie să stea la baza renașterii naționale și a dăinuirii noastre în timp: 1) Creștinismul Ortodox și 2) Independența Economică.

La mulți ani, PPCD!

Dumnezeu să binecuvânteze Republica Moldova!

Hristos a înviat!

3 iunie 2013

Flux, 06 iunie 2013

DUGHIN LA CHIȘINĂU SAU REABILITAREA DISCURSULUI TRADIȚIONALIST

La 17 iunie 2013, la Chișinău, s-a produs un eveniment de primă importanță, de o anvergură cu totul excepțională pentru lumea academică și pentru viața publică a țării noastre. Celebrul gânditor rus, filozoful, sociologul și geopoliticianul Aleksandr Dughin a fost oaspetele special al Universității Populare. Cine a reușit să citească măcar unele lucrări ale acestui savant de calibru internațional, realizează fără greutate că aflarea lui Dughin la Chișinău poartă o încărcătură deosebită. Iar cine are măcar o cât de vagă închipuire asupra geografiei culturale căreia îi aparține, asupra volumului lucrărilor traduse în zeci de limbi, a multitudinii de conferințe ținute în cele mai diverse limbi peste tot în lume, asupra prestigiului intelectual al acestei personalități uriașe, în mod cert înțelege că evenimentul de acum câteva zile este unul de o semnificație cu totul aparte.

Prezența lui Dughin la Chișinău, în vizită privată la invitația unei modeste inițiative academice cum este Universitatea Populară, pe care am pus-o pe picioare relativ recent, este și o dovadă a recunoașterii

internaționale a efortului nostru de readucere în circuitul public a valorilor creștine, tradiționale și conservatoare. În timp ce Moldova e dominată de două paradigme depășite, comunistă și liberală, iar dezbateră publică se reduce la exaltarea virtuților unei Europe aflate într-un proces vertiginos de dezagregare spirituală, instituțională și economică, iar pe de altă parte, la cultivarea unor nostalgii după defuncta URSS, cei care pricep că ambele proiecte sunt moarte în egală măsură pot fi numărați pe degete. Este adevărat, URSS își are actul de deces eliberat încă acum două decenii, iar UE este doar în așteptarea lui. Dar, privite dintr-o perspectivă istorică mai largă, cele două versiuni ale omului prometeic, ale determinismului economic, ale ideologiilor ridicate la rang de religie sunt condamnate, în egală măsură, la dispariție. Între trecutul sovietic și viitorul european, cei care au un sistem de referință profund spiritual și au vocația să deslușească sensul istoriei aleg o altă cale. Este calea revenirii la Tradiție, la originile noastre creștine, la interpretarea spirituală a acestor deviații care ne împing în zone devastatoare pentru societățile noastre. Experimentul comunist a eșuat mai repede decât cel liberal. Printre motivele de bază ale acestui eșec sunt utilizarea terorii, a constrângerilor ideologice și a lipsurilor materiale. Proiectul simetric și complementar comunismului – liberalismul, acționează mai subtil, prin seducție, prin înlăturarea oricăror limite, prin dulcea otravă a consumismului și prin sacralizarea banilor.

Atunci când mai toată lumea de la noi încă mai era captiva iluziei comuniste, am fost printre cei care am contestat-o energic. Și atunci eram privit ca un excentric, ca un teribilist, ca o persoană fără simțul realului și chiar fără instinctul autoconservării, de vreme ce mă expuneam riscului de a merge contra curentului general și contra regimului. Dacă e să mă întreb astăzi ce m-a făcut atunci să îmbrățișez această cale și să mă opun pe față regimului și ideologiei dominante, aș putea spune că a fost șocul descoperirii

că trăiesc într-o lume strâmbă, pe care am respins-o total, fără rest și fără a avea garanția că, până la urmă, se va reuși înfrângerea puterii care părea invincibilă. Odată descoperind adevărul, am simțit nevoia acută să devin un contestatar. Cuvântul „NU” a fost termenul-cheie care m-a ghidat. Am spus că așa nu se mai poate, că am rătăcit și am răbdat destul. Pe atunci singura alternativă pentru noi era modelul occidental. Desigur, în măsura în care realizam ce înseamnă o democrație liberală, un stat de drept, o economie de piață, proprietate privată și drepturile omului. Reuniunile noastre publice se desfășurau sub semnul occidentalizării, drumul îmbrățișat era unul fără alternativă, modele demne de urmat erau SUA și UE. Procesul de renaștere națională se axa, în mod firesc, pe redobândirea dreptului de a ne vorbi limba și de a ne recupera alfabetul latin. Însă, din cauza handicapurilor noastre moștenite din ateismul comunist, cultura ținea loc de cult. Și chiar dacă în paralel se producea și renașterea noastră spirituală, învățam să rostim rugăciuni, să purtăm icoane la mitingurile noastre și să reconstruim biserici, a trebuit să treacă douăzeci de ani ca să putem desluși adevărul că am plonjat dintr-un univers anticreștin în altul și mai potrivit lui Dumnezeu.

Așadar, de la versiunea sovietică, care ne procurase „one way ticket” (bilet într-o singură direcție) spre comunism pe calea devenirii istorice inexorabile, ne-am pomenit în versiunea occidentală a drumului cu un singur sens, cel al liberalismului globalizant. Himera roșie s-a spulberat, dar a fost înlocuită fără întârziere de mirajul multicolor al „societății spectacolului”. Am fugit ca de ciumă de un sistem dizolvant, care ne oprima prin constrângere, și ne-am pomenit în anticamera altui sistem, care-și propune să ne subjuge prin tentație și prin fascinația abundenței materiale. Astăzi societatea noastră încă mai este dominată de curentul liberal, susținut masiv dinspre Occident. Falsele elite care populează dens

IURIE ROȘCA

---

ierarhiile de stat, politice, economice și mediatice sunt fericite în postura de imitatori inconștienți ai noului curent de opinie, devenit o dogmă obligatorie în discursul public. Vechea nomenclatură sovietică a fost succedată de alta, și mai venală, cea care astăzi profetizează un alt „Paradis terestru” – o Uniune Europeană care ne-ar aștepta cu brațele deschise și o lume globalizată în care să ne realizăm destinul istoric. Subiectele mai profunde de ordin spiritual, filozofic, geopolitic și etnosociologic, de cele mai multe ori, scapă exercițiului intelectual destul de superficial al „directorilor de opinie”, cantonați în zona de confort psihologic, atât de gustat de cohorta de papagali fără discernământ din topul VIP-urilor locale. Într-o atmosferă de exaltare cvazigenerală la vârfurile societății, pe motivul iminentei noastre integrări europene, și de disperare generală a majorității oamenilor simpli din cauza lipsurilor, nedreptăților și corupției, un discurs academic și publicistic conservator pare a fi o curată nebunie.

Dar anume asta insist să fac în cadrul Universității Populare. Caut să ajut tinerii mei cursanți să deslușească mai bine ce ni se întâmplă și de ce, să le deschid un alt orizont de gândire, bazat pe opera celor mai de seamă gânditori români, ruși și occidentali. Depășirea inerției, a clișeelelor, a interpretărilor superficiale ale realității, ieșirea din mrejele culturii de masă și ale gândirii comune, devenirea intelectuală și spirituală sunt țintele cursului meu ce ține de compartimentul „VIZIUNE”. Iar atunci când, așa cum se spune în arta comunicării, reușesc să obțin efectul „a-ha”, atunci când văd cum tinerii prind cu o viteză și o profunzime uimitoare subiecte de o complexitate deosebită, bucuria mea este una totală. Printre multitudinea de autori de primă mărime la care mă refer în lecțiile mele este și gânditorul rus Aleksandr Dughin. Nu credeam vreodată că voi apuca să îl cunosc personal, să mă împrietenesc cu el și să-l am drept oaspete drag chiar la Universitatea Populară. A fost suficient

să ajungă în mâinile lui ultima mea carte „Moldova – partea care a devenit întreg”, ce înmănunchează o serie de articole de presă, pentru a-i trezi interesul și curiozitatea intelectuală. Deschiderea lui pentru cineva care are preocupări similare l-a făcut să accepte dintr-o dată invitația mea. Aș putea compara satisfacția descoperirii operei lui Dughin și apoi stabilirea unei relații personale cu el doar cu bucuria pe care mi-a produs-o contactul cu opera unui alt mare sociolog și geopolitician, profesorul român Ilie Bădescu, pe care, de asemenea, am avut onoarea să-l cunosc personal. Aș aminti că anume Bădescu este cel care a scris prefața la renumita carte a lui Dughin, apărută acum câțiva ani la București, „Bazele Geopoliticii”, singurul volum al acestui autor editat până acum în limba română.

Scrierile gânditorul rus vădesc o filozofie care izvorăște din valorile societății tradiționale, ce presupune dezvoltarea colectivităților în contextul religios, cultural și lingvistic, fără ruperea lor de rădăcinile spirituale. Viața și soarta popoarelor este un proces ce nu suportă intervenții artificiale. Tradiționalismul moldovenesc s-ar putea deosebi de conservatorismul rusesc sau românesc. Totodată, pentru fiecare dintre aceste societăți dezvoltarea spirituală va reprezenta întotdeauna prioritatea vitală numărul unu, a cărei lipsă nu va putea fi compensată de nicio binefacere economică. Adevărata gândire eurasiatică reprezintă o nouă conștientizare a lumii, în special pentru cei tineri, ea fiind străină de înregimentarea în ideologiile materialiste ale trecutului. Iar conservatorismul luminat poate deveni în Moldova un element-cheie de consolidare a societății, atât de răzlețite astăzi. Contradicțiile acute, ce marchează azi societatea moldovenească, vor rămâne doar ca un ecou al scurtei epoci liberale pe care o traversăm în prezent.

Ne aflăm la sfârșit de ciclu istoric. Iar Istoria, atâta cât va îngădui Dumnezeu, nu este una predeterminată. Creatorul ne-a înzestrat cu rațiune, cu libertate, cu voință, cu discernământ și

IURIE ROȘCA

---

răspundere. Și așa cum s-a spulberat ca un coșmar „marșul triumfal al Puterii Sovietice”, tot astfel se va consuma și „marșul triumfal al globalismului liberal”. Desigur, dacă nu vom rămâne fataliști, indiferenți și pasivi. Loc de manifestare pentru cei care gândesc, suferă și se dedică unor valori fundamentale este destul. Iar sub cerul Patriei „ca un patrafir”, cum ar zice Radu Gyr, este loc pentru întregul nostru popor ortodox, indiferent de originea etnică sau limba în care vorbește unul sau altul dintre noi. Nu suntem o colectivitate de ratați, avem inimă, minte și dorință de a ne împlini destinul. Ne simțim vocația mai acut tocmai acum, în vremurile de criză ce ne șlefuiesc sensibilitatea și ne catalizează energiile.

Am convenit cu profesorul Aleksandr Dughin că îi voi traduce în română și voi prefața lucrarea apărută deja într-o mulțime de limbi, „A patra teorie politică”. Iar după ea sper să urmeze și o lucrare complementară acesteia – „Teoria lumii multipolare”. Cititorii din Republica Moldova, atât de limbă română, cât și de limbă rusă, trebuie familiarizați cu ele. Ca, de altfel, și cei din România. Astfel, începând cu ziua de 17 iunie, colaborarea academică dintre Universitatea Populară și profesorul Dughin și-a luat startul.

În această zi am avut patru apariții publice comune: o întâlnire cu tineretul, la care au participat discipolii mei din organizația „Noua Generație” și cursanții Universității Populare, o discuție la sediul universității mele, cu prezența unor personalități marcante din lumea academică și universitară, fețe bisericești, politologi, jurnaliști și lideri regionali, precum și două apariții televizate la „Jurnal TV” și la „Publika TV”. Transmisiunea în direct pe portalul www.privesc.eu a întâlnirii de la ora 17.00, care a durat peste două ore, a acumulat un număr-record de peste 150 000 de accesări. Le aduc pe această cale tuturor participanților la aceste întâlniri, ca și colegilor din presă, sincere mulțumiri pentru interesul și deschiderea lor. Sunt fericit că bucuria a fost reciprocă. Atât profesorul Dughin, cât și publicul

au trăit momente de o aleasă satisfacție. Apariția lui în spațiul public din țara noastră a reușit să ridice ștacheta dezbaterilor la un nivel intelectual deosebit de înalt. Este adevărat, unii comentatori de serviciu n-au scăpat prilejul să înțepe oaspetele meu. Cauzele acestor înțepături sunt la suprafață. Însăși raportarea la Dughin, chiar și critică, îi scoate cumva în prim-plan. Dar, în egală măsură, este adevărat și altceva. Inerția de gândire și clișeele ideologice, ce le țin loc de eșafodaj intelectual, nu le-a permis să facă un efort de depășire a propriilor prejudecăți. Bălăcirea într-un sistem de referință opac, fragmentar și autosuficient, pliat pe dogmele în vogă ale discursului dominant al liberalismului prost înțeles, a apărut de această dată într-un contrast izbitor cu anvergura academică a unei personalități de talie universală. Cine va face măcar un minim efort să parcurgă cel puțin lista monografiilor și a manualelor acestuia, accesând Wikipedia, studiate azi în zeci de universități ale lumii, își va face o impresie mai bună despre calibrul acestui gânditor de primă mărime. Iar atunci când profesorul operează cu autori ca Rene Guenon, Julius Evola, Mircea Eliade, Martin Heidegger, Jaques Ellul, Jean Baudrillard, Gilbert Durand, Alain de Benoist sau Claudio Mutti, a-i replica din perspectiva unor frustrări istorice, a unor naivități de ordin geopolitic sau din poziția de simbriași ai unor instituții occidentale finanțatoare de „(de)formatori de opinie” este deopotrivă descalificant și ridicol. Cum ridicole și contraproductive sunt și isteriile antirusești, izvorâte din obsesiile noastre etnocentriste și din tragediile reale din trecut, care ghidează atâția naivi de duzină să cultive în continuare imaginea „dușmanului extern” în persoana Rusiei și, simetric, al „amicului extern” în persoana UE și SUA. Toate aceste abordări paseiste mențin ochelarii de cai bine fixați pe figurile patrioților de mucava și a prooccidentalilor înseriați. Se știe bine că, atunci când toți gândesc la fel, de fapt, nimeni nu gândește. Iar a opera azi cu categorii consumate în secolele XIX și XX și a

IURIE ROȘCA

---

lupta din răzputeri cu defunctele imperii, țarist și sovietic, înseamnă a rămâne prizonier al unei optici expirate definitiv.

Cei care se ambiționează să rămână în căruța conceptuală de ieri poate ar înțelege un pic mai mult despre noile realități dacă s-ar întreba de ce azi Germania, Franța sau Italia, de pildă, au cele mai bune relații politice și economice cu Rusia. A ne complace în continuare în rolul ingrat de parte a cordonului sanitar instalat de americani în zona Europei Centrale și de Răsărit, care include și o parte a noilor state independente din fosta URSS, este cel puțin naiv, dar și periculos pentru interesele noastre naționale. Iar a nu vedea în birocrăția europeană și în grupurile de influență financiară, politică, mediatică și militară americane riscuri reale de desuveranizare a țării, de colonizare economică, culturală și informațională, înseamnă a nu înțelege de ce suntem din ce în ce mai săraci cu tot cu „povestea de succes” inventată de comisarii europeni pentru uzul proștilor de la noi. Și a nu realiza cauzele reale ale „nomadismului în masă”, ce transformă țara noastră într-o societate pe cale de dispariție, înseamnă a accepta postura de victimă inconștientă care merge de bună voie în hăul ademenitor al noului cominternism. Câți dintre cei care se înghesuie în spațiul public și ne vrăjesc de la televizor în fiecare seară au auzit despre faptul că ceea ce reprezenta capitalismul de altă dată nu mai există, că acesta a devenit speculativ, că banii virtuali domină producția, că liberul schimb e doar în favoarea marilor companii transnaționale? Și că statul social nu mai există nici în Occident, că sindicatele își pierd orice valoare în țările tradițional dezvoltate, că banii au devenit apatrizi și flotanți, că nu organismele internaționale, ci corporațiile transnaționale conduc lumea, că în Europa și America ceea ce era clasa de mijloc se dezagreghează vertiginos, că fantastica concentrare de capital îi transformă pe cei bogați în și mai bogați, iar pe cei săraci în și mai săraci. Câți dintre actorii și comentarii

politici (pentru că de gânditori politici nici vorbă nu poate fi pe la noi!) realizează că, prin ceea ce fac și prin ceea ce enunță în spațiul public, ei se transformă, de fapt, în niște „piloți orbi”, ca să-l citez din nou pe Eliade? Prea puțini, în mod evident. Și dacă neștiința e o scuză pentru un om de rând, ea devine periculoasă atunci când este apanajul unei false elite, rupte de propriul popor, de tradiția, de religia și de nevoile ei. Marele sociolog român Dimitrie Gusti numea această ruptură între mase și ierarhiile administrative „conflictul dintre stat și națiune”.

Cine nu vede că țara noastră, ca, de altfel, și toate țările din regiune și majoritatea țărilor lumii, este supusă unui masiv proces de desuveranizare și de subordonare unor interese strategice, de ordin politic, economic și cultural de către grupurile de influență din SUA? Anume rețelele bazate în SUA se ambiționează să instituie o lume unipolară sub dominația lor, iar cel care ignorează acest adevăr ori e orb, ori tocmit de acestea. Să facem un exercițiu de comparație. Așa cum bolșevicii sovietici, artizanii URSS, au distrus și au subjugat mai întâi poporul rus și doar după aceea alte popoare, care s-au pomenit sub dominația unui regim antinațional și opresiv, controlat de o clică de aventurieri dogmatici, astăzi poporul american a căzut sub dominația unor oligarhii și grupuri de interese, care recurg la subjugarea altor țări și popoare. Sub comunism, instrumentele predilecte de înrobire erau cele militare, acum, de cele mai multe ori, nonmilitare. Astăzi, în locul baionetelor și al tancurilor folosite de regimul bolșevic, sunt utilizate instrumentele capitalismului cămătăresc, ale propagandei și ale înhămării elitelor corupte din țările-țintă la carul noului imperialism. Desigur, când e cazul, și forța armată e aplicată din plin de către colonizatori. Între colonialismul sovietic și cel american diferențele sunt minime. Ele țin de tipul de retorici și de metode. Ținta e aceeași – subjugarea lumii sub pretextul unei ideologii mesianice universaliste. Iar

principiul bolșevic „Cine nu e cu noi este împotriva noastră!” (iată o convertire diabolică a Cuvântului Mântuitorului la interesele servanților întunericului!) a trecut în mod firesc și aproape pe neobservate din discursul comunist în cel globalist. Comunismul sovietic și globalismul american sunt, din acest punct de vedere, frați gemeni. Este vorba de două ideologii totalitare ce tind să cucerească lumea uzând teorii politice parareligioase.

Comunismul sovietic a murit. Globalismul american încă nu. Am luptat împotriva primului. Astăzi e timpul să rezistăm în fața celui de-al doilea. Pentru că și de această dată se țintește în credința noastră, în cultura noastră, în tradițiile noastre, în independența noastră, în familiile noastre, în viitorul nostru, dar, mai ales, în șansa noastră de a înțelege rosturile profunde ale omului și răspunderea lui față de Dumnezeu. Iar Aleksandr Dughin și alte minți luminoase de pretutindeni sunt aliații noștri în duh, în credință și în acțiune. Pentru cei care mai au îndoieli că lucrurile stau anume așa și că realitățile din America și Europa sunt mult mai crude decât ne sunt prezentate, iar comparația pe care o fac între comunismul sovietic și consumismul occidental e perfect valabilă, cred că ar fi util să facă niște lecturi în plus, parcurgând autori relevanți în acest sens. Rușii Ivan Ilin, Aleksandr Soljenițân și Aleksandr Dughin, americanii Paul Gottfried, David C. Korten, William Greider și sud-coreeanul Ha Joon Chang ar fi doar câțiva dintre cei care ar putea limpezi mințile multora dintre noi.

Orice abordare schematică, în alb și negru, este contraproductivă într-un efort de analiză. Din această perspectivă, aflarea lui Dughin la Chișinău este și ca o ședință de psihoterapie colectivă, ce ne poate ajuta să depășim frustrările noastre mai vechi, românofobia și rusofobia. Dragostea lui pentru cultura românească, cunoașterea profundă a filozofiei românești, a lui Mircea Eliade, Nae Ionescu, Lucian Blaga și a atâtor altora este semnificativă în acest sens.

Pe de altă parte, cine, în loc să țină la tradiție și la adevărata cultură, aplaudă, alături de perversele grupuri de influență din exterior, căsătoriile unisex, homosexualitatea, paradele gay-lor și exhibițiile ritualice ale grupului „Pussy Riots” în Catedrala „Hristos Mântuitorul” de la Moscova este liberal, iar cine le dezaprobă este un om normal. Presiunile din afară, tot mai perfide și mai insistente, ne determină să căutăm confrăți de idei. Două fenomene mari, până la urmă, fac istoria: ideea și voința. Restul e deșertăciune.

Moldova are nevoie de fortificarea unui nou curent de opinie: tradiționalist, conservator, creștin. Iar cele două idei directorii – una metafizică și cealaltă fizică – sunt complementare: credința religioasă și renașterea economică. Adică planul spiritual, ce primează întotdeauna, determină planul material. Dacă vom face ordine în sufletele noastre, în setul de valori pe care le împărtășim, vom reuși să facem ordine și în gospodăria noastră, în economie. Independența noastră spirituală și intelectuală va determina independența noastră politică și economică. Iar cine are mentalitate de vasal, cine are sindromul de apendice al celor mari, cine caută să aștearnă interesele noastre naționale sub picioarele unor structuri ciclopice din exterior, de la care așteaptă rezolvarea problemelor noastre, greșește amarnic. Cine se teme ori se frige de un dialog direct cu oameni de talia lui Dughin și vede în el un exponent al imperialismului rus, acela suferă de o acută cecitate intelectuală, dar și de o miopie geopolitică regretabilă.

Influența culturii române și a culturii ruse asupra Moldovei trebuie convertită într-un avantaj, într-o confluență care să nu știrbească, ci să șlefuiască și să întărească profilul identitar al colectivității noastre. Contradițiile și confruntările istorice dintre cele două țări trebuie transformate în consonanțe spirituale și culturale, iar rivalitățile și geloziile reciproce de ordin geopolitic trebuie redimensionate în complementarități de interese între cele

IURIE ROȘCA

---

trei țări și națiuni. Noi nu mai suntem nici periferia Imperiului țarist, nici partea răsăriteană a României Mari, nici republică sovietică. Iar dacă din interior sau din cele două capitale, Moscova și București, pentru unii noi suntem doar o zonă recuperabilă, un teritoriu pierdut provizoriu și bun de readus sub administrația uneia dintre ele, noi înșine, prin performanțele noastre culturale, politice și economice, prin diplomația și prin elitele noastre, avem datoria să arătăm că acest pământ este doar al nostru, al morților noștri, al celor născuți aici, ca și al urmașilor noștri. Iar patriile noastre istorice, vitrege sau drepte, după caz, sunt privite astăzi de noi cu egal respect și considerație, dar și cu demnitate. Nu vom practica nici aroganța, dar nici docilitatea, vom absorbi cu egală sete cele două culturi și vom produce noi înșine valori demne de remarcat atât acasă, cât și în țările vecine. Splendoarea unui popor nu se măsoară în întinderi geografice și nici în veleități imperiale, ci în contribuția la valorile lumii. Iar cine are complexe de persoană care face parte dintr-un popor de mâna a doua, ba agresiv, ba obedient, nu face decât să dezavantajeze propria țară.

Pe curând, dragă prietene Aleksandr Dughin. Cred cu tărie în destinul țării mele, în vocația ei unică și în locul ei de cinste într-o lume a simfoniei dintre popoare, a polifoniei culturale și identitare, a complementarității și echilibrului între națiuni, care să se măsoare nu atât în cifre sau potențial militar, cât în performanțe ale minții și ale creativității. Într-o lume unipolară există loc doar pentru un stăpân și mai mulți lachei. Dar într-o lume multipolară e loc de cinste pentru fiecare neam. Moldova poate și trebuie să participe la procesul global de reconfigurare geopolitică a lumii. Ca un actor matur, demn și capabil să-și onoreze rolul său inconfundabil în interacțiune cu alte neamuri.

Chișinău, 19 iunie 2013

Flux, 21 iunie 2013

DUGHIN ȘI POSTMODERNITATEA
SAU SCHIMBAREA PARADIGMEI CA OPERAȚIUNE
NEVĂZUTĂ PENTRU OCHIUL COMUN
(Note de curs pentru Universitatea Populară)

I. Cei care au apucat să meargă la cursurile mele din cadrul Universității Populare, în special, la prima parte a acestora, „Viziune”, au reușit să se familiarizeze mai bine cu sensul istoriei dintr-o perspectivă care depășește abordările reduționiste și vulgare, fie moștenite din sistemul de referință comunist, fie preluate de la fratele geamăn al acestuia – liberalismul. Operele unor figuri de primă mărime ale secolului XX de talia lui Guenon, Evola și Eliade sunt cele care au interpretat în mod magistral esența modernității în raport cu premodernitatea. Acestea sunt fundamentale pentru efortul de deslușire a caracteristicilor marii fracturi, produse odată cu iluminismul și cu victoria „târgoveților” asupra „eroilor”, cum s-ar exprima celebrul economist, sociolog și istoric german Werner Sombart.

Însă trecerea de la modernitate la postmodernitate a fost doar intuită de marile personalități ale secolului precedent, noua realitate profilându-se abia la cumpăna celor două milenii. Și dacă în Occident fenomenul este analizat în profunzime de vârfurile lumii academice, de teologi, sociologi și istorici, în societatea noastră există în acest sens un gol, încă nesuplinit de nicio încercare cât de cât coerentă.

Pentru a arăta că este vorba nu despre niște simple abstracțiuni care n-ar afecta în profunzime și societatea noastră, am selectat câteva rânduri din cartea prietenului meu de la Moscova, Aleksandr Dughin, „Sfârșitul economiei”, o lucrare apărută în 2010. Citatul mi s-a părut elocvent, deoarece mulți dintre noi, în special cei de vârstă mai înaintată și medie, se întrebă în ultima vreme din ce în ce mai des ce s-a întâmplat cu noi, de ce odată cu prăbușirea URSS și cu

afirmarea noilor realități postsovietice morala publică a degradat atât de dramatic. Ce înseamnă fenomenul „noilor căpățuiți”, a „burtă-verzimii”, care a ajuns în topul celor mai importanți politicieni, oameni de afaceri și lideri de opinie? Dughin explică fenomenul prin încadrarea comunismului sovietic, cu toate deviațiile și aberațiile lui, în modernitate. Iar ceea ce a urmat reprezintă o alunecare vertiginosă spre postmodernitate. Iată citatul:

„Noi trăim într-o lume radical diferită. Asta nu mai e epoca modernității, a timpurilor noi, a modernismului, în care am trăit în perioada sovietică. Este epoca postmodernității. Astăzi apar tehnologii cu totul noi, inclusiv de lobby, informaționale, care anulează și relativizează vechile abordări sociale și politice. Iată un exemplu din sfera eticii: dacă în epoca modernității onestitatea era un anume element social, care consolida pozițiile sociale ale omului, atunci în postmodernitate a fi onest înseamnă a lua asupra ta obligații deloc necesare. În postmodernitate trebuie să fii imoral, ticălos, or, așa e mai simplu și mai eficient. Noi vedem cum oamenii, înzestrați și „îngreunați” cu un complex moral, devin ineficienți într-un astfel de mediu. Este foarte important că anume din acest motiv lobbistii, oligarhii acaparează cu ușurință pozițiile-cheie ale puterii, iar oamenii onești, care, de altfel, încă nu demult dispuneau de potențial, de relații, de influență, de pondere politică, se pomenesc absolut marginalizați. Asta pentru că „onestitatea încurcă”. Și aici apare un aspect foarte serios: multe alte calități ne împiedică să fim eficienți în apărarea intereselor noastre naționale. Este ceea ce generația de azi numește prejudecăți, iar în limbaj științific – relice, vestigii ale modernității, ceea ce în limbajul eticii se numește „conștiință”.

Acum pentru mulți încă este dificil să înțeleagă că noi trăim într-o epocă nouă, cu legități noi. De obicei spunem că moravurile

noi sunt mai rele decât ale noastre. Suntem predispuși să criticăm, în loc să înțelegem situația și să încercăm să ne adaptăm la ea. Este clar, aici apare o problemă de ordin moral: cum ar putea oamenii, care își mai păstrează calitățile morale, să trăiască într-o lume construită după niște principii absolut imorale; cum ar putea trăi oamenii care au principii morale într-o lume a consumismului, a reclamei și a unei politici informaționale sălbatice? Există două soluții: a te întoarce, a te retrage într-o defensivă totală și a fi marginalizat, așa cum au preferat să procedeze majoritatea oamenilor de bun-simț dintre noi; sau a lua asupra noastră o misiune dificilă – a apăra interesele noastre, valorile noastre, a interacționa cu acea lume care ne înconjoară. Și, într-un anume sens, a-i însuși tehnologiile”.

Autorul nu pledează aici pentru adoptarea unor metode degradante, ci doar apelează către oamenii de bun-simț și cu sentimentul datoriei să nu capituleze în fața grimaselor și a perversiunilor societății, ci să îi cunoaștem esența, ticurile, procedeele și să ne afirmăm propriile opțiuni valorice într-un mediu, de cele mai multe ori, ostil, ironic și parodic, în același timp. Iar asta înseamnă a merge împotriva curentului general, a rezista și a învinge nu datorită unor circumstanțe prielnice, ci în pofida unor circumstanțe neprielnice. Pentru asta formarea unei optici solide, bazate pe o decriptare inteligentă a sensurilor ascunse ale postmodernității, este indispensabilă. Recursul la Tradiție, la valorile perene izvorâte din trecutul nostru, dar și adaptarea la condițiile luptei de idei dictate de noua paradigmă socială, reprezintă componentele profilului intelectual și volitiv al celor care învață să practice patriotismul, rămânând cu picioarele bine înfipite în solul Patriei și cu privirea ațintită spre orizonturile largi ale unui viitor demn. Anume aceste calități, ale minții și ale spiritului, sunt cele care ne vor ajuta să depășim atât sindromul inadapării la actualitate, cât și naivitățile paseiste, care ne cantonează în zona

exaltării romanțioase și contraproductive a „vremurilor de glorie” și a respingerii neputincioase și defetiste a provocărilor zilei de azi. Reevaluarea temeinică a trecutului mai îndepărtat și a celui recent, redimensionarea problematicii actualității, ascuțirea minții și a duhului consună plener cu vocația celor care învață din propriile eșecuri pentru a le transforma în succese de mâine.

Privite dintr-o astfel de perspectivă, realitățile de la noi, cu toate crizele, deviațiile și nereușitele, sunt o invitație incitantă pentru cei aleși să iasă în față și să-și manifeste potențialul de oameni de caracter, dornici să-și deslușească și să-și înfăptuiască misiunea.

II. Pentru cei care frecventează cursurile mele de la Universitatea Populară, esența banilor ca realitate spirituală este o noțiune cunoscută. Lecția creștină este cea care dezvăluie în mod magistral conflictul dintre Dumnezeu și Mamona. De aici și invitația filozofului francez Jacques Ellul de a desacraliza, de a profana banii. Totul e foarte simplu: ori banii sunt un instrument pentru noi, ori noi suntem instrumentul lor; noi posedăm banii sau ei ne posedă pe noi. Tertium non datur, a treia posibilitate nu există, cum ar zice românii. În momentul în care înțelegem că de la divinizarea partidului-stat pe timpul comunismului am alunecat spre idolatrizarea banilor în noile realități zis capitaliste, totul se limpezește în fața ochilor noștri.

În aceeași carte „Sfârșitul economiei” a lui Al. Dughin am găsit un fragment relevant, care definește în mod excelent esența banilor. În secțiunea intitulată „Capitalul ca subiect al istoriei”, Dughin afirmă următoarele:

„Banii reprezintă realitatea supremă a lumii contemporane, care i-a învins pe toți concurenții cu ajutorul idolului universal. Jacques Attali a numit pe bună dreptate etapa istorică actuală drept „ordine a banilor”, Ordre d’Argent. Timpul nostru se caracterizează prin

triumful total al banilor, care au devenit un fel de echivalent totalitar, un numitor comun pentru toate lucrurile și procesele realității. S-a realizat predicția plină de îngrijorare a lui Marx, care susținea (în „Capital”) că poate veni o vreme când singurul subiect al istoriei va rămâne Capitalul.

Banii reprezintă astăzi echivalentul universal al „cantității pure”, care a concentrat în sine toți ceilalți parametri ai realității. Ceea ce reprezenta în etapele anterioare ale istoriei o stavilă de ordin material, inertial pentru realizarea unor întreprinderi de ordin spiritual, astăzi s-a transformat într-o masă absolutizantă, care a căpătat propria autonomie. Capitalul nu pur și simplu și-a însușit rezultatele istoriei, el se sforțează să înlocuiască divinitatea, reconstituind după bunul său plac cele mai diverse evenimente din trecut, pe de-asupra tratându-le într-o cheie arbitrară. În industria imaginilor alimentată de Capital, dictatorii și tiranii, maniacii și nulitățile, personajele fictive și sfinții devin pop-staruri. Banii dețin puterea totală asupra prezentului și, prin urmare, sunt în stare să reconstituie trecutul și să conducă viitorul. Banii sunt singurul conținut al postmodernității. Ei nu pot fi posedăți, ei ne posedă pe noi, transformând orice început, orice inițiativă, orice întreprindere într-o servire docilă a masei de cifre. Nu mai există capitaliști și stăpâni, nu sunt decât manageri, slugi ale circulației Capitalului pe căile lui capricioase și încăpățănate.

Capitalul a învins capitalismul, banii și-au subjugat proprietarii, transformându-se treptat din instrument într-o ființă independentă dominantă”.

Așa cum descendența intelectuală a lui Dughin provine, în mare măsură, și din emblematica figură a gânditorului francez Rene Guenon, găsesc potrivit să citez doar titlul unei lucrări celebre a acestuia, „Domnia cantității și semnele vremurilor”, care se pliază

IURIE ROȘCA

---

de minune pe înțelegerea profundă a curbei descendente, în care s-a pomenit lumea în alunecarea ei dinspre premodernitate spre modernitate, prăbușindu-se, mai târziu, în postmodernitate.

Când spunem astăzi „societate de consum”, „capitalism speculativ”, „monetarism”, „neoliberalism” sau „globalism” nu facem decât să enumerăm o parte dintre sinonimele ce caracterizează actualitatea, să facem un efort de reconstituire a realității, de deciptare și adunare laolaltă a unui univers spart, fracturat, fragmentar, în care se scufundă mase de oameni fără a-i desluși sensurile profunde.

Ceața se va risipi din fața ochilor noștri, iar lumea ni se va deschide cu claritate privirilor doar în măsura în care vom realiza că vederea ne-a fost și ne mai este încă întinată de vălul de prejudecăți, preluate din gândirea comună, din simulacrul realității care deseori ne ține loc de adevăr. Ochii care nu văd, se uită, spune un joc de cuvinte. Între a privi și a înțelege ceea ce vezi e o distanță care necesită o optică specială, accesibilă doar celor care au inițial sentimentul că ceva nu e în regulă cu maniera simplistă de interpretare a lumii. Și doar din momentul în care începem a realiza că ceva ni se întâmplă, că ceva nu e în regulă cu noi, pornește aventura unei adevărate cunoașteri, care nu poate ocoli, printre altele, redescoperirea rațiunii mistice, a sensului spiritual al istoriei și a legităților implacabile ale geopoliticii.

În loc de concluzie am putea zice că descoperirea adevărului nu poate să aibă loc doar ca un exercițiu intelectual abstract, eminentemente glacial, străin de zbaterea acestei lumi. Dimpotrivă, ea, dacă este una autentică, aduce cu sine trăirea pasională, plină de angajament, de participare, aici și acum, la viața lumii în mijlocul căreia nu doar te afli, ci și trăiești, nu doar vegețezi, ci și te afirmi ca ființă creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Doar așa înveți să practici principiul de a trăi pe vremuri de criză. „Criza

lumii moderne”, despre care vorbea Guenon în celebra lui lucrare cu același titlu, capătă noi contururi în postmodernitate. Să o înfruntăm pieptiș, cu virilitate și cu sentimentul că participăm la o operă magistrală care merită efort și sacrificiu.

24 iunie 2013

Flux, 28 iunie 2013

**REPUBLICA MOLDOVA: DE LA INDEPENDENȚA POLITICĂ
SPRE INDEPENDENȚA ECONOMICĂ
(*Lecție academică la AȘM*)**

**1. Scurt istoric al așteptărilor economice
sau despărțirea de iluzii**

La 27 august 1991, Republica Moldova și-a declarat Independența Politică. Evenimentul a produs un entuziasm major, fără precedent în sufletele noastre. Jubilația generală întruchipa în mentalul colectiv, exprimat prin gura tribunilor de atunci, triumful istoriei, adevărului și dreptății. Prăbușirea URSS cu tot cu sistemul ei comunist și obținerea libertății au deschis o perspectivă magistrală pentru țara și poporul nostru. Emanciparea națională, eliberarea energiilor colective, creația legislativă, edificarea instituțiilor, totul aducea un suflu nou în viața publică, descătușată de chingile unui sistem totalitar.

Despărțirea de modelul care a suferit un eșec istoric eclatant a presupus, în mod automat, și orientarea spre un alt model de organizare a societății. Iar singura alternativă a comunismului sovietic, înfrânt în urma „războiului rece” de Occident, era anume modelul societăților vestice. Concomitent cu prăbușirea lumii

bipolare, în societățile ex-comuniste a urmat, în mod firesc, „marșul triumfal al capitalismului”.

Însă, odată cu trecerea anilor, realitățile economice și sociale din ce în ce mai presante au redus, inițial mai lent, apoi mult mai accelerat, elanul masiv care a însoțit etapa afirmării politice a țării. Criza economică s-a aprofundat continuu, iar succesiunea la guvernare din ultimele două decenii n-a schimbat substanțial situația. Astfel, nemulțumirile societății față de prestația puterii, indiferent de culoarea acesteia, care se transformau în noi speranțe legate de schimbarea garniturilor guvernamentale, se reproduc în mod ciclic. Dar, de fiecare dată, rezultatul este la fel de deprimant. Și iarăși se repetă la infinit dezbaterile publice asupra cauzelor eșecurilor noastre, la ele participând politicieni de toate culorile, experți în economie și analiști politici. Căutarea vinovaților și servirea de explicații facile, ca și de soluții efemere, se ține lanț, fără nicio perspectivă reală de depășire a problemelor majore din economia națională.

Ca persoană angajată din plin în procesele politice încă de la începuturile devenirii statului nostru pe parcursul mai multor ani de zile, am căutat să pătrund esența fenomenelor respective. A trebuit să consum timp și eforturi, să mă aflu în cele mai diverse țări ale lumii, atât din spațiul occidental, cât și din cel postcomunist, să studiez o mulțime de documente, acte normative, programe de guvernare și cărți de specialitate, scrise de personalități de marcă din trecut și din prezent, până am reușit să adun laolaltă cauzele profunde ale eșecurilor noastre în economie. Le voi enumera în continuare doar pe acelea care îmi par ca fiind fundamentale, lăsându-le la o parte pe cele secundare. Dar mai întâi vă mărturisesc franc faptul că mi-au trebuit douăzeci și cinci de ani de experiență politică și devenire

intelectuală ca să ajung a înțelege ce ni se întâmplă în economie. Nu reprezintă un caz singular în acest sens, de vreme ce somități internaționale în materie de economie, cum ar fi americanul David C. Korten, de exemplu, recunoaște că i-au trebuit treizeci de ani de efort academic și experiență internațională ca să ajungă să-și dea seama de cauzele profunde ale dezastrelor economice actuale.

Accentuez, concepția pe care o expun aici nu este rodul unor improvizații personale. Ea e inspirată din lucrări fundamentale ale unor autori consacrați, care fac parte din școala economică „neortodoxă” sau „heterodoxă”, situată între liberalism și marxism, cum sunt clasicii germani **Friedrich List**, **Werner Sombart**, **Silvio Gesell**, englezul **David Ricardo**, austriacul **Karl Polanyi**, elvețianul **Jean de Sismondi**, dar și fondatorii distributismului, englezii **G. K. Chesterton** și **Hilaire Belloc** etc. Tot aici a fost necesară o lectură profundă a unor autori cum ar fi **Max Weber** sau **John Keynes**, fiecare dintre aceștia având o contribuție fundamentală la elaborarea gândirii economice, care se axa pe politici protecționiste, metode de echilibrare a proprietății și pe accentuarea rolului decisiv al guvernului în asigurarea unei societăți echitabile. Printre autorii contemporani, care mi-au servit drept obiect de studiu și surse de inspirație, aș enumera doar câteva personalități eminente: americanii **David C. Korten** și **William Greider**, sud-coreeanul **Ha Joon Chang**, profesor la Universitatea Cambridge, rusul **Aleksandr Dughin**, filozof, sociolog și geopolitician ș.a. Întreaga pleiadă de gânditori enumerată mai sus se situează la polul opus al individualismului liberal egoist, țintește binele comun și dezvoltarea echilibrată a economiei în interesul național al fiecărei țări, regiuni, comunități locale și familii.

2. Saltul mortal din comunism în (neo)liberalism – cauza primară a eșecurilor noastre

Prima și cea mai gravă cauză este contextul istoric și geopolitic în care s-a pomenit societatea noastră odată cu prăbușirea URSS și obținerea Independenței. Însăși școala economică moștenită din trecut și-a dovedit aproape instantaneu totala inconsistență, dogmele marxiste prăbușindu-se odată cu întreg eșafodajul teoretic al vechiului regim. Prin contrast, singurul model economic eficient, bun de aplicat și la noi, a apărut cel afirmat în spațiul occidental. **Pe ruinele sistemului dispărut, vacuumul intelectual a fost ocupat de teoria dominantă în Occident a liberalismului economic.** Virtuțile economiei de piață, văzută ca un sistem în stare să se autoregleze, privatizarea masivă, reducerea competențelor guvernului în procesele de administrare a sectorului economic, încadrarea țării în sistemul financiar internațional prin acceptarea necondiționată a soluțiilor oferite de **Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială** și a creditelor acordate de aceste instituții primate ca niște organizații filantropice, aderarea la **Organizația Mondială a Comerțului**, atragerea cât mai masivă a investițiilor străine, adoptarea legislației de profil și crearea de noi instituții de stat, scoaterea Băncii Naționale de sub controlul Guvernului, toate acestea fiind inspirate integral din sugestiile parvenite din exterior. Iată doar câteva elemente din șirul „soluțiilor magice” aplicate cu titlu de panaceu indiscutabil societății noastre.

Dar, așa cum se știe, îmbrățișarea noilor dogme economice, în loc să producă prosperitate, a cauzat un adevărat dezastru în economia națională. Miturile preluate fără niciun discernământ de la **școala economică neoliberală de la Chicago**, cea care reprezintă curentul global dominant, au triumfat și în Republica Moldova, ele fiind

primite ca o adevărată religie. Sistemul de învățământ, instituțiile de stat, comunitatea de experți, politicienii și analiștii politici s-au pomenit reproducând, de regulă, cu prea puțin spirit critic, teoria economică în vogă, privind-o ca pe una fără alternativă. Ideea primatului economiei, moștenită de la sistemul marxist, s-a pliat cu ușurință pe dogmele liberalismului. Spre deosebire de părintele-fondator al acestei școli, Adam Smith, liberalismul tratează economia ca pe un domeniu separat de procesele politice, etice și filozofice. Tot astfel, caracterul pretins obiectiv al proceselor economice primate ca legități imuabile s-a dovedit a fi o reflecție fidelă a materialismului comunist. Astfel, ne-am pomenit în „societatea de piață”, numită și „societate de consum”. **În definitiv, economia și-a subordonat ideologia, politica și societatea în ansamblu, începând să reprezinte însuși sensul istoriei.** Societatea noastră este dominată de liberalism atât în abordările problematicii economice, cât și în atitudinea față de valori. Și așa cum această ideologie s-a dovedit a fi victorioasă și pare a nu avea alternativă, practic nimeni nu se încumetă să formuleze o poziție coerentă care ar combate-o în mod consistent. Neoliberalismul Școlii de la Chicago, penetrând în mediul universitar, în revistele de specialitate și în rețelele de presă internaționale, a reușit să capteze aproape în întregime toate științele socioumane, politologia, dreptul, sociologia, psihologia socială, relațiile internaționale. Acest tipar de interpretare a realității a devenit un apanaj indispensabil al gândirii comune, mascate reușit cu pretenția de obiectivitate inexorabilă.

Aleksandr Dughin, în cartea sa „**Sfârșitul economiei**”, accentuează ideea că, pe lângă cele două teorii economice, marxismul și liberalismul, există un curent vast de idei, numite convențional „**teorii economice ale căii a treia**”. Anume această cale, spune autorul, a scăpat atenției noastre în spațiul postsovietic. Mai mult, el afirmă: faptul că încă de la începuturile Perestroika practic

nimeni nu i-a acordat vreo atenție, preferând să vorbească despre alegerea între două contrarii, «**reprezintă cea mai gravă crimă intelectuală**». Aș adăuga că simpla noastră ignoranță, inerentă etapei inițiale, nu mai poate fi o scuză. Mai cu seamă astăzi, după ce am acumulat atâta experiență negativă, care ne poate fi utilă doar în măsura în care o vom transforma într-o lecție însușită.

Ceea ce s-ar putea numi „**a treia teorie economică**” se deosebește radical de cele două teorii antagoniste cunoscute, marxismul și liberalismul. Ea nu privește economia ca pe un domeniu independent și autosuficient, în care ar acționa legiități speciale, proprii doar acestuia. Adică, **această abordare nu acceptă primatul economiei asupra celorlalte științe sau recunoașterea ei ca ideologie autonomă**. Liberalismul și marxismul nu sunt doar teorii care studiază legiitățile economice, ele reprezintă viziuni asupra lumii în ansamblu. Totuși, ambele pretind a fi „viziuni economice”, afirmând primatul și universalismul paradigmei economice. Pe de altă parte, școala care se situează între cele două opțiuni, dimpotrivă, consideră economia ca fiind un factor important, dar nu unul central în realitatea social-politică.

Privită în adâncurile ei, problema formulării și afirmării unei alternative economice liberalismului nu este una strict economică. Este vorba despre opțiunea pentru o anumite paradigmă, pentru un anumit sistem de valori, de alegere a unei noi căi, de determinarea propriei identități colective, de formarea unei atitudini față de însăși logica istoriei, dar și de identificarea unor posibile parteneriate externe cu state și centre de putere, care împărtășesc viziuni similare.

3. Efectul „soluțiilor magice”, sugerate din exterior

„Mâna invizibilă a pieței”, liberul schimb, ridicarea barierelor vamale, libera circulație a mărfurilor, a serviciilor, a

capitalurilor și a persoanelor – iată încă un set de teze obligatorii care formează esența tipului de capitalism global, propovăduite cu un succes devastator de către organismele internaționale, inclusiv de către birocrăția europeană, pentru țări ca Republica Moldova. Rezultatul acestor politici este la îndemâna oricui. Țara a ajuns o ruină economică, „nomadismul de masă” provoacă migrația din ce în ce mai mare pe piețele forței de muncă din Europa, Rusia, SUA și Canada, iar dezastrul social afectează cele mai largi pături ale populației. **Tipul de tratament aplicat economiei naționale a creat un model caricatural și tragic în același timp, care arată în mod izbitor ce rol i se rezervă Moldovei în economia mondială – cel de exportator de brațe de muncă ieftine și de importator de mărfuri și capitaluri străine.** Urmând această formulă, într-o perspectivă „ideală” piața internă a forței de muncă presupune crearea de întreprinderi străine, la care să lucreze angajații moldoveni cu pretenții salariale minime în raport cu cele din țările dezvoltate.

Fiind o țară dezindustrializată, Republicii Moldova nimeni nu îi oferă soluții de dezvoltare a propriei producții, bazate pe cele mai înalte tehnologii. Dimpotrivă, **ultima lovitură mortală, care i se pregătește țării noastre prin atragerea în circuitul economiei globale, este deschiderea pieței funciare pentru capitalul străin.** După ce majoritatea absolută a țărilor ex-comuniste care au aderat la Uniunea Europeană și-au sacrificat terenurile cu destinație agricolă în favoarea capitalului străin, strategii de la Bruxelles, profitând de ignoranța și obediența clasei guvernante de la noi, ne pregătesc aceeași soartă. Concomitent, ei își însoțesc operațiunea de subjugare economică a țării cu un discurs gălăgios despre „valorile europene” și perspectivele grandioase care ne-ar aștepta prin semnarea unor noi acorduri de apropiere cu această structură continentală. În

literatura de specialitate, situația în care s-a pomenit țara noastră este numită **colonialism economic**, cu toate consecințele dramatice care decurg din acest statut jalnic.

Anume din acest motiv ziua de azi reclamă abordări profunde și responsabile, o revizuire cardinală a strategiei de dezvoltare a țării, care implică în mod stringent și inevitabil renunțarea la dogmele economice care au însoțit procesul dureros de devenire a societății noastre. Astăzi este necesar un efort intelectual colectiv, care să ne îndrepte spre elaborarea, iar într-o perspectivă apropiată, și aplicarea unei noi strategii de dezvoltare economică a țării. **Pentru a fi înțeleasă esența economiei, ea trebuie abordată prin prisma politicii și a ideologiei. Economia este sfera unor confruntări de idei, viziuni, religii și paradigme din perspectiva unor valori și finalități spirituale supreme.**

Politicienii de la noi mizează pe înșelarea publicului în legătură cu eșecurile guvernărilor, sperând să obțină pe seama lor niște dividende electorale ieftine. Ei nu manifestă nici pricepere, nici interes față de cauzele fundamentale ale sărăciei crescânde, a șomajului, a inegalității, a apariției oligopolurilor, a corupției, a criminalității și a destrămării familiilor. Dar promovarea acelorași soluții vechi, cum ar fi accelerarea creșterii economice prin liberalizare, reducerea impozitelor, înlăturarea barierelor comerciale și reducerea asistenței sociale, **reprezintă nu soluția, ci cauza eșecurilor noastre.**

Adevărata dezvoltare nu poate fi obținută mizându-se pe finanțări externe. Ea depinde de capacitatea oamenilor de a-și controla și folosi eficient propriile resurse din localitățile, regiunile și țara lor, cum ar fi pământul, apa, forța de muncă, tehnologia, dar și spiritul întreprinzător, și motivația. Iar pentru asta **colectivitățile umane trebuie să se autogverneze în mod real la nivel local,**

regional și național. Orice transmitere a pârghiilor de control și a mecanismelor decizionale în competența unor instituții transnaționale reduce țara din poziția de subiect al dreptului internațional la postura ingrată de obiect al unor manevre cu consecințe deplorabile. Adică, putem afirma fără nicio exagerare că, **la ora actuală, Republica Moldova se află sub protectorat străin.** Din această perspectivă devine clar de ce regimul politic instalat după 2009 nu a dat curs insistențelor noastre de a realiza o reformă a administrației publice locale, care să delege grosul actului decizional în mâinile colectivităților locale. Se vede că artizanii din structurile ciclopice mondiale au nevoie nu de descentralizare, ci, dimpotrivă, de consolidarea „verticalei puterii”, ca să poată manipula cu ușurință atât administrația, slabă, coruptă și ignorantă de la Chișinău, precum și autoritățile regionale și locale.

Viziunea dominantă, impusă de BM, FMI, UE și alte centre globale de decizie, arată că dezvoltarea după rețetele acestora nu funcționează pentru majoritatea țărilor lumii, inclusiv pentru Republica Moldova. Nedorința de a vedea eșecul politicilor care ne-au croit regulile de joc se trage și din discursul consonant, emis de exponenții grupurilor de interese respective, care a penetrat pe de-a-ntregul mediul academic, sistemul de învățământ și mass-media. Modelul de gândire afirmat în ultimele două decenii este unul care rupe actul de administrare politică a societății de realitățile economice, impune o interpretare fragmentară a proceselor sociale, incapabilă de abordări complexe. Iar atunci când se încearcă soluții parțiale și unilaterale pentru niște disfuncții de sistem majore, nu e de mirare că rezultatele sunt deprimante. **Este necesar să recunoaștem că ni s-a implementat un model de societate de consum, care prezintă procesele economice ca fiind ceva autonom de realitățile de ordin spiritual, politic și ideologic,**

iar conceptualizarea interesului național se reduce la exerciții superficiale despre integrarea europeană și drepturile omului. Atunci când individualismul, egoismul, lipsa de solidaritate socială și concurența tuturora împotriva tuturora devine un loc comun în gândirea colectivă, a aștepta ieșirea din criză ar fi cel puțin dovada unui infantilism intelectual periculos.

4. Criza de guvernare ca efect al regulilor internaționale

Criza de guvernare cronică pentru țara noastră nu este un accident istoric și nici nu se explică doar prin lipsa de bună-credință a garniturilor guvernamentale. **La originea acestei crize se află convergența forțelor ideologice, politice și tehnologice, care stau în spatele unei globalizări economice și care au reușit să preia puterea din mâinile guvernelor responsabile pentru binele public în favoarea câtorva corporații și instituții ciclopice, ghidate exclusiv de obținerea unor supraprofituri financiare pe termen scurt.** Adică, este vorba de ceea ce în limbajul comun reprezintă **efortul de creare a unei lumi unipolare**, conduse dintr-un singur centru de putere. Mitul liberalismului fără limite ca apanaj ideologic e promovat printr-o uriașă rețea de propagandă, care prezintă globalizarea ca pe un proces istoric logic și inevitabil, iar singura cauză majoră a nefericirilor noastre s-ar explica prin restricțiile impuse de către unele guverne exceselor pieței.

Noul sistem de capitalism corporatist, speculativ și cămătăresc colonizează vertiginos economiile țărilor lumii. El a scindat crearea banilor de crearea avuției reale, devalorizând producția în favoarea acestor inginerii financiare. Aceste procese sunt însoțite de inocularea unei idei care prezintă natura umană ca fiind ghidată de lăcomie, de interesul propriu și de goana

după câștigul financiar. Tot aici comportamentul concurențial este sacralizat în defavoarea comportamentului de cooperare. Prin urmare, întreaga logică a noilor inginerii sociale, care ar urma să se soldeze cu prosperitate economică, ar trebui să se axeze pe motivația concurențială. Anume așa ni se prezintă la ora actuală mainstreamul gândirii zis economice sau, mai exact, al gândirii comune, induse cu abilitate de tehnologiile umanitare respective. Această concepție este cunoscută sub diverse nume: **economie neoclasică, neoliberală sau libertaristă**. I se mai zice **capitalism de piață** sau **liberalism de piață**. Această teorie se abate de la viziunea lui **Adam Smith**, pe care și-l revendică drept profet adepții ei. El considera că, **pentru a da rezultate benefice, capitalul trebuie să aibă rădăcini locale sau naționale, iar proprietarii trebuie să fie direct angajați în managementul întreprinderilor**. Orice înstrăinare a acestora de locul investiției îi înstrăinează de responsabilități de ordin social, comunitar, național sau ecologic. Adepții teoriilor respective intră în conflict conceptual și cu un alt nume de referință al gândirii economice clasice, **David Ricardo**. Acesta sublinia că **libertatea comerțului între două țări funcționează doar în anumite condiții în avantajul celor două popoare. Acestea sunt cel puțin trei:**

- 1) **nu trebuie permis exportul de capital dintr-o țară dezvoltată în una subdezvoltată;**
- 2) **comerțul dintre cele două țări participante trebuie să fie echilibrat;**
- 3) **în fiecare țară aparte numărul șomerilor să nu depășească 5% din totalul populației apte de muncă (full employment) (după D. Korten).**

Din această perspectivă devine mai clar ce ar însemna **fuziunea economiei Republicii Moldova cu economia Uniunii Europene**. Celebrul economist de origine sud-coreeană **Ha Joon Chang**, profesor la Universitatea Cambridge și adeptul teoriei economice

a lui **Friedrich List**, face o comparație demnă de reținut. Ce s-ar întâmpla, de exemplu, dacă pe un ring ar fi scoși să se confrunte doi boxeri, unul fiind cu greutatea de 120 kg, iar altul, să zicem, de 60 kg? Finalul meciului este ușor de prezis. Tot astfel stau lucrurile și cu eforturile de integrare a economiei țării noastre în cea globală.

Atunci când promotorii modelului neoliberal apelează la noțiunea de „**piață liberă**” ca element obligatoriu și indiscutabil pentru o societate modernă, ei, de fapt, ascund esența acestui fenomen după o perdea vastă de propagandă. Fiindcă, în esență, este vorba de o piață neregularizată, în care guvernului îi revine un rol marginal de neamestec în orice abuz creat de «**pirajii pieței**», cei care în astfel de condiții instituie monopoli și acționează în baza cârdășilor de cartel, adică reduc la zero orice posibilitate de concurență și de distribuție echilibrată a veniturilor. **Într-un model ca acesta deosebiriile dintre un sistem comunist și cel corporatist sunt ne semnificative.** Într-un **model de tip comunist**, guvernul își consolidează puterea proprie și exercită controlul asupra proprietății în numele poporului, iar într-un **model de capitalism corporatist**, guvernul devine ostaticul intereselor corporatiste și facilitează consolidarea puterii corporatiste în numele pieței libere. Între aceste două opțiuni, cea necesară țării noastre presupune **un guvern puternic**, care să asigure un cadru de reglementare adecvat, în care antreprenorii mici și mijlocii se autoorganizează în interiorul unor piețe preponderent locale, urmărind în mod responsabil satisfacerea nevoilor lor economice, dar și, în egală măsură, a nevoilor sociale și de mediu.

5. Respectarea unor relații contractuale ca sarcină de bază a guvernului produce inechitate

Potrivit modelului impus și statului nostru, principala responsabilitate a guvernării s-ar reduce la elaborarea legislației care

ține de relațiile contractuale și vegherea la respectarea necondiționată a acestora. Prin urmare, **concentrarea de putere financiară în mâinile unor grupuri restrânse și lipsirea celorlalți de șanse de a participa activ la procesele economice, inclusiv și în primul rând prin deținerea de proprietate, sunt privite ca fenomene practic indispensabile pieței libere. Dar libertatea pieței este libertatea banilor, iar atunci când drepturile sunt, mai degrabă, o funcție a proprietății decât a persoanei, numai cei care au proprietate au și drepturi.** Mai grav, susținând că singura obligație a individului este aceea de a respecta contractele și drepturile de proprietate ale altora, doctrina imorală a liberalismului de piață îi eliberează pe proprietari de obligațiile lor față de cei lipsiți de proprietate. Adică, inechitatea și in justiția socială stau chiar la temelia acestui model economic. În aceste condiții n-ar trebui să ne mire concentrarea excesivă de capital în mâinile câtorva oligarhi de la noi, controlul instituit de aceștia asupra tuturor afacerilor profitabile și paralizarea a însuși principiului de concurență liberă pe piață. Subordonarea tuturor instituțiilor statului, fără excepție, nu reprezintă o anomalie locală, ci însăși esența capitalismului speculativ. Dacă mai adăugăm la acestea crearea unor partide derivate din concentrarea excesivă de capital și subordonarea resurselor mediatice avem un exemplu tipic de „stat captiv”, iar **regimul zis democratic nu este decât un simulacru.**

6. Condiții minime de funcționare a economiei de piață (după David C. Korten „Corporațiile conduc lumea”)

Potrivit lui D. Korten, funcționarea eficientă a economiilor de piață depinde de existența unor guverne puternice, independente în gestionarea procesului decizional și capabile să aplice mecanismele necesare pentru consolidarea propriilor economii naționale. Printre

condițiile primordiale, care asigură viabilitatea unei economii, el subliniază următoarele:

- **Concurența loială.** Așa cum orice concurență produce învingători și învinși, statului îi revine funcția regulatoare, care să impună echilibrarea șanselor, a veniturilor și a proprietăților competitorilor pe piață. Altminteri, concentrarea puterii financiare distruge businessul mic și mijlociu, pauperizează societatea și își subordonează prin corupere sau prin control direct întreaga putere în stat. **În fața unor procese de monopolizare a economiei naționale, care se extind ca o metastază în societatea noastră, se impune o mână de fier a guvernului.** Aici situația este simplă: ori democrație imitativă și concentrarea de capital în detrimentul absolutei majorității a cetățenilor, ori o putere fermă, care curmă orice exces al pieței și impune reguli dure care să asigure concurența și distribuția echilibrată a proprietății.

- **Capitalul moral.** O piață nu poate funcționa în mod eficient în interesul binelui comun fără încredere, cooperare, compasiune și fără o temelie morală solidă. Aici primatul spiritului este fundamental, etica socială este cea care determină rezultatul, educația morală este cea care produce efecte economice benefice. **Nici aici fără o putere responsabilă și hotărâtă, izvorâtă din interesul colectiv al societății, nu se poate spera pe rezultate pozitive.** La temelia unui astfel de model trebuie să stea separarea netă, categorică între politic și mediul de afaceri, între actul decizional și interesul corporativ. Relația dintre stat și mediul de afaceri trebuie să fie de cooperare, de parteneriat, nu de concreștere. Iar atunci când este necesar, statul, ghidându-se de interesul public, trebuie să aplice măsuri coercitive drastice împotriva acelor care manifestă tendințe de distorsionare a pieței sau a echilibrului social din porniri egoiste de obținere rapidă și excesivă a unor supraprofituri.

- **Bunurile de consum.** O serie de investiții și servicii esențiale pentru binele public, cum sunt cele în cercetări științifice fundamentale, ordinea publică, justiția, învățământul, ocrotirea sănătății, drumuri, apărarea națională nu sunt furnizate direct de piață. **Aceste cheltuieli publice trebuie planificate și executate cu precădere din resurse financiare interne, nu prin contractarea unor credite externe care împovărează bugetul public pe un termen îndelungat și împinge țara într-o relație de subordine față de interesul marilor corporații transnaționale. Și aici rolul guvernului este unul determinant.** Un sistem de impozitare eficient, care să nu permită îmbogățirea excesivă a „rechinilor pieței” și, totodată, falimentarea întreprinderilor de dimensiuni mai mici, este cel care trebuie să fie elaborat și aplicat cu rigurozitate de către guvern.

- **Evaluarea costului total.** Piața determină o distribuire optimă a resurselor doar atunci când comercianții și cumpărătorii suportă în întregime costul total al produselor pe care le fabrică, le cumpără și le consumă. Un astfel de echilibru este imposibil de obținut într-o piață nereglementată. Asta presupune o limitare rezonabilă și justificată a penetrării pieței interne de către mărfuri din exterior, care pot fi produse prin contribuția companiilor autohtone. Altminteri, grosul costurilor sociale, ecologice și de distorsionare a mediului concurențial va fi suportat de către cetățeni și, parțial, de bugetul public. **Fără o intervenție activă din partea guvernului nici această latură a dezvoltării economice echilibrate și sustenabile nu poate fi obținută.**

- **Distribuirea justă a resurselor.** Într-un sistem de piață, tendința deținătorilor de capital de a-și mări averea și veniturile este inevitabilă, concomitent producându-se reducerea de venituri pentru angajați, iar deseori chiar eliminarea acestora din activitatea

economică. Adică, o piață în care puterea economică este distribuită injust va repartiza resursele la fel de inechitabil. **Însăși eficiența pieței și legitimarea ei instituțională sunt determinate și ele de o intervenție energetică a guvernului, chemat să restabilească continuu echitatea, erodată de forțele pieței.**

- **Viabilitatea ecologică.** În condițiile actuale, activitatea economică deseori produce efecte ecologice dezastruoase. Goana după profituri împinge multe întreprinderi să ignoreze costurile ecologice în favoarea beneficiului maxim și rapid. **Rolul guvernului pentru instituirea și respectarea normelor de menținere a mediului ambiant este decisiv.**

7. Un guvern puternic – principalul garant al independenței economice și al funcționării pieței

Așa cum s-a observat, elementele-cheie enumerate mai sus, care ar putea oferi șansa renașterii economice, se întemeiază pe existența unui guvern puternic. **Însă pentru a-și îndeplini rolul esențial în relația sa cu piața, un guvern trebuie să-și exercite jurisdicția asupra economiei statului său, trebuie să fie în stare să stabilească regulile economiei interne, fără a se vedea obligat să dovedească unor guverne sau instituții străine că asemenea reguli nu constituie bariere în calea comerțului și investițiilor internaționale.** Dispune Guvernul Republicii Moldova de astfel de libertate de acțiune? Categoriec, nu. Sistemul de angajamente internaționale în care a fost atras îl plasează în postura jalnică de administrație locală sub controlul imperial al centrelor de putere care practică la scară globală o nouă formă de **colonialism economic**, numit și **colonialism corporatist**.

Pentru ieșirea Republicii Moldova din starea de subdezvoltare economică se impune o condiție minimă: granițele

economice trebuie să coincidă cu cele politice. Prin urmare, țara noastră urmează să-și revadă fără întârziere angajamentele internaționale care-i limitează capacitatea de acțiune independentă, adică să-și obțină pas cu pas independența economică. Altfel zis, ori colonie, ori stat independent sub aspect economic. *Tertium non datur* (A treia cale nu există). O economie internă, care să favorizeze întreprinderile autohtone care activează pentru binele comunității, nu presupune practicarea unui izolaționism economic, ci doar protecția temporară a pieței interne în interesul propriilor cetățeni.

Stabilirea unor frâne economice la graniță poate și trebuie să asigure un avantaj investițiilor locale. În mod evident, instituirea anumitor bariere, cum sunt taxele vamale sau subvențiile, ar permite companiilor autohtone să acumuleze noi capacități, prin procurarea de tehnologii înalte, perfecționarea managementului și a personalului, ceea ce le-ar ajuta să devină mai competitive pe plan internațional. Asta ar putea determina și reducerea pentru o perioadă de timp a nivelului de consum al țării prin renunțarea la procurarea de bunuri de import, care pot fi mai calitative, mai atractive ca brand și chiar mai ieftine. Dar pentru a asigura o dezvoltare economică reală, astfel de măsuri provizorii sunt absolut indispensabile. **În plus, o campanie națională, sprijinită de guvern, de promovare a mărfurilor autohtone, având sloganuri de tipul: „Suntem patrioți, cumpărăm produse „FABRICAT ÎN MOLDOVA!”**, ar putea contribui în mod substanțial la consolidarea solidarității sociale. Modul de viață în vogă, bazat pe risipă, lux și abundență, trebuie descurajat. Iar susținerea unei campanii de înfrânare a obsesiilor generate de societatea de consum, cu invazia de publicitate comercială pentru produse și servicii, de altfel inutile omului, o vastă educație națională de promovare a moderației și a frugalității trebuie să contribuie la diminuarea efectelor cultului lucrurilor care

ne cotropesc viața. În același timp, responsabilitatea, solidaritatea socială și onestitatea întreprinzătorilor autohtoni este una extrem de importantă. Sprijinul acordat din partea statului prin importul de tehnologii avansate, prin crearea unui sistem fiscal stabil și echitabil și printr-un regim de creditare eficient, trebuie răsplătit de întreprinzători cu o etică de afaceri solidă.

Firește, investițiile în formarea capacităților de producție impun anumite sacrificii. Și chiar dacă acestea nu garantează, în mod automat, succesul, totuși dezvoltarea economică fără investiții în capacitățile de producție este practic imposibilă. Însă anume la aceasta ne cer să renunțăm promotorii neoliberali ai liberului schimb. Dar o atare politică, ce permite penetrarea piețelor noastre de către capitalul și firmele străine, net superioare celor autohtone, face imposibilă orice competiție. Adică, de fapt, condamnă țara la un statul de colonie economică, bună de inundat cu mărfuri și capitaluri străine și de exploatat forța de muncă la prețuri infinit mai mici decât în țările de origine bogate.

Pentru Republica Moldova una dintre priorități sunt investițiile în industrie. Miturile dominante, potrivit cărora doar agricultura, care, firește, trebuie dezvoltată și sprijinită, plus serviciile, ar garanta prosperitatea nu sunt decât niște capcane, care riscă să mențină țara noastră într-o îndelungată stare de subdezvoltare. Unul dintre motivele eșecurilor noastre succesive a fost, printre altele, **miza pe o serie de pretenși economiști**, aceștia fiind, de regulă, cei mai deformați de școala și propaganda neoliberală. Totodată, nu am avut oameni de stat cu viziuni largi, cu profunde sentimente patriotice, care să știe a coopera cu acei economiști de vocație care sunt lipsiți de prejudecățile inoculate multora de către instructorii din exterior.

Guvernanții moldoveni, ca și întreaga armată de propagandiști locali și străini, caută să convingă opinia publică asupra beneficiilor

comerțului liber. Însă aceștia evită să spună sau chiar nu cunosc faptul că **atunci când unei economii sărace i se cere să intre direct în competiție cu companiile străine mult mai avansate, de fapt se programează falimentul companiilor naționale.** Iată de ce, pe lângă măsurile de protecție a pieței interne față de concurența neloială din exterior, se mai cere aplicarea unui șir de măsuri obligatorii, în stare să revigoreze economia națională. Și anume, se impune descentralizarea economică și favorizarea întreprinderilor mici și mijlocii, a economiilor locale și regionale ca elemente indispensabile pentru dezvoltarea omogenă a întregii țări

Societatea noastră, și, în primul rând, cei care se consideră făcând parte din elita națională, trebuie să realizeze neîntârziat câteva adevăruri. **Ajutorul extern, chiar și subvențiile sau granturile, devin un factor periculos când aceste procedee sunt însoțite de impunerea unor consultanți străini, care asistă guvernarea în luarea deciziilor, încurajând dependența de importuri, înlocuirea produselor locale cu cele străine, corupția, risipa de fonduri, dar și exodul masiv al populației.**

Noul sistem financiar, instituit pe plan global, devalorizează producția și valoarea muncii, constituindu-se într-un model parazitar care erodează orice perspectivă de dezvoltare economică durabilă. Adepții războaielor identitare și ai conflictelor pe subiecte lingvistice de la noi, care flutură drapelul etnocentrismului sforăitor și se autoproclamă patrioți, pentru a-și actualiza viziunea asupra realității, ar trebui să-și pună câteva întrebări. **Dacă tot se revoltă pe seama unor evenimente istorice dramatice, cum ar fi cele din 1812 și din 1940, cum de le scapă procesul de ocupație non-militară, căruia este supusă astăzi țara noastră? Dacă deplâng deportările din 1940 și din 1949, cum de nu văd că astăzi poporul nostru este supus unor deportări în masă infinit mai ample, cu consecințe catastrofale pentru noi?**

Oare lipsa baionetelor, a trenurilor de mărfuri și a discursului comunist sunt cele care îi împiedică să perceapă planul perfid de depopulare a țării prin „nomadismul de masă”? Singura diferență fundamentală dintre deportările din trecut și cele din prezent constă în faptul că primele au fost forțate, iar cele de azi sunt „benevole”, părăsirea familiilor și a pământurilor natale producându-se sub semnul liberei circulații și al integrării. De la condiția de sclavi nefericiți, moldovenii au ajuns la cea de „sclavi fericiți”, cum ar zice Ovidiu Hurduzeu. În momentul în care societatea noastră se va vindeca de obsesia luptei pentru un trecut care oricum nu poate fi schimbat și va îmbrățișa lupta pentru un viitor mai bun, văzut nu doar ca soluție individuală, ci ca destin colectiv al poporului, șansa noastră de renaștere va căpăta un contur real. Adică, **de la un naționalism romantic, naiv și poate inevitabil de acum două decenii trebuie să trecem spre un naționalism economic, pragmatic și unificator de energii colective.**

În momentul obținerii independenței de stat a Republicii Moldova o parte a societății noastre a primit acest eveniment cu entuziasm, iar o altă parte a ei – cu rezerve și chiar cu sentimente de frustrare în fața noilor realități. **Astăzi însă, istoria ne oferă șansa unică de a crea o largă solidaritate națională în jurul unei idei fundamentale de supraviețuire a noastră ca stat, ca popor, ca și comunități locale, ca familii și ca persoane demne. La temelia acestei solidarități trebuie să stea ideea Independenței Economice a Republicii Moldova. Altfel zis, noțiuni ca Suveranitate Economică, Patriotism Economic și chiar Naționalism Economic sunt termenii-cheie în jurul cărora trebuie să conceptualizăm Ideea Națională unificatoare și salvatoare a poporului nostru.**

Spre deosebire de situația când s-a adoptat independența politică, de această dată nu există niciun motiv pentru divizări

pe criterii etnice, lingvistice, regionale și nici de ordin ideologic. Linia de divizare va trece, de această dată, între poporul Republicii Moldova și clasa dominantă formată din oligarhi și uneltele acestora, aflați în cârdășie de esență antinațională cu cercuri de influență din exterior, care promovează interesele corporațiilor transnaționale.

8. Lecția lui Friedrich List, integrarea europeană și globalizarea

Entuziaștii locali, care exaltă integrarea țării noastre în spații economice largi, fără bariere vamale și alte instrumente de protecție a economiei naționale, ar fi bine să însușească lecția la care a ajuns **Friedrich List** după ce a studiat aplicarea în practică a teoriei liberale. El a descoperit următoarea legitate: „**Instaurarea pretutindeni și totală a principiului comerțului liber, reducerea maximă a taxelor vamale și stimularea liberalizării totale a pieței în practică întărește acea societate care înaintează de mult și cu succes pe calea pieței, dar, în același timp, slăbește, subminează politic și economic acea societate care a avut o altă istorie de gospodărire și intră în relații de piață cu țări mult mai dezvoltate în momentul când piața ei internă se află în stare incipientă**” (А. Дугин, „Конец экономики»). Formula de față cuprinde în mod exhaustiv cazul Republicii Moldova, care, prin politicile economice aplicate în ultimele două decenii, și, mai ales, în ultimii ani, își rezervă rolul de **perdant etern** în raport cu economiile mai dezvoltate. **O astfel de piață deschisă, în care este invitată țara noastră, este un instrument care funcționează după principiul îmbogățirii celui deja bogat și a sărăcirii celui sărac, a întăririi celui puternic și a slăbirii celui slab.**

Republica Moldova s-a pomenit într-un context internațional dominat de o serie de țări bogate conduse de SUA și de extensiunile acestora, **Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Mondială (BM) și Organizația Mondială a Comerțului (OMC)**, care au impus **agenda neoliberală**. Întreaga politică de ajutor financiar și promisiunile de acces pe piețele vestice sunt folosite doar ca momeală pentru a convinge țări ca a noastră să adopte politicile neoliberale. Ca rezultat se creează un avantaj pentru invazia bunurilor și a capitalurilor străine pe piața internă. Aceleași structuri mondiale, în special OMC, impun crearea unor reguli de comerț care favorizează **liberul schimb. Supremația pe care o au FMI, BM, OMC și țările bogate în dictarea regulilor economice globale și constrângerea țărilor mai sărace să adopte politici speciale prin care își condiționează ajutorul financiar modelează în întregime actul guvernamental al acestora. Asta se întâmplă inclusiv în domenii cum ar fi politica bugetară, reglementarea industrială, stabilirea prețurilor în agricultură, a cotelor inflației, reglementarea pieței de muncă, privatizarea unor ramuri și întreprinderi strategice, independența băncii naționale în raport cu guvernul etc.** Respectivele instituții au în slujba lor o întreagă armată de ideologi, care instruiesc și dirijează atât factorii de decizie din țările ex-comuniste, cât și opinia publică. **În aceste condiții, Republicii Moldova îi lipsesc resursele intelectuale și voința de autoguvernare pentru a discuta la un nivel adecvat cu structurile respective.** Este de presupus că chiar dacă există o minimă înțelegere la vârfuri a dezavantajelor enorme pe care le provoacă adoptarea oarbă a unor astfel de politici, este vorba de o anume complicitate a birocrăției locale corupte cu aceste cercuri de influență din exterior.

Observăm cu toții cum în ultimii ani guvernării noastre se laudă cu contractarea permanentă a unor credite astronomice, pe care le prezintă ca dovadă a propriilor merite și ca pe o recunoaștere a țării noastre de către „partenerii de dezvoltare”, împinse într-o „poveste de succes” care s-a dovedit a fi una de coșmar. De fapt, însă, **exponenții neocolonialismului economic practică metode verificate încă în timpurile colonialismului clasic. Numai că în loc de mărgele de sticlă și „apă de foc” aborigenii de azi primesc credite de la FMI și BM, plus SUA și UE, cedând în schimbul acestora aurul nostru – independența economică și viitorul. Formula folosită de noii colonialiști este simplă – să încurajeze finanțarea dezvoltării în baza creditelor externe. Jocul fiind odată acceptat, FMI și BM aplică vechea zicală: „Cine plătește, acela comandă muzica”.**

Urmează indicațiile către guvern de restructurare a economiei, ca să se asigure creditorilor rambursarea creditelor: **„Deschideți porțile pentru liberul schimb, ca să vă inundăm cu bunurile și capitalurile noastre! Reduceți cheltuielile sociale, sacrificând bătrânii, invalizii, copiii, școlile, sănătatea! Privatizați activele și serviciile publice! Deschideți piața funciară pentru investitorii străini! Reduceți deficitul bugetar cu orice preț! Mențineți inflația cât mai jos! Iar dacă veți fi ascultători, vă vom permite tuturor să lucrați pe piețele noastre la negru într-un regim de vize liberalizat și să trimiteți bani acasă ca rudele voastre să poată cumpăra produsele noastre”.** Această spirală a datoriilor externe în creștere galopantă anulează orice speranță de renaștere economică a țării și transformă Republica Moldova dintr-un stat independent într-un obiect de manipulare din partea marilor capitaluri.

Așa cum arată renumitul cercetător american **William Greider** în cartea sa **„One World, Ready or Not. The Manic Logic of Global Capitalism”**, **„crența larg răspândită în piețele în stare să se autoregleze este o iluzie periculoasă”**. Iar în continuare, Greider, care deconspiră ceea ce el numește în mod magistral **„logica maniacală a capitalismului global”**, subliniază: **„Pentru a scăpa de aceste și alte pericole, națiunile vor trebui să aibă curajul de a revendica controlul în fața liberei circulații a capitalului. Asta va cere o afirmare a puterii guvernante ce se situează mult înaintea imaginației politice sau a voinței zilei de azi. Opinia respectabilă este aservită acum de credința seculară pe care economistul austriac Karl Polanyi a descris-o încă demult ca pe un „efort utopic” de a instaura un sistem de piețe care s-ar autoregla. Astăzi există aceeași larg răspândită convingere precum că piața poate rezolva pentru noi vaste probleme publice mai bine decât ar putea-o face orice muritor. Această credință practic a ajuns să fie o certitudine religioasă, cel puțin printre anumite elite guvernante. Dar, așa cum explică Polanyi, este vorba de o ideologie care a condus la începutul secolului douăzeci la o suferință de masă a depresiunii globale și la ascensiunea fascismului violent. Atâta timp cât domnește în mod incontestabil dogma, această revoluție va continua să înainteze vertiginos, în mod fatal, în afara oricărui control”**.

9. Cine împinge scara de sub picioarele noastre după ce el însuși a urcat pe ea?

Ajunși aici, să ne întrebăm, câți dintre exponenții guvernărilor noastre, cea de azi, ca și cele de ieri, câți dintre cei care-și revendică titlul de experți au reușit să iasă din mrejele noii religii, câți au

reușit să însușească lecția istorică, asupra căreia se revine doar după ce dezastrul își atinge ultimele sale consecințe? Și, mai ales, **cine dintre actualii guvernanți ar avea înțelepciunea și curajul să revendice controlul asupra liberei circulații a capitalului?** Cu regret, deocamdată, nimeni. De ce? Din naivitate, din lașitate sau din comoditate? Oricare ar fi răspunsul, consecințele sunt la fel de deplorabile.

Altfel zis, Republica Moldova s-a pomenit într-o situație similară descrisă de economistul german **Friedrich List**, care critica Marea Britanie pentru promovarea liberului schimb în raport cu alte țări, după ce ea însăși își obținuse supremația economică prin măsuri protecționiste dure și subvenții extinse. El îi acuza pe britanici că „împing scara” pe care au urcat ei înșiși pentru a atinge poziția de sus în economia mondială: **„Este un gest foarte inteligent ca atunci când cineva a ajuns în vârf să împingă scara pe care a urcat, pentru a-i lipsi pe ceilalți de mijlocul de a urca după el”**. Artizanii globali de astăzi nu diferă câtuși de puțin de predecesorii lor, ținta reală fiind doar acapararea piețelor și împiedicarea apariției unor noi concurenți.

10. Alte lecții istorice de o stringentă actualitate (după Ha Joon Chang)

Pentru a reuși să depășească impasul economic, Republica Moldova trebuie să urmeze exemplul altor state, dar și să-l adapteze la condițiile zilei de azi. Aducem doar câteva exemple. **Marea Britanie**, **SUA** în sec. XIX, **Rusia** la cumpăna secolelor XIX-XX sub mandatul ministrului de Finanțe, **Serghei Witte** (1892-1903), **Japonia** și **Coreea de Sud** la mijlocul sec. XX, **China** de la **Deng-Xiaoping** încoace, **India** au practicat politici de afirmare a suveranității economice. **Adică, țara noastră trebuie să pro-**

moveze o politică vamală protecționistă, să limiteze investițiile străine, să impună plafoane pentru proprietatea străină și să oblige investitorii străini să-și direcționeze investițiile doar în domeniile stabilite de guvern, să aibă ca parteneri furnizori de produse locale, să utilizeze forța de muncă locală etc. Altminteri, se ignorează un adevăr evident care arată că practic toate economiile de succes au atins performanțe deosebite prin aplicarea de măsuri care să sporească independența lor economică, urmate de o integrare lentă, selectivă și etapizată în economia lumii.

Să mai stăruim asupra exemplelor din care s-ar putea inspira țara noastră. Prima țară care a recurs, încă la mijlocul sec. XVIII, la politici tarifare protecționiste și la subvenții a fost **Marea Britanie**, care se proteja în acest fel de **Țările de Jos** (Belgia și Olanda de azi). Ea a adoptat comerțul liber abia pe la mijlocul sec. XIX, doar atunci când a atins o dominație industrială totală. Exact la fel au procedat, ulterior, **Statele Unite**, care s-au protejat în fața fostei metropole. **Japonia** postbelică avea taxe vamale mai permissive pentru importul de produse industriale, dar acestea erau puternic condiționate prin **controlul guvernului asupra valutei**. În același timp, erau promovate exporturile pentru a permite acumularea de valută necesară procurării de tehnologii înalte (unelte sau licențe). Erau canalizate credite în sectoarele-cheie, iar investițiile străine au fost interzise în majoritatea industriilor-cheie. Însă și atunci când penetrarea capitalului străin era permisă, existau plafoane stricte cu privire la proprietatea străină, care se ridicau la maximum 49%, limitare care s-a menținut până în 1963. Companiile străine erau obligate să transfere tehnologia și să procure produsele necesare pe piața locală.

Politici similare au aplicat în perioada postbelică și țări ca **Finlanda, Italia, Norvegia și Austria**, acestea fiind necesare

pentru dezvoltarea propriilor industrii. Măsurile protecționiste au fost aplicate de ele până în anii șaizeci, iar în cazul Finlandei – o perioadă și mai îndelungată. **Pentru a-și ridica industriile, ele au folosit pe larg întreprinderile de stat. Finlanda, care era una dintre cele mai sărace economii la începutul sec. XX, a introdus în anii treizeci o legislație care trata orice afacere cu capital străin de peste 20% drept „periculoasă”.** Abia în 1987 această normă a fost relaxată, plafonul proprietății străine fiind ridicat până la 40%. **Liberalizarea generală a investițiilor străine a survenit abia în 1993, și asta ca măsură de pregătire a țării de aderarea la UE în 1995. Pentru comparație, putem vedea că dacă Finlanda a avut parte de peste o jumătate de secol de politici protecționiste pentru a se pregăti de aderarea la UE, Republicii Moldova i se propune să accepte în orb și în alb, absolut nepregătită, cu o economie aflată în ruină, regulile neoliberale ale acestei organizații.** În lumina acestei simple comparații, nesăbuița, ignoranța și iresponsabilitatea guvernanților noștri, care ne împing în brațele sufocante ale UE, sunt absolut izbitoare. **Ca urmare a acestor acțiuni se produce un amplu proces de subminare a independenței noastre, pe care îl putem numi pe drept cuvânt proces de desuveranizare a țării.**

Prin urmare, astfel de politici cu taxe vamale care apără piața internă, cu subvenții și restricții de ordin comercial sunt absolut indispensabile pentru ridicarea unor industrii noi în țara noastră. Desigur, măsurile protecționiste nu garantează în mod automat dezvoltarea. Dar lipsa acestora garantează eșecul. Iată de ce îmbinarea măsurilor protecționiste cu cele de comerț deschis în condițiile actuale sunt vitale pentru statul nostru. **Toate aceste măsuri impun ca element absolut indispensabil o guvernare patriotică, excelent instruită și capabilă să-și negocieze cu marii**

jucători internaționali statutul său economic special. Un astfel de statut ar fi necesar pentru o perioadă limitată de timp de cel puțin douăzeci de ani.

Astfel, aparentele pierderi pe termen scurt se vor transforma în avantaje strategice, bazate pe activități economice competitive și complexe pe teritoriul țării. Investițiile străine trebuie condiționate prin participarea în firme mixte cu capital preponderent autohton, prin contribuția cu tehnologii avansate și prin ridicarea calificării forței de muncă autohtone. În condițiile în care pe piața globală există resurse financiare enorme care sunt în căutarea unor nișe investiționale, o astfel de politică guvernamentală s-ar justifica pe deplin.

11. Privatizarea ca element sacrosant al religiei neoliberalismului

Un alt mit promovat de apostolii neoliberalismului în spațiul ex-comunist a fost cel al privatizării masive ca soluție salvatoare pentru economie. Fără a nega importanța proprietății private, trebuie totuși să remarcăm că **practic pretutindeni unde s-a recurs la o privatizare cvasitotală și nechibzuită, de la Rusia până la România și Republica Moldova, de cele mai multe ori efectele economice și sociale au fost devastatoare.** Și asta deoarece **chiar dacă formele de proprietate contează cu adevărat, totuși diferența critică nu este între proprietatea de stat și cea privată, ci între proprietatea concentrată și proprietatea dispersată.** Altminteri, diferența între un sistem comunist și unul neoliberal este nesemnificativă, gradul de libertate a unui om fiind legat direct de măsura în care acesta posedă o proprietate. **Adică, distribuirea proprietății, demonopolizarea ei prin măsuri regulatorii drastice este singura cale de a evita pauperizarea absolutei majorității a cetățenilor în favoarea unor oligarhii locale sau transnaționale.**

12. Criza balanței de plăți – o altă capcană neoliberală

Printre capcanele privite de guvernele țărilor sărace ca binefaceri sunt și soluțiile oferite de FMI, urmat de BM și de alți donatori, sunt și cele care țin de așa-numita criză a balanței de plăți. Semnarea unor astfel de acorduri e privită ca garanție că țara respectivă va renunța la măsuri risipitoare și va fi una „bună de plată”. **Dar astfel de acorduri impun și o serie de condiții care cuprind o gamă largă de politici economice, inclusiv liberalizarea comerțului, legi permissive cu privire la societățile comerciale, reducerea deficitului bugetar și a alocațiilor sociale, dar, mai ales, politici macroeconomice.** Aceste politici macroeconomice, prezentate pe un ton sforăitor de către exponenții respectivelor structuri internaționale guvernelor aborigene, vizează politica monetară și cea fiscală. **Însă, așa cum arată istoria unor astfel de cooperări internaționale, „mâna de fier” a FMI, care se crede că este cea care asigură stabilitatea economică și promovează astfel creșterea economică, produce exact efectul invers.**

13. Controlul riguros asupra inflației – o condiție optimă pentru capitalul nomad

Una dintre măsurile sacrosante impuse țărilor ca Republica Moldova este **menținerea sub un control strict a inflației.** Însă **Ha Joon Chang** deconspiră în mod strălucit esența acestei politici. El arată, bazându-se pe experiență internațională, că **dacă o inflație galopantă poate fi dezastruoasă, o inflație moderată de până la 40% nu este neapărat dăunătoare, ci chiar poate fi compatibilă cu o creștere economică rapidă și cu crearea de locuri de muncă.** Totuși, economiștii pieței libere insistă că stabilitatea

economică, privită de ei ca inflație foarte scăzută, trebuie obținută cu orice preț, deoarece inflația ar face rău economiei. De regulă, rata inflației recomandată de ei ar trebui să oscileze între 1% și 3%. **Însă, de fapt, nu există nicio dovadă că o inflație la niveluri mici ar fi benefică economiei. Dimpotrivă, practica internațională arată că măsurile antiinflaționiste excesive pot chiar dăuna economiei. Politicile orientate spre reducerea inflației determină o reducere a investițiilor și, implicit, a creșterii economice. În plus, experiența arată că astfel de politici nu doar au stânjenit investițiile și dezvoltarea, ele nici măcar nu au reușit să atingă scopul urmărit, și anume creșterea stabilității economice.**

Referindu-se la ideile celebrului economist **John Kenyes** despre efectele benefice ale inflației, **Aleksandr Dughin** subliniază următoarele: „Faimoasa afirmație keynesiană despre **funcția pozitivă a procesului inflaționist** pentru dezvoltarea sectorului real al producției este o versiune diminuată a „banilor liberi” a lui Gesell. O inflație treptată și ne semnificativă a valutei stimulează investirea banilor în mărfuri și contribuie la dezvoltarea sectorului real al economiei” .

În condițiile unui **capitalism monetar** sau **speculativ**, în care **capitalul a devenit nomad și vagabondează** pretutindeni în căutarea extragerii unor supraprofituri rapide și evitându-se ciclul producției cu toate implicațiile lui sociale, **singurii câștigători din acest joc sunt „piraii” marilor grupuri financiare**. Implicit, pe post de perdanți se pomenesc țările cu guverne credule, care îmbrățișează astfel de politici. Situația se agravează în asemenea cazuri și prin faptul că **o politică monetară prea strictă scade investițiile în sectorul real, redirecționându-le spre afaceri speculative, ceea ce atrage după sine încetinirea creșterii economice și împiedică crearea de locuri de muncă.**

În acest context, amintim că în scopul impunerii unei politici monetare stricte, încă din momentul creării Băncii Naționale, țării noastre i s-a sugerat că soluția optimă este acordarea independenței acestei instituții în raport cu Guvernul. Scopul principal declarat a fost cel de exercitare nestingherită a unui control asupra inflației.

Dar ieșind de sub controlul Guvernului, Banca Națională nu a devenit una independentă decât în raport cu autoritățile de stat, de fapt trecând în subordinea FMI și BM. Astfel, s-a produs fortificarea unor politici macroeconomice monetariste, extrem de nepotrivite pentru țări cu un nivel de dezvoltare ca cel al Republicii Moldova. Aici ar mai fi de reținut următoarele. **Nu există nicio dovadă că independența Băncii Naționale determină scăderea ratei inflației și nici că ar contribui la creșterea economică și la scăderea ratei șomajului. Separarea BNM de Guvern și de corpul de legiuitori îngreunează aplicarea unor politici economice coerente care să permită o dezvoltare stabilă în avantajul întregii societăți.**

O realitate nouă, care scapă ochiului comun, ține de **schimbarea de paradigmă**, care a afectat însăși esența capitalismului tradițional, axat pe producție, în care banii reprezentau doar un element auxiliar, chiar dacă indispensabil, ce determina prosperitatea. **Noul tip de capitalism financiar a inversat relația tradițională între producție și capital.** Și chiar dacă acest nou tip de capitalism a provocat în ultima perioadă crize financiare cu efecte globale devastatoare, apostolii monetarismului caută să ne convingă că ar fi vorba doar despre niște mici disfuncții, nu de o criză profundă de sistem determinată de însăși esența lui. Se știe, de pildă, că sectorul financiar a devenit mult mai eficient în generarea de profituri pe termen scurt, acestea fiind mult mai vaste decât cele provenind din economia reală. Capitalul financiar fiind mult mai lichid decât cel

industrial. Prin urmare, primul este indispensabil pentru dezvoltarea economică, însă doar în condiții reglementate cu strictețe. Altminteri, **dintr-un factor stimulativ capitalul financiar devine unul distructiv, devastator pentru economia națională.** Altfel zis, așa cum arată Ha Joon Chang, **se înregistrează o diferență de viteză considerabilă de circulație a capitalului între sectorul financiar și economia reală. Prin urmare, această diferență de viteză trebuie redusă prin politici regulatorii ferme.**

14. Sistemul bancar – o frână în dezvoltarea economiei naționale

Faptul că în Republica Moldova întregul sistem bancar, în loc să fie un instrument de stimulare a economiei, s-a transformat în unul parazitar, care frânează spiritul întreprinzător și paralizează dezvoltarea, este la îndemâna oricui. Dobânzile exagerate, termenele și condițiile de restituire a creditelor excesiv de împovărătoare sunt o realitate deprimantă. **În aceste condiții, principala autoritate regulatorie, Banca Națională a Moldovei, nu-și îndeplinește principala funcție de supraveghere și dirijare a sectorului bancar, iar Guvernul și Parlamentul, având competențe restrânse din cauza statutului independent al BNM, se dovedesc a fi neputincioase de a schimba radical situația.** În plus, concreșterea demnitarilor de prim rang de la Guvern și Parlament, precum și a funcționarilor din BNM cu grupurile financiare dominante, face iluzorie orice speranță de relansare a economiei naționale printr-un sistem de creditare accesibil, atractiv și stimulatoriu.

Astfel, concentrarea marilor capitaluri în mâinile câtorva jucători financiari din umbră reduce întreaga economie națională la postura de ostatic al acestora. În consecință, statul s-a transformat în unul de tip mafiot, controlat de oligarhi, iar

instituțiile menite să exercite actul decizional în interesul public, organele de drept și justiția au devenit instrumente de manipulare pentru clanurile financiare. O consecință directă a concentrării excesive de capital este și anexarea partidelor dominante la interesele de culise ale prădătorilor pieței financiare. O altă realitate care derivă de aici este acapararea principalelor instituții media, dar și coruperea unei cohorte întregi de analiști politici, dirijați de către aceleași grupuri financiare. Republica Moldova a devenit un „stat captiv”, scandalurile de atacuri raider în sistemul bancar se țin lanț, iar sfârșitul acestei situații dezastruoase nu se întrevede.

Faptul că guvernele care s-au perindat în ultimii cincisprezece ani au ratat șansa de a folosi singura bancă cu capital majoritar de stat, **Banca de Economii a Moldovei (BEM)**, pentru a stimula producătorul autohton este un exemplu elocvent al lipsei de viziune și de interes al acestora. Dezastrul în care a fost adusă **BEM** prin acordarea de credite neperformante arată caracterul criminal al acestor politici, iar fondurile astronomice deturnate din această bancă anulează orice speranță de finalizare a acestor cazuri în sistemul nostru de justiție corupt până în măduva oaselor. Și în aceste condiții, în loc să se recurgă la consolidarea acestei bănci, înalții oficiali de la Guvern și de la BNM, ghidați de instructorii din instituțiile financiar-creditare internaționale, își anunță intenția de a o privatiza. Aici corupția și prejudecățile de factură neoliberală sunt, în mod evident, complementare.

Data fiind situația intolerabilă din sistemul bancar al țării, autoritățile statului trebuie să întreprindă o reformă vastă și radicală a acestuia. Printre măsurile ce se impun cu necesitate ar fi următoarele:

1) Minimalizarea pieței de capital și instituirea unui control de stat direct asupra sistemului bancar.

- 2) Reducerea dobânzilor până la nivelul care să asigure profitabilitatea pentru proprietarii băncilor și accesibilitatea creditelor pentru întreprinzătorii autohtoni.
- 3) Licențele de activitate în sectorul bancar trebuie eliberate doar cetățenilor Republicii Moldova.
- 4) Calitatea de proprietari ai băncilor sau de coproprietari trebuie să o dețină doar cetățenii Republicii Moldova.
- 5) Cota de participare a unui cetățean la capitalul statutar trebuie strict limitată în vederea neadmiterii instituirii de monopoluri și cârdășii de cartel.
- 6) Nu se va admite existența unor proprietari anonimi în sistemul bancar, ascunși în spatele unor firme off-shore.
- 7) Statul va încuraja descentralizarea activității bancare, crearea unor instituții financiare regionale cooperatiste, orientate spre dezvoltarea sectorului de producere din acele regiuni.
- 8) Statul va interzice exportul profiturilor obținute din activități bancare și va încuraja direcționarea acestora în sfera de producere, în proiecte sociale și de infrastructură.
- 9) Toate operațiunile bancare efectuate de către instituțiile publice, de întreprinderile de stat sau cu capital majoritar de stat, precum și de plățile pentru serviciile comunale, serviciile publice locale, notariale, de avocat, judecătorești, ale executorilor judecătorești și altele de acest gen se vor efectua doar prin băncile de stat.
- 10) În caz de necesitate, statul va recurge la măsuri coercitive cum ar fi lichidarea unor bănci, care periclitizează securitatea financiară a țării.

Esența acestei reforme va consta în reorientarea economiei naționale de la capitalismul de tip speculativ spre cel de tip productiv, de la concentrarea de proprietăți și capitaluri

în interesul îngust al unor clanuri spre distribuția largă a proprietății.

15. Schimbul valutar, din sectorul privat – în sectorul public

În Republica Moldova se vede cu ochiul liber că operațiunile de schimb valutar au devenit afaceri extrem de profitabile pentru o vastă rețea de afaceriști. Spre deosebire de practica internațională, numărul de case de schimb valutar în țara noastră a devenit atât de mare, încât poate concura cu numărul de frizerii și farmaciile. **Pentru a face ordine în acest domeniu și pentru a-și spori capacitatea financiară, Guvernul trebuie să urmeze exemplul țărilor care au realizat adevărate miracole economice și să ia sub controlul său această activitate.** Din veniturile obținute în urma operațiunilor de schimb valutar statul trebuie să-și consolideze capacitatea bugetară, să onoreze datoria externă, să procure tehnologii înalte, să subvenționeze sectorul de producere, să presteze obligațiile sociale.

16. Cinci atribute de bază ale capitalului în concepția distributistă

Pentru a arăta ce caracteristici ar trebui să posedă capitalul aflat în serviciul comunității, voi apela la definiția dată de **Adam K. Webb**, citată în cartea lui **Ovidiu Hurduzeu „Economia Libertății”**, o lucrare-manifest al distribuțiștilor:

„Distribuțiștii subliniază importanța largii distribuiri a proprietății în contrast cu permanenta concentrare a puterii din capitalism și socialism. Este tot de o importanță crucială, deși întrucâtva mai puțin vizibilă, necesitatea de a supune puterea de

decizie economică standardelor etice (...) **În orice model economic alternativ, capitalul trebuie să aibă cinci atribute.** Trebuie:

1) **să crească în mod fructuos**, în sensul de a fi productiv, capabil să susțină dezvoltarea economică necesară pentru a eradica sărăcia și a schimba peisajul economic;

2) să fie **independent** de intervențiile de sus, să permită atât demnitatea și autonomia economică, cât și flexibilitatea și temeritatea în modul de a aborda oportunitățile economice;

3) să fie **distribuit** așa încât să consolideze proprietatea, atât în scopul distribuirii în mod echitabil a profiturilor, cât și în cel al dispersării puterii decizionale;

4) **să fie diversificat** – investit în multiple sectoare și locuri pentru a permite persoanelor individuale și întreprinderilor o mai mare securitate financiară și acces la fonduri;

5) administrat potrivit **standardelor etice** care iau în considerare profitabilitatea, trecând însă dincolo de aceasta”.

17. Antagonismul între oligarhi și businessul mic și mijlociu trebuie rezolvat de Guvern

Dacă până mai ieri dezbateră publică de la noi se axa pe confruntarea taberei liberale cu cea comunistă, astăzi conflictul de bază este între businessul oligarhic, pe de o parte, și businessul mic și mijlociu, pe de altă parte. Întrucât marile grupuri de afaceri au congrescut cu statul, competiția pe piață a devenit practic imposibilă, ceea ce blochează dezvoltarea economică în ansamblu. **În acest conflict major dintre „rechinii” lumii afacerilor și întreprinzătorii mici și mijlocii, statul trebuie să se alieze cu ultimii împotriva primilor.** Adică, avem nevoie de o altă guvernare, patriotică, responsabilă și curajoasă, care să exprime

interesele propriului poporul și să elibereze economia națională din îmbrățișarea sufocantă a oligarhilor. Firește, aici este vorba de o luptă politică majoră cu un oponent puternic, care deține pârghii uriașe și care nu va capitula de bună voie. Ea poate fi câștigată doar printr-un angajament moral fără rest din partea celor care înțeleg întreaga adâncime a prăpastiei în care s-a pomenit țara noastră și sunt decizi să o ridice din ruină. Și aici nu mai e loc pentru vechile animozități politice sau pentru lupte interpartinice intestine. **Ideea Națională a Republicii Moldova, izvorâtă de instinctul autoconservării colective și a perpetuării noastre pe acest pământ, trebuie să ne solidarizeze. Renașterea economică a țării este cauza celor mulți, care au datoriat să înlăture dictatura minorității perverse și rapace.**

Pentru a înțelege mai bine originea marilor capitaluri de la noi, să apelăm la diagnosticul stabilit de **Aleksandr Dughin** în cazul Rusiei, cazul Moldovei fiind unul identic. El relevă **trei componente ale marelui capital:**

1) **Linia politică de orientare spre Occident, spre ideologia liberală;** de fapt, a fost vorba de o revoluție ideologică liberală, camuflată în parte de procesele democratice. Marele capital privat a fost creat ca o continuare economică a unei directive ideologice.

2) **Elementul criminal era singurul segment existent la apusul societății sovietice, care avea experiența inițiativei private.** Tocmai de aceea, anume mediul criminal a devenit expresia capitalismului rusesc. Reabilitarea ideologică a inițiativei private a atras după sine criminalizarea economiei. Marele business privat rusesc poartă stigmatul originii sale criminale (tenebroase) – de la metodele de acumulare a capitalului inițial până la regulile de ordin etic, metode, garanții de respectare a angajamentelor comerciale și rezolvare a unor probleme litigioase.

3) Corupția birocrăției reprezintă a treia trăsătură fundamentală a actualului capitalism rusesc. Marele capital privat în Rusia de astăzi a apărut genetic din procesul de privatizare, la care au participat două părți – birocrății de stat, care au transmis în mâini private ramuri întregi, și înșiși privatizatorii (cu o componentă substanțială de comunități criminale organizate). **Întregul mecanism de privatizare a fost un proces de corupție totală.** De aici și situația în care s-a pomenit după căderea URSS atât Rusia, cât și Republica Moldova: **stat slab – oligarhi puternici.** Iar în cazul nostru această formulă a devenit de-a dreptul izbitoare în ultimii ani. **Această stare de lucruri reclamă necesitatea stringentă de renaștere a unui „etatism” viguros sau, altfel zis, impune nevoia de adevărați stataliști la cârma țării.** Altminteri, cei învinși rămân statul și poporul, iar cei victorioși vor fi tot profitorii tranziției.

Un sector prosper și dinamic al businessului mic și mijlociu poate fi doar produsul unui stat puternic, care să impună reguli dure. O autoritate statală puternică va avea misiunea să creeze clasa medie. În caz contrar, Republica Moldova va rămâne o democrație imitativă, o parodie a modelului occidental, dominată de marele capital de origine tenebroasă. **Problema se pune în mod radical: sau „stat captiv” la cheremul oligarhilor, sau stat puternic în serviciul poporului.**

18. Mitul egoismului ca motor al progresului

O prejudecată inoculată în mentalul colectiv asupra esenței capitalismului este cea, potrivit căreia, motorul de bază al economiei de piață ar fi egoismul naturii umane, simpla lăcomie care o determină să râvnească acumularea de bogăție. Anume

acest defect este ridicat pe pedestal de către școala economică dominantă. El a devenit un loc comun practic pentru întreaga societate. Aici întrebarea e cum însuși păcatul de bază, din care derivă toate celelalte păcate, poate fi convertit în virtute și transformat într-un principiu de prosperare a unei societăți întregi, și nu doar al unui grup restrâns, dornic de căpățuire? În realitate, însă, cu toate că egoismul sau simpla preocupare pentru prosperitatea personală rămâne a fi un stimulent important, totuși oamenilor și societăților nu le sunt mai puțin caracteristice solidaritatea, compasiunea, preocuparea pentru binele comun, cinstea, patriotismul și alte virtuți. **Iar statul are căderea să servească drept mecanism de echilibrare a proceselor economice, care să nu permită triumful egoismului în defavoarea societății.** Altfel zis, la baza economiei întotdeauna stă un set de valori morale, filozofice, politice și ideologice, ea nefiind un domeniu autonom în raport cu ansamblul unei vieți comunitare.

În aceste condiții, noului colonialism care ni se impune de către sistemul mondial corporatist, numit și **plutocrație**, Republica Moldova trebuie să i se opună prin crearea unui **capitalism popular**, care să permită **distribuția echilibrată a bunurilor**. Așa cum sugerează **David C. Korten**, **fundamentalismului științific al economiștilor neoliberali, care sacralizează rapacitatea, egoismul și creșterea abisală a inegalității, țara noastră trebuie să-i răspundă printr-o abordare de sistem, bazată pe valorile morale, cele ale cooperării, ale dezvoltării economice locale și regionale, ale păstrării familiei.** În definitiv, piețele reprezintă o instituție esențială, care poate și trebuie să aibă efecte benefice. Însă funcționarea lor eficientă depinde de exercitarea de către participanți a unui simț de răspundere la adresa ansamblului. Piețele au nevoie de reguli aplicate imparțial, care să garanteze tranzacții cinstitute, să echilibreze interesele publice și private, să ofere o infrastructură și

servicii publice, să asigure condițiile unei competiții corecte și să garanteze o distribuție echitabilă a proprietății și a veniturilor.

O economie sănătoasă nu se poate baza pe prădătorii individuali și nici pe companii orientate spre stoarcerea de supraprofiteri pentru patroni. Într-o economie săracă în resurse, cum este cea a țării noastre, cu cât e mai mare capacitatea sistemului economic de a se adapta la condițiile locale specifice, cu atât va deveni mai eficientă folosirea resurselor, prin urmare, va crește prosperitatea de ansamblu. Această capacitate de adaptare devine maximă atunci când fiecare comunitate trăiește după posibilitățile ei, luarea deciziilor se face la nivel local, iar schimburile dintre comunități sunt cinstitute și echilibrate. Aceste condiții măresc controlul și responsabilitatea democratică, restrâng capacitatea piraților economici de a coborî valoarea de vânzare a muncii, sănătății, siguranței și a standardelor ecologice și preîntâmpină acumularea de datorii externe destabilizatoare.

19. Un model demn de urmat

Pentru a da unele repere de bază modelului economic spre care trebuie să tindă țara noastră, prezint mai jos câteva elemente conceptuale fundamentale, preluate din lucrarea celebrului economist american **David C. Korten** „Marea cotitură. De la imperiu la comunitatea terestră”:

„AUTODETERMINAREA ECONOMICĂ. Cetățenii fiecărei națiuni au atât dreptul, cât și responsabilitatea de a-și controla propriile resurse economice și de a-și determina prioritățile economice și sociale, condițiile de comerț și regulile pentru investitorii străini astfel încât să corespundă cu necesitățile și valorile lor atâta timp cât includ în prețuri

costurile complete ale deciziilor proprii, fără a le transfera în sarcina altora”.

Acest alineat citat conține, de fapt, chintesența pledoariei mele. **Republica Moldova are nevoie de autodeterminare economică, de emancipare națională de sub dominația capitalismului de tip corporatist și speculativ. Țara noastră trebuie să se scuture de jugul neocolonialismului economic, practicat de marii jucători mondiali în ultimii douăzeci de ani, care au transformat în ruină societatea noastră.**

Voi da în continuare un alt citat deosebit de elocvent din același **David C. Korten**, din cartea „**Proiectul noii economii. De la bogăția-fantomă la bogăția reală**”, pentru a accentua încă o dată ideea de suveranitate economică. În capitolul „**Reinstaurarea suveranității economice naționale**”, autorul afirmă următoarele:

«Comunitățile sunt cele mai capabile să își stabilească propriile priorități economice și să își asigure securitatea economică atunci când cea mai mare parte a nevoilor lor elementare sunt satisfăcute de afacerile locale care folosesc mâna de lucru locală și resursele locale pentru satisfacerea nevoilor de locuri de muncă, bunuri și servicii ale rezidenților locali. (...)

Renegocierea acordurilor comerciale ar trebui să inverseze regulile actuale care le acordă corporațiilor globale dreptul de a avea în proprietate și de a opera activități economice în orice țară a lumii ori comunitate, în cea mai mare parte scutite de orice fel de restricții și libere să extragă profituri după bunul plac. Noile acorduri trebuie să țină seama de suveranitatea economică privită ca drept fundamental al comunității. Asemenea măsuri sunt esențiale nu numai pentru a exista siguranța că afacerile sunt răspunzătoare în fața interesului local, ci și pentru menținerea vitalității și a dinamismului pieței.

Pentru a fi reciproc benefic, comerțul între țări trebuie să fie echilibrat. Nicio țară nu ar trebui să acumuleze drepturi pe termen lung asupra resurselor unei alte țări. Același principiu se aplică și în cazul relațiilor dintre comunitățile din cadrul țărilor. Toate acestea fac parte din menținerea echilibrului sistemului”.

Entuziaștii naivi de la noi, practicanți ai triumfalismului propagandistic și captivi ai infantilismului intelectual, văd în procesele de integrare europeană și globală șansa de depășire a problemelor economice ale țării. Astfel, **ei confundă, de fapt, cauza dezastrului cu soluțiile de depășirea ale acestuia.**

20. Încă o dată despre distributism

Concepția lui David C. Korten, care este un ecologist declarat, consună perfect cu doctrina distributismului, axată pe valorile conservatoare. Iată **trei principii fundamentale** care stau la baza unei economiei distributiste și care s-ar potrivi de minune țării noastre: **proprietatea asupra mijloacelor de producție** (o lume a micilor proprietari), **subsidiaritatea** (luarea deciziilor are loc la nivelul cel mai mic posibil, pentru a nu îndepărta omul de producție și a împiedica birocratizarea) și **solidaritatea**. Adică, altfel zis, **se impune redistribuirea proprietății prin instrumente regulatorii, iar la nevoie – și coercitive, unui număr maxim de cetățeni apti și dornici de muncă, descentralizarea administrativă și economică a țării și unitatea națională, care pornește de la sprijinirea micilor proprietari, a dezvoltării locale și regionale**. Este vorba de ceea ce distribuțiștii numesc pe bună dreptate **democrație economică**. Fiindcă fără o democrație economică, ce presupune distribuția proprietății productive, democrația politică nu este

decât un simulacru. Asta întrucât **cine posedă proprietatea, acela stăpânește și jocul politic, și statul**. Prin urmare, atâta timp cât societatea noastră va fi dominată de o mână de oligarhi și plutocrați, sortile noastre se vor afla sub controlul economic și politic al acestora. **Iată de ce se impune o adevărată revoluție socială, pe care o putem numi fără nicio exagerare de emancipare națională, de obținere a drepturilor noastre economice și politice. Spirala degradării vertiginoase a poporului nostru poate și trebuie oprită. Totul depinde de capacitatea noastră de a înțelege ce ni se întâmplă și de a avea voința să reaşezăm societatea noastră pe temeiurile dreptății și libertății.**

Pentru a elimina încă o confuzie generalizată la noi, ar trebui să clarificăm esența a încă doi termeni. Este vorba despre sistemul de piață și capitalismul în forma lui actuală. **Diferența cardinală dintre un sistem de piață și un capitalism nelimitat constă în reguli impuse de guvern în scopul menținerii condițiilor esențiale pentru funcționarea eficientă a pieței.** Altminteri, puterea economică ajunge să fie concentrată din ce în ce mai mult. **Adică, pentru a funcționa eficient, piața din Republica Moldova are nevoie stringentă de un guvern puternic și responsabil, care să stabilească un cadru de reglementare în care oamenii și afacerile se pot autoorganiza astfel încât interesele individuale și ale comunităților să se afle în echilibru.**

Descentralizarea și demonopolizarea economică pot fi obținute și prin impozite progresive pentru active, dar și prin scutiri de anumite impozite pentru firmele mici și mijlocii, care activează în comunitățile de reședință având proprietarii integrați în viața acestora. Un astfel de model de deconcentrare economică nu presupune un egalitarism în care toată lumea să aibă aceleași venituri. Este vorba doar de preocuparea firească pentru asigurarea

unor mijloace de existență onorabile tuturor și neadmiterea unor discrepanțe flagrante, care să divizeze societatea între un grup minuscul hiperbogat și o largă majoritate pauperizată.

21. Statul, agricultura și securitatea alimentară

Printre elementele de bază ale independenței economice, pe care țara noastră urmează să o obțină, este și **Independența Alimentară**. Criza cronică din agricultura noastră, care a permis concentrarea terenurilor în mâinile unui grup restrâns de conducători în detrimentul țăranilor, orientați spre câștiguri rapide în baza exporturilor, provoacă dezintegrarea satelor noastre, destrămarea familiilor și migrarea masivă a tineretului de la țară peste hotare. Securitatea alimentară este periclitată, iar piața noastră este invadată cu produse agricole proaspete și prelucrate de peste hotare. Lipsa de credite accesibile, de posibilități de desfacere pe piața internă, fiscalitatea exagerată, absența întreprinderilor de prelucrare, precum și a capacităților de păstrare și distribuție, reprezintă alte cauze care mențin sectorul în stare de degradare.

Sectorul agrar al țării necesită o reorganizare radicală și rapidă. În acest scop se impune un program național amplu, care ar include limitarea drastică a importurilor, stimularea fermelor mici, a businessului agrar de familie, legat de comunitate și de regiune, care să respecte standardele ecologice și să fie conectate la orașele din preajmă. Un sistem complex bazat pe instrumente vamale, fiscale și creditare, însoțit de un program național de creare a unei rețele de întreprinderi mici și mijlocii de prelucrare a materiei prime prin importul de tehnologii avansate, ar putea ridica agricultura noastră din ruină. Cultivarea unei etici de consum frugal, de solidaritate comunitară și națională ar reprezenta elemente-cheie de redresare a situației din agricultură. În plus, **renașterea agriculturii nu trebuie**

privită exclusiv prin prisma economică. Satul reprezintă temelia renașterii spirituale, culturale și morale a societății noastre.

22. Mirajul economiilor postindustriale și al celor bazate pe servicii

Societatea noastră urmează să depășească încă o serie de mituri trâmbițate de adepții globalizării și ai neoliberalismului. Acestea sunt mitul unor economii postindustriale bazate pe cunoaștere și al economiilor orientate în mod prioritar pe servicii. În realitate, însă, acestea reprezintă doar elementele complementare, uneori cu efect catalizator, care pot asigura prosperitatea. **Experiența internațională arată în mod univoc faptul că la baza dezvoltării economice stă un sistem de producție puternic. Prin urmare, elementul fundamental al renașterii economice a Republicii Moldova este industrializarea.** O țară săracă poate să-și depășească neîmplinirile doar printr-o viziune axată pe o perspectivă de lungă durată, îndrăzneță și responsabilă, bazată pe încrederea în propriul potențial intelectual și productiv.

O măsură necesară pentru însănătoșirea mediului de afaceri și a climatului moral în societate este **interzicerea jocurilor de noroc ca gen de activitate economică pe întreg teritoriul țării.** Se știe că afacerile legate de cazinouri servesc schemelor de spălare a banilor și conduc la degradarea morală, la destrămarea familiilor și la pervertirea tineretului. Singurii profitori sunt persoanele din spatele acestor jocuri, care se îmbogățesc în mod rapid și neonest.

23. Corupția și crimele economice – piedici majore în calea dezvoltării economice

Pe parcursul celor două decenii, Republica Moldova s-a dovedit a fi un stat slab și corupt, dominat de afaceriști abili și de o birocrăție

venală. Falimentul economic al țării are la bază, în mare parte, anume acești factori. Scandalurile de corupție, care s-au ținut lanț de-a lungul vremii, de regulă, nu s-au soldat cu triumful justiției. De vină este o vastă rețea, care s-a extins ca o caracatiță asupra întregului sistem al organelor de stat și de drept, legate strâns cu mediul de afaceri tenebroase. **Acest flagel național amenință securitatea economică a statului, anulează orice șansă de rezolvare a problemelor de ordin social și instituie imoralitatea ca normă de conduită cotidiană în societate.**

Depășirea acestei situații dezastruoase poate fi realizată doar de o guvernare nouă, puternică, decisă să declare un război ireconciliabil celor care controlează întregul sistem de conexiuni de tip mafiot. Printre măsurile ce se impun este înăsprirea drastică a pedepselor pentru crimele cu caracter economic și pentru mită. Astfel, evaziunea fiscală, cârdășiile de cartel, contrabanda, atacurile raider, tănuirea veniturilor, darea și luarea de mită, favoritismul, împiedicarea funcționării economiei de piață și alte nelegiuiri de acest fel urmează a fi sancționate cu cele mai grele pedepse penale, până la privațiunea de libertate pe viață cu confiscarea averilor celor vinovați.

În acest sens, se impune o reformă radicală a organelor puterii de stat și a justiției, promovarea în sectorul public a persoanelor integre și dornice să servească binele comun. În egală măsură, este necesară amendarea substanțială a Codului Penal în sensul înăsprii maxime a pedepselor pentru această categorie de crime. **Dictatura legii poate fi instituită doar de către o guvernare puternică, în stare să aplice cu o mână de fier toate sancțiunile necesare. Autoritatea administrativă a puterii trebuie să se bazeze pe supremația legii și pe un larg sprijin popular.** Din această confruntare ireconciliabilă cei învinși vor fi oligarhii și călcătorii de lege, iar cel care va câștiga va fi poporul Republicii Moldova.

Concluzii

Republica Moldova se află azi la o răspântie istorică. Această răspântie este, în egală măsură, și una geopolitică, și civilizațională. **Țara noastră este invitată să adere în perspectivă la unul dintre cele două „spații vamale largi” – Uniunea Europeană sau Uniunea Eurasiatică.** Ambele proiecte își revendică, parțial și uneori nedeclarat, originea de la teoria lui **Friedrich List**, care a formulat ideea „**autarhiei spațiilor largi**”. Dar, așa cum arată istoria, o astfel de soluție este valabilă doar pentru economii care se află la niveluri de dezvoltare comparabile și dispun de un potențial comparabil. Din acest punct de vedere, **pentru Republica Moldova a renunța într-o perspectivă apropiată la o politică economică independentă, a ceda actul decizional unor centre de putere din exterior înseamnă a se condamna de bună voie la o subdezvoltare economică cronică. Acceptarea unui astfel de statut presupune dominația capitalurilor și mărfurilor străine, insecuritate socială, sărăcie, depopulare masivă și continuă a țării.** Altfel zis, vom fi o economie colonizată cu toate consecințele ce decurg din condiția dezonorantă de zonă de periferie. Rolul țării noastre se va reduce la cel de furnizor de brațe de muncă necalificate pe piețele externe, având o structură a economiei naționale distorsionată de interese străine.

Aflându-se în fața unui examen de maturitate colectivă fără precedent, Republica Moldova are șansa să aleagă o **A TREIA CALE**. Aceasta e **CALEA INDEPENDENȚEI ECONOMICE**. CALEA A TREIA este concomitent și o opțiune geopolitică în sensul neaderării imediate și necondiționate la unul dintre cele două „spații vamale largi”, din Vest sau din Est, dar și una de politică economică internă. Altminteri, dreptul nostru la autoguvernare devine o ficțiune, iar dezvoltarea economică – un vis irealizabil.

Avem nevoie de o autarhie economică relativă, care impune o detașare parțială și provizorie de la procesele integraționiste în cazul ambelor spații economice. Fiind cea mai săracă țară din Europa și având o pondere minimă în economia globală, **Republica Moldova trebuie să obțină un statut economic special în dialogul său cu marile entități economice.** El presupune aplicarea unor măsuri de ordin protecționist, cum ar fi protejarea pieței interne, practicarea unor credite preferențiale, a unor subvenții și facilități fiscale pentru o serie de genuri de activități economice autohtone. Regulile de liber schimb, impuse prin Organizația Mondială a Comerțului și alte tratate internaționale, trebuie renegociate.

Republica Moldova trebuie să negocieze anumite preferințe comerciale la export în schimbul unor aranjamente politice reciproc avantajoase. Așa cum Uniunea Europeană și Uniunea Eurasiatică reprezintă entități geopolitice aflate în concurență, șansele țării noastre de a-și negocia condiții preferențiale pentru comerțul său exterior sunt considerabile. Varianta optimă ar reprezenta-o extinderea pe ambele piețe. În acest sens, în mod obiectiv politicile noastre protecționiste nu se pot materializa fără înțelegerea și susținerea din partea a cel puțin uneia dintre cele două puteri regionale. În această chestiune vitală un rol decisiv îl va avea diplomația națională, liberă de orice obediențe față de centrele de putere din exterior.

Republica Moldova trebuie să abandoneze neîntârziat politica falimentară de contractare a creditelor externe, dacă acestea periclitează afirmarea independenței economice a țării. Politica de dezvoltare internă trebuie să se orienteze spre edificarea propriilor capacități productive, pe austeritate bugetară, pe reforma radicală a sistemului bancar, pe descentralizare administrativă și economică, pe crearea unei vaste rețele de întreprinderi mici și mijlocii, pe regionalizare, industrializare și stimulare a agriculturii. **Principiile**

economiei sociale de piață, solidarității, subsidiarității și binelui comun vor sta la baza dezvoltării durabile.

Noul naționalism economic pe care trebuie să îl practicăm nu înseamnă sfidarea regulilor internaționale sau a marilor jucători globali, ci doar tendința de autodeterminare economică, în stare să ne ofere un viitor mai bun. Iar pentru asta depășirea sindromului de provincie, de margine de lume, de appendice al unor mari entități statale sau corporatiste este vitală. În definitiv, dreptul nostru la autoguvernare, obținut prin Declarația de Independență și prin Constituție trebuie realizat din plin. Iar pentru asta **depășirea fazei de imitatori docili și inconștienți ai unor modele impuse din exterior este una crucială.** Este necesar să renunțăm și la confruntările politice sterile, bazate pe niște ideologii depășite și să ne unim într-un elan patriotic axat pe naționalismul economic. De la patriotismul anilor de emancipare etnică și lingvistică de acum două decenii, care a divizat societatea noastră, astăzi se impune îmbrățișarea patriotismului economic, ce reprezintă un factor de unitate națională.

La baza renașterii țării trebuie să stea două idei fundamentale și complementare: metafizică și fizică, adică cea spirituală și cea materială. Orice tentativă de reformă va eșua fără o temelie morală sănătoasă. Iar revigorarea morală a societății depinde, în cel mai direct mod, de revenirea la credința religioasă. În cazul nostru este vorba de **Creștinismul Ortodox.** Din această perspectivă, revoluția spirituală care trebuie să ia amploare în societatea noastră este una tradiționalistă și conservatoare. Prin urmare, refacerea și afirmarea poporului nostru pornește de la **recăpătarea identității de creștini, care reprezintă cea mai importantă trăsătură a caracterului nostru național.**

Cercul vicios al eșecurilor poate și trebuie rupt. Deznădejdea, neîncrederea în propriile forțe și acceptarea rolului de ratați în-

tr-o lume străină trebuie abandonate definitiv. **Republica Moldova trebuie să-și descopere o nouă vocație națională, să-și cultive o credință nestrămutată în propriul destin.** Cea mai grea sarcină cade pe umerii elitei naționale, a intelectualilor necorupți de dogmele în vogă și dornici să participe la un proiect național fără precedent.

Țara noastră are lideri viguroși. În satele noastre, în regiunile noastre, în capitală. Oameni de diverse profesii și vârste, patrioți adevărați, cărora le pasă de tot ce se întâmplă. **I-am întâlnit nu o singură dată, îi cunosc și îi apreciez.** Anume ei trebuie să se pună în mișcare, să-și pună în valoare întregul potențial intelectual și volitiv, fără ezitare și fără teamă.

*Atunci când țara este în pericol, cei demni fac un pas înainte.
Dumnezeu să binecuvânteze Republica Moldova!*

Bibliografie:

1. Friedrich List „The National System of Political Economy”, http://files.libertyfund.org/files/315/0168_Bk_Sm.pdf.
2. Фридрих Лист «Национальная система политической экономии», <http://читать-онлайн.рф/index.php?id=119930&pages=1>.
3. Вернер Зомбарт «Буржуа. Этюды по истории духовного развития современного экономического человека», http://vk.com/doc144627837_182019161?hash=72e963a37133e3b55b&dl=28aabb49a7217e1962.
4. Вернер Зомбарт «Торгаши и герои. Раздумья патриота», Издательство «Владимир Даль», 2005.
5. Вернер Зомбарт «Избранные работы», http://bookz.ru/book.php?id=107561&n=1&p_count=33&g=teacher&f=izbranni_139&b_name=%C8%E7%E1%F0%E0%ED%ED%FB%E5%20%F0%E0%E1%EE%F2%FB&a_name=%C2%E5%F0%ED%E5%F0%20%C7%EE%EC%E1%E0%F0%F2&a_id=zombart-verner.

6. Max Weber «L’Ethique protestante et l’esprit du capitalisme», Agora, pocket.
7. Max Weber, “Etica protestantă și spiritul capitalismului”, <http://medial.wgz.ro/files/media1:4b0826c330a0b.pdf.upl/Etica%20protestanta%20si%20spiritul%20capitalismului.pdf>.
8. Karl Polanyi “The Grate Transformation. The Political and Economic Origin of Our Time”, <http://uncharted.org/frownland/books/Polanyi/POLANYI%20KARL%20-%20The%20Great%20Transformation%20-%20v.1.0.html>.
9. John Maynard Keynes ”The General Theory of Employment, Interest and Money”, http://isohunt.com/torrent_details/135526561/?tab=summary.
10. G. K. Chesterton „What’s Wrong With the World”, <http://www2.hn.psu.edu/faculty/jmanis/gkchesterton/Wrong-World.pdf>.
11. Hilaire Belloc „The Servile State”, http://ldataworks.com/aqr/H_Belloc_The_Servile_State.pdf.
12. Hilaire Belloc „An Essay on the Restoration of Proprety”, <http://www.scribd.com/doc/130680460/An-Essay-on-the-Restoration-of-Property-Hilaire-Belloc-nodrm>.
13. Louis Dumont „Eseu asupra individualismului”, Ed. Anastasia, 1996.
14. Луи Дюмон. Homo Aequalis. I. Генезис и расцвет экономической идеологии, <http://ek-lit.narod.ru/dumsod.htm>.
15. Marcel Mauss „Eseu despre dar”, Institutul European,1993, <http://www.fileshare.ro/1995559265.05>.
16. Jeaques Ellul „The Humiliation of the Word”, <http://ebookbrowse.com/ellul-jacques-the-humiliation-of-the-word-pdf-d33473699>.
17. Guy Debord „La Societe du Spectacle”, http://www.infokiosques.net/IMG/pdf/Debord_-_la_Societe_du_Spectacle.pdf.
18. Guy Debord „The Society of Spectacle”, http://www.antiworld.se/project/references/texts/The_Society%20_Of%20_The%20_Spectacle.pdf.
19. Guy Debord „Societatea Spectacolului”, <http://www.bookiseala.ro/guy-debord-societatea-spectacolului/58164.html>.

20. Jean Baudrillard „The Consumer Society. Myths and Structures”, <http://www.scribd.com/doc/24460561/5209-The-Consumer-Society-Myths>.
21. Paul Edward Gottfried „After Liberalism: Mass Democracy in the Managerial State”, <http://www.amazon.com/After-Liberalism-Democracy-Managerial-State/dp/0691089825>.
22. Paul Edward Gottfried „The Strange Death of Marxism”, <http://www.scribd.com/doc/99462033/Strange-Death-of-Marxism-the-European-Left-in-the-New-Millennium-Gottfried-Paul-Author>.
23. Paul Edward Gottfried, „Mișcarea conservatoare”, Ed. Logos, 2009.
24. David K. Corten „Corporațiile conduc lumea”, Ed. Samizdat, 1995.
25. David K. Corten „Marea cotitură. De la imperiu la comunitatea terestră”, Ed. Antet, 2007.
26. David K. Corten „Proiectul noii economii. De la bogăția fantomă la bogăția reală”, Ed. Antet, 2009.
27. Ha Joon Chang „23 de lucruri care nu ți se spun despre capitalism”, Ed. Polirom, 2011.
28. Ha Joon Chang „Samaritenii cei răi. Mitul liberului schimb și istoria secretă a capitalismului”, Ed. Polirom, 2012.
29. Александр Дугин «Конец Экономики», Амфора, 2010.
30. William Greider “One World, Ready or Not. The Manic Logic of Global Capitalism”, Ed. Simon & Schuster Paperbacks, 1997.
31. Ovidiu Hurduzeu “Sclavii fericiți. Lumea văzută din Silicon Valley”, Fundația Culturală Română, 2002, Ed. Timpul 2005.
32. Ovidiu Hurduzeu, Mircea Platon „A treia forță: România profundă”, Ed. Logos, 2008.
33. “Economia libertății”, Ed. Logos, 2009, editori: John Chrysostom Medaille, Ovidiu Hurduzeu. 23 iulie 2013

Flux, 30 august 2013

**GÂNDIREA CONSERVATOARE CA TEMELIE
A CELEI DE-A PATRA TEORII POLITICE
SAU NEOEURASIANISMUL CA APPEL LA TRADIȚIE
ÎN CONDIȚIILE POSTMODERNITĂȚII**

*Prefață la traducerea cărții
“A Patra teorie politică sau Neoeurasianismul
ca apel la Tradiție în condițiile Postmodernității” de A. Dughin*

Lucrarea cunoscutului gânditor rus, profesorul Aleksandr Dughin „A Patra teorie politică” (2009) trebuia să vadă lumina tiparului și în Moldova. Actualitatea ei cu totul aparte se resimte tocmai pentru faptul că în politologie, în analiza politică sau în comentariile cotidiene urmărim de cele mai multe ori construcții intelectuale învechite, pe care le-am moștenit din secolele XIX și XX. *Sacralizarea comunismului*, obligatorie în perioada sovietică, a fost substituită cu *divinizarea liberalismului*. O abordare critică coerentă și profundă a liberalismului practic lipsește. În învățământ *venerarea marxismului* e înlocuită cu *occidentomania*. Științele socioumane au respins „întunecatul trecut sovietic”, recunoscându-l ca pe unul greșit, și au descoperit subit „singura cale istorică dreaptă” – cea prooccidentală. La ora actuală toate lucrările de doctorat și eseurile elevilor deja nu-i mai citează pe Marx și Lenin, ci pe adversarii lor ideologici din tabăra liberalilor. În plus, osanalele aduse democrației și drepturilor omului sunt indispensabile. Atitudinea față de integrarea europeană și față de tot ce e legat de Occident a devenit un sentiment aproape religios. Cei „de dreapta” îi numesc în batjocură pe comuniști „bolșevici”, iar cei „de stânga” îi înfierează pe cei „de dreapta” cu eticheta predilectă „fasciști”. Liberalii și comuniștii se luptă de zor unii cu alții, fără să priceapă esența clișeelelor ideologice de care le folosesc. O serie de „dogme științifice” din perioada

sovietică s-au înscris în mod organic în noul sistem de învățământ postsovietic. La fel ca pe vremea sovieticilor, istoria din nou pare a fi una fără alternativă, iar triumful globalismului – inevitabil. Secularismul, darwinismul social, scientismul, historicismul, progresismul, credința în timpul linear și alte elemente ale marxismului au alunecat pe o pantă dulce în liberalism. Foștii lectori de istorie a PCUS și de comunism științific s-au reprofilat peste noapte în politologi prooccidentali.

Pentru a umple măcar parțial vacuumul intelectual existent, am primit permisiunea autorului să traduc lucrarea în limba română pentru cititorii din Moldova. După vizita efectuată de profesorul Dughin în Moldova în vara anului 2013, am publicat cu regularitate fragmente din lucrarea respectivă în paginile săptămânalului „Flux”, ele trezind un viu interes din partea celor care se preocupă de geopolitică, filozofia politică sau, pur și simplu, de realitățile politice. Am convingerea că lucrarea de față merită să fie studiată de cei care predau sau învață la facultățile socioumane sau se ocupă de cercetare în institutele de profil ale Academiei de Științe. Lectura ei va contribui cu siguranță la depășirea unui șir întreg de mituri și abordări infantile ale istoriei, filozofiei, sociologiei, geopoliticii, relațiilor internaționale, precum și ale altor științe socioumane.

În efortul de a pătrunde în esența lucrurilor, ne aflăm într-o căutare permanentă a unor purtători de idei noi. Această căutare trece cu ușurință peste granițele, iar atunci când ne reușește să descoperim minți și suflete înrudite, suntem cuprinși de un sentiment profund al bucuriei. Pentru mine Aleksandr Dughin reprezintă anume o astfel de descoperire. Am putea să nu cădem de acord asupra unor probleme, să polemizăm pe marginea unor subiecte, dar sentimentul apartenenței la aceeași familie spirituală face aceste discuții pline de lumină și aducătoare de roade bune. Această carte a lui Dughin

este o puternică invitație la dialog, la concentrarea gândului, la explozia energiei sufletești și la curățarea rațiunii, întinate de gunoiul intelectual, care ucide însuși capacitatea de gândire prin intermediul sistemului de învățământ, presei și „corectitudinii politice”.

Versiunea pe care o publicăm apare cu prescurtări ne semnificative, convenite cu autorul, fiind vorba despre aspecte ce țin de realități politice din Rusia, care nu prezintă un interes aparte pentru cititorul nostru.

* * *

Printre multitudinea de idei care merită o atenție aparte din partea cititorilor cărții „A Patra teorie politică” voi cita aici o concepție deosebit de valoroasă, numită de autor „Structura tridimensională a epistemei conservatoare”. Dughin subliniază pe bună dreptate că din tot volumul disciplinelor științifice, este necesar să fie scoase în evidență „trei discipline fundamentale”, și anume: **teologia, etnosociologia și geopolitica**. Autorul continuă:

*„Mai presus de toate se află **teologia**, deoarece religia nu înseamnă doar cult și ritual, ci și un profund **sistem de viziune asupra lumii**. Este știința despre spirit.*

***Teologia trebuie să încoroneze educația**, fără ea orice epistemă conservatoare va fi una incompletă și va rămâne în aer. Teologia este o știință împărătească, este știința științelor, ea nu e pur și simplu una dintre științele umanitare și sociale, ci principala, iar toate celelalte științe reprezintă calea spre teologie.*

*Pe locul doi trebuie să plasăm **etnosociologia**. Până la ora actuală, în știința de la noi nu a fost pomenit aproape deloc nici poporul, nici etnia. Acest fapt nu trebuie să ne surprindă: pentru comuniști drept subiect al istoriei apare clasa, iar pentru liberali – individul. Nici într-un caz, nici în celălalt, loc pentru popor și etnie nu mai rămâne. Etnosociologia este știința fundamentală a proiectului conservator. Dacă nu vom face o descriere prealabilă corectă*

a poporului nostru și a altor popoare cu care interacționăm, noi pur și simplu, nu vom fi competenți să vorbim despre conservatorism. Etnosociologia nu este o simplă descriere formală a particularităților etnologice ale poporului, ci cercetarea acelor aspecte care sunt definiții pentru un popor, este pătrunderea ontologiei lui, a existenței lui.

*Și, în sfârșit, a treia disciplină este știința despre spațiu, adică **geopolitica**. Aici totul este evident, deoarece aceasta este prin definiție știința, care studiază relația între stat și spațiu. Plasându-se pe ultimul loc în ierarhia disciplinelor fundamentale ale epistemei conservatoare, ea comportă o semnificație practică enormă.*

Astfel, în accepția conservatoare, teologia, etnosociologia și geopolitica constituie structura trihotomică a științei.”

O formulare atât de exactă a viziunii gânditorului conservator asupra însănătoșirii sistemului de învățământ i s-ar putea părea unui cititor mai puțin pregătit fie radicală, fie în genere inacceptabilă. Însă considerăm că cei care se vor concentra asupra unei studieri profunde a lucrării de față, vor pătrunde sensul acestei viziuni. În caz contrar, suntem condamnați să ne bălăcim la suprafața dogmelor gândirii comune și să ignorăm înțelegerea adâncă a temeliilor lumii, dar și a sensului însuși al istoriei omenirii.

* * *

Autorul nu-și ascunde sentimentul cu totul aparte față de Rusia. În Moldova și în România o dragoste atât de ardentă a lui Dughin față de Rusia este privită uneori cu o anume reținere. O astfel de atitudine are cauze istorice evidente. Rănilor vechi încă îi neliniștesc pe mulți dintre noi. Însă, decât să căutăm cusururi în sentimentele și gândurile profesorului Dughin, ar fi cu mult mai important să iubim la fel de sincer și de total pământul nostru sfânt, strămoșii noștri, ca și pe urmașii noștri încă nenăscuți, cu aceeași pasiune pe care o manifestă

Dughin. „Pentru un rus nimic nu este prea de tot”, - scrie autorul.

Fiind o natură cu adevărat pasională, Dughin nu cunoaște jumătățile de măsură. Tocmai de aceea să nu-i cerem o dragoste moderată față de Patrie. *Patria Absolută* nu poate fi obiectul unor sentimente înjumătățite sau raționale. Este o stare a sufletului și a minții întotdeauna totală, nemărginită, atotcuprinzătoare, înălțătoare, spirituală, luminoasă, dar și războinică. Sau, așa cum afirmă însuși autorul, „Eurasianismul este slujirea religioasă a Rusiei”.

* * *

Îndelungatul coșmar colectiv al uitării a împins societatea noastră într-o gravă tulburare a sufletului, a credinței, a conștiinței și a rămășițelor rațiunii. Și, deocamdată, puțini sunt cei care au avut puterea și înțelepciunea să se ridice împotriva propriilor prejudecăți, împotriva inerției de gândire colectivă, contra minciunii dominante, contra ispitei generale, emenate de „societatea de consum” și de împărăția globală a fericirii virtuale.

Dughin arată în mod pregnant semnificația înfrângerii URSS și a lagărului socialist în „războiul rece”. Acesta a fost pe drept cuvânt un război planetar, *războiul între liberalism și comunism*, a Primei teorii politice cu cea de-a Doua. Așadar, fiul legitim al Modernității, liberalismul, prin viclenie și trădare, și-a învins fratele său neviabil, comunismul. Dar, așa cum s-a văzut, triumful liberalismului s-a transformat într-o adevărată înfrângere pentru toate societățile, care au ajuns de sub dărâmurile comunismului direct în captivitatea liberalismului. Doar că starea de captivitate – paradigmatică, conceptuală, ideologică, religioasă, spirituală, politică și economică – nu a fost conștientizată imediat și, în mod vădit, nu de toată lumea. Învingătorul, afișând un larg zâmbet hollywoodian, și-a impus condițiile capitulării. În tabăra învinșilor s-au pomenit toți de-a valma: Rusia, republicile ex-sovietice și sateliții de ieri ai URSS. Tocmai

din acest motiv, simțind cu toată ființa că Patria lui a devenit „target country” (țară-țintă), făcând uz de o strălucită analiză spirituală, filozofică, istorică, sociologică și geopolitică, Dughin dezvăluie adevărata față a strategilor „noii ordini mondiale”, a globalismului ca ideologie totalitară, promovată de noii profeți ai „escatologiei economice”.

Societățile noastre postcomuniste continuă să perceapă din inerție esența politicii internaționale în cadrul lumii bipolare. Și iată acum cititorul atent al cărții „A Patra teorie politică” are un bun prilej să reevalueze atât istoria, cât și ceea ce se întâmplă cu țările noastre la ora actuală. Iar asta într-adevăr contează. Fiindcă atunci când vor realiza rolul nostru deloc onorabil de „obiect al invaziei” în procesul unui „război non-militar” (non-military war) de proporții, exponenții elitei intelectuale vor descoperi și sensul statutului de colonie intelectuală, politică și economică, atribuit țării noastre. Și atunci, Rusia nu ne va mai apărea ca un *potențial agresor* (asemenea Rusiei țariste sau URSS), ci ca un *potențial aliat*, ca partener în această confruntare cu dictatura globală, de care avem nevoie pentru a ne apăra cu forțe comune independența țărilor noastre. În caz contrar, riscurile *desubiectivizării* statelor noastre în calitatea lor de actori internaționali, al *desuveranizării* lor vor deveni inevitabile pentru toți cei, care fie contează doar pe forțele proprii, fie pe condescendența stăpânilor discursului planetar.

La ora actuală politicienii, analiștii sau, pur și simplu, oamenii de rând continuă să păstreze viziunea în alb-negru, potrivit căreia există „imperiu răului” (URSS și succesorul ei de drept, Rusia), de care trebuie să fugim în îmbrățișările mult râvnitului Occident întruchipat de SUA și UE. Deocamdată, prea puțini sunt în stare să vadă noile realități. Cum se produce *subordonarea* țărilor din regiunea noastră cu ajutorul mecanismelor FMI, al Băncii Mondiale, al

OMC și al „recomandărilor” UE, cum anume este realizată *o nouă colonizare*, pentru marea majoritate toate acestea rămân a fi niște realități inaccesibile. Încă destui dintre noi continuă să lupte cu „năluca comunismului”, rămânând în deplină neștire că acesta deja a fost succedat cu succes de globalismul deloc fantomatic, ci absolut real. Doar că, spre deosebire de comunismul agresiv, noul proiect planetar preferă alte metode, mai „blânde”, cele financiar-economice. De această dată înrobirea este precedată (și mereu însoțită pe parcurs) de *înfrângerea intelectuală* a societăților, ce devin una după alta obiect al interesului jucătorilor internaționali. Fiindcă fără cultura de masă, fără inocularea unei stări de fascinație generală, fără beția colectivă ca urmare a „mcdonaldizării societății” (George Ritzer), fără dominația consumismului cu tot cu brandurile și trendurile lui totalitare, **soft-anexarea** noastră ar fi fost, pur și simplu, imposibilă. Or, „marșul triumfal al globalismului” ca ideologie a noului imperiu american s-a dovedit a fi atât de reușit anume datorită unor tehnologii sofisticate de „spălare a creierilor” și unei abilități speciale de purtare a *războiului psihologic* (MTV, Hollywood și alte instrumente ale „societății spectacolului”), pe care îl dirijează neîncetat corporatocrația.

Dintr-un făuritor activ al „Istoriei”, dintr-un subiect cuprins de duhul prometeic, cum apăsarea în fața noastră omul din perioada începutului ieșirii vulcanice din trecutul sovietic, el s-a pomenit într-o ipostază nouă și neașteptată. Sau, așa cum arată Dughin, din toate libertățile promise, a rămas doar *libertatea alegerii canalelor de televiziune*:

„Oamenii au devenit contemplatori ai televizorului, s-au învățat să schimbe mai bine și mai repede canalele. Multă lume, în genere, nu se mai oprește, tot butonând telecomanda, și nu mai contează ce se demonstrează, artiști sau știri. Spectatorul Postmodernității, de fapt, nu înțelege nimic din ce se întâmplă: pur și simplu se deru-

lează un șuvoi de imagini, care impresionează. Telespectatorul este absorbit de aceste microprocese, devine semispectator, „subspectator”, care privește nu programe sau canale, ci segmente aparte, secvențe ale programelor”.

Întreaga noastră nemulțumire, neacceptare sau dorința de a evada din realitatea nesuferită se dizolvă seară de seară în fața ecranelor televizoarelor. Iată războiul din Siria, dar iată și un meci de fotbal, un serial întins ca pelteaua (*soap movie*) sau un talk-show politic. Și toate parcă se aranjează cumva. Ne relaxăm, simțim senzația de plăcere și adormim liniștit. „Suntem în Postmodernitate”, - ne anunță autorul.

* * *

Ca răspuns la apariția hiperputerii globale, ce pretinde la dominația mondială, Aleksandr Dughin demonstrează necesitatea apropierii popoarelor fostei URSS. Dar pentru ca un astfel de proiect să devină posibil și viabil, nu trebuie să trecem cu vederea paginile întunecate ale trecutului nostru. Doar a existat și asimilare forțată, și deportări suferite de popoare întregi. Însăși „problema națională” nu ar fi fost exploatată din exterior cu atâta succes în momentul destrămării URSS, dacă nu ar fi existat asuprirea culturilor și a limbilor „popoarelor frățești”. De aici și trauma atât de dureroasă în conștiința colectivă a societăților postsovietice, care încă se mai face resimțită.

Astăzi Rusia tinde să creeze Uniunea Eurasiatică, invitând la cooperare popoarele fostei URSS, care au simțit deja gustul libertății și al independenței. Încă nu se știe dacă acest proiect de amploare va avea succes în formula anunțată. Dar așa sau altfel, popoarele noastre au nevoie de o colaborare mai strânsă, astfel încât să poată rezista în fața unor amenințări comune. Și orice forme ar lua relațiile noastre, ele se pot dezvolta și pot deveni durabile doar în măsura în care Rusia va reuși să răspundă în mod adecvat noilor provocări,

va putea să-și înțeleagă vecinii, va acționa luând în considerație interesele lor, manifestând respect față de suveranitatea și identitatea lor. Iar aici apropierea spirituală nu e mai puțin importantă decât componenta economică.

* * *

Esența celei de-a Patra teorii politice, a eurasianismului ca versiune a acesteia, a teoriei lumii multipolare, constau anume în următoarele: a întui și a defini corect „semnele vremurilor” (R. Guenon), a amâna „sfârșitul istoriei” (F. Fukuyama), a rezista în fața ofensivei servanților celui viclean. Profesorul Dughin subliniază faptul că a Patra teorie politică reprezintă o concepție încă nefinisată. Dezvoltarea ei creativă, ca și posibilă (necesară!) ei realizare istorică, depinde într-o măsură considerabilă de participarea exponenților elitelor naționale ale altor popoare la acest proiect de anvergură. De aici și necesitatea stringentă de a apela la Tradiție, la origini, la Orientul spiritual, la realitățile metafizice, care predomină asupra celor fizice, materiale.

Teoretizând conceptul multipolarității, autorul insistă asupra importanței lui istorice excepționale, de care depinde însuși soarta umanității, însuși sensul existenței ei. Problema e formulată în mod radical, ferm și univoc: „Dacă lumea multipolară va fi construită, *istoria va continua*. Dacă, însă, nu va fi, Postmodernitatea va învinge definitiv și ea *se va termina*, cedând locul Post-istoriei (de această dată, fără nicio fisură între teorie și practică).

* * *

Afirmând principiul multipolarității în calitate de replică necesară globalismului americanocentric și dezvoltând ideea lui Carl Schmitt despre „spațiile mari”, autorul aduce un exemplu care, din punctul nostru de vedere, este discutabil – cel al integrării reușite a „spațiului mare” al Europei Occidentale în cadrul UE. Cel puțin așa s-ar putea înțelege din contextul respectiv al cărții. După opinia

noastră, UE totuși nu reprezintă o contopire organică și armonioasă a națiunilor occidentale, ci un megaproiect artificial, dezdumnezeit, imoral și antipopular. Caracterul nefiresc al UE devine evident în mare măsură și datorită argumentării consistente oferite de autor, care arată că triumful Modernității, ca și căderea în Postmodernitate, cu toate deformările și distorsiunile ei, sunt îndreptate împotriva Tradiției, împotriva lui Dumnezeu, prin urmare, și împotriva omului. Așa încât UE nu reprezintă „voința liber exprimată” a popoarelor europene sau rezultatul unei „evoluții istorice obiective”. În opinia noastră, UE sufocă identitatea națională, suveranitatea politică și libertatea economică a popoarelor. Astfel, el contravine adevăratelor interese ale europenilor. Drept mărturie a acestui adevăr servește și un număr impresionant de gânditori occidentali, citați de autor în cartea de față, mulți dintre exponenții emblematici ai mediului academic din Europa Occidentală fiind chiar prieteni apropiați și confrăți de idei ai filozofului moscovit.

* * *

Urmând strălucita tradiție marcată de Rene Guenon și ținând cont de experiența zilei de azi, Aleksandr Dughin dezvoltă *conceptul de civilizație*. Autorul nu lasă nici urmă de îndoială asupra inconsistenței pretențiilor Occidentului asupra propriei excepționalități; el insistă asupra existenței unui șir de civilizații, care dispun de toate elementele acestei noțiuni și nu cedează prin nimic în fața celei occidentale. *Eurocentrismul* secolelor precedente, ca și *americanocentrismul* care i-a luat locul în prezent, concepție ce consideră Occidentul drept etalon, iar pe toți ceilalți drept „sălbatici” și „barbari” subdezvoltați, care trebuie aduși la un standard comun, este inacceptabil pentru Dughin. De aici și necesitatea contestării caracterului universal al experienței istorice a civilizației europene. Pornind de la o serie de argumente consistente, autorul respinge integral ideea potrivit căreia societățile noastre, ca și toate celelalte

„periferii”, ar reprezenta un soi de „sub-Occident”, care ar rămâne în urma respectivelor clișee civilizaționale.

Pentru observatorul atent este evident faptul că procesele care au loc în țările noastre poartă un *character imitativ*. Practic în toate domeniile se produce o competiție generalizată de copiere a unor modele străine. Ultimele decenii au produs un model grotesc de societate pe care o putem numi „civilizație *copy paste*”. Înțelegerea presiunii externe enorme care conduce spre dizolvarea accelerată a tot ce este autohton, autentic național, trebuie să nască, după opinia autorului, o abordare adecvată. O astfel de poziție, consideră Dughin, „necesită o reevaluare metafizică a identității ruse, o elaborare neîntârziată a ideii naționale ruse”. Într-adevăr, a te mulțumi cu ceea ce a fost elaborat pe parcursul etapelor istorice anterioare este cel puțin insuficient, dar și ineficient.

Această problematică nu e mai puțin actuală pentru Moldova. Chestiunea *identității noastre colective* nu e nici pe departe una consumată. Și aici nici *moldovenismul naiv*, care se contrapune de-a valma fenomenului românesc, nici *panromânismul*, care ignorează întregul specific al mentalității populare și mozaicul cultural al etniilor minoritare, nu pot fi privite ca niște modele adecvate. Ambele abordări pot fi numite convențional cu termenul de origine franțuzească *paseism* (fr. *passé* - trecut). Adică, este vorba despre o pasiune excesivă pentru un trecut prost înțeles, dar și despre o dorință nestăvilită de a-l reproduce în prezent și a-l proiecta asupra viitorului. La o examinare mai atentă devine evident faptul că aceste poziții aparent ireconciliabile au multe elemente comune. În căutarea „Paradisului pierdut”, aceste vise sunt îndreptate cu o simetrie agasantă nu atât spre un trecut îndepărtat (ca în cazul tradiționalistilor), cât în timpuri apuse relativ recent: cel interbelic (românesc) și cel postbelic (sovietic). Noi, însă, trebuie să înțelegem *sensul timpului*, dar și al *contextului istoric* la fiecare etapă nouă.

* * *

Întrebarea „Cine suntem?”, formulată în titlul unei cărți de către cunoscutul sociolog și politolog american Samuel Huntington, nu este mai puțin actuală nici pentru poporul nostru. Aș aminti că lucrarea are următorul subtitlu: „Provocările la adresa identității americane”. Pentru Moldova de azi această întrebare fundamentală nu poate rămâne pentru mult timp fără un răspuns amplu, solid și cât se poate de exhaustiv. Cu atât mai mult cu cât provocările ce stau în fața noastră sunt infinit mai mari decât cele asupra cărora pune accentul autorul american în cazul propriului popor. Iar aici surogatele ideologice ieftine despre integrarea europeană ca idee națională sunt totalmente inconsistente.

Acum câțiva ani defineam Patria noastră astfel: „Moldova – partea care a devenit întreg”. Poate că am anticipat un pic, țara noastră urmând să capete abia în viitor conștiința unei societăți închegate și organice. Fiindcă fără înțelegerea propriei unicități, a propriei misiuni, orice popor riscă să-și piardă definitiv calea și să se dizolve în cazanul comun al globalizării. Și atât timp cât la nivel local continuă luptele intestinale între „moldoveniști” și „românești”, perfidul tsunami al mondialismului înaintează cu o eleganță aparte și fără vreo violență vizibilă, lipsindu-ne pas cu pas de toate elementele identității colective: de sentimentul apartenenței la acest pământ, la familie, la valorile comune. În fața unor pericole majore, contradicțiile ideologice de suprafață **trebuie să facă loc solidarității naționale**. Același lucru trebuie să se întâmple și la o scară mai largă. Sentimentul apartenenței la aceeași credință ortodoxă, la aceeași matrice bizantină, alături de înțelegerea unor provocări comune, trebuie să ne ajute să depășim vechile supărări. Mă gândesc în primul rând la relațiile între Rusia și România. Acest lucru este deosebit de important pentru Republica Moldova. România este Patria istorică pentru unii dintre noi, iar Rusia - pentru alții. Moștenirea noastră culturală,

limbile noastre, formele noastre mentale și simbolurile spirituale se trag din aceste două țări și popoare. Și de înțelegerea între ele depinde, în mare măsură, situația din țara mea – Moldova.

Și aici concepția eurasianismului, elaborată de profesorul Dughin, poate avea un rol deosebit de important. Cu atât mai mult cu cât, de regulă, alianțele între țări se creau în mod tradițional nu neapărat pe principiul similitudinii culturale (deși în cazul nostru lucrurile stau anume așa!), ci după principiul „împotriva cui prietenim”. Sau, altfel zis, cine apare în rolul de „dușman comun”. Dughin a dat un răspuns exhaustiv la această întrebare. Dușmanul nostru comun este liberalismul, atlantismul, sistemul pirateresc al talasocrației. Sensul geopoliticii sacrale, lectura proaspătă a noțiunilor „Orient” și „Occident” cu ajutorul Tradiției, precum și esența *telurocrației* (forța continentală, forța uscatului), dar și a *antipodului ei - talasocrației* (forța maritimă, acvatică), toate aceste noțiuni constituie elemente extrem de importante ale prezentei cărți. Ele sunt în stare să ajute cititorul să depășească viziunea fragmentară, superficială și deformată asupra tabloului lumii contemporane.

* * *

Și aici am dori să revenim la patriotismul moldovenesc sau la ceea ce înțelegem noi prin Patria *noastră* absolută – Moldova. Pentru a ne realiza în calitate de comunitate firească, organică, trebuie să ne tratăm definitiv de straniul amestec al sentimentului dragostei cu cel al urii. Unii dintre noi iubesc Moldova exact în măsura în care urăsc România. Alții, cu o simetrie absolută, iubesc Moldova în aceeași măsură în care urăsc Rusia. Prejudecățile de ordin istoric și ideologic tulbură mințile multora dintre noi, exprimându-se prin identificarea imaginii „dușmanului extern” cu unul dintre cele două popoare vecine. Frica de o „invazie rusească” se izbește de teama în fața unei „invazii românești”. Și aici semnalele din exterior se îm-

pletesc meșteșugit cu „poveștile de groază” ale politicianilor locali, care-și acaparează astfel capitalul electoral. Nesiguranța, obsesia legată de caracterul provizoriu al statului nostru, așteptarea panicardă a iminentei lui absorbiții de către una dintre părțile care (chipurile) își revendică „drepturile istorice” asupra pământului și viitorului nostru, sparg societatea în două tabere beligerante ireconciliabile.

Însă cu toate acestea, sunt convins, în efortul nostru sincer de a revigora principala trăsătură a caracterului nostru național, Ortodoxia, vechile fobii se vor destrăma definitiv. Sub aspect religios suntem una dintre cele mai omogene țări. Mai bine de nouăzeci și cinci de procente de cetățeni – **atât de etnie majoritară, cât și minoritățile etnice** – mărturisesc aceeași credință ortodoxă. Și chiar dacă mulți dintre noi nu sunt practicanți activi, mentalitatea noastră, etica noastră socială, cultura noastră sunt pătrunse profund de spiritul creștinătății răsăritene. Anume acest factor, ca și straturile istorice comune, pot să ne conducă spre realizarea nu doar a unui proiect național de succes, dar și a unui proiect mult mai larg, descris de către Dughin ca „spațiu mare”. Este vorba de acel proiect, care leagă două continente, ce aparțin unor popoare orientale, contemplative, spirituale și religioase. **Potrivit unei expresii consacrate, orice realizare mare este precedată de un vis la fel de mare.** Anume astfel se prezintă și concepția neoeurasianistă a lui Dughin. Nu este vorba de o lectură facilă sau de un joc al unor abstracțiuni intelectuale, ci de o invitație la acțiuni ferme, la luptă, la o înclăștare generală, globală.

* * *

Insistând asupra necesității renașterii spirituale a poporului său, atât de necesară după perioada comunistă și după dezmățul liberalismului din ultimele câteva decenii, Dughin arată că *dezvoltarea economică și tehnologică (care, de altfel, urmează să țină cont de*

specificul, de profilul identitar al poporului) trebuie să fie precedată în mod obligatoriu de o revoluție în conștiința colectivă, care să-și soarbă energia din Tradiție. „Rusia mai are nevoie de o revoluție conservatoare”, - susține autorul. Moldova are nevoie de o revoluție conservatoare în aceeași măsură.

„Conservatorismul rus se întemeiază în mod firesc pe Ortodoxie”, - susține autorul. Am putea adăuga aici că și conservatorismul moldovenesc se bazează pe aceleași temeuri religioase. Acest aspect este mult mai important decât orice divergență reală sau imagină. Căutarea unui numitor comun, care trebuie să precedă o colaborare mai strânsă, trebuie să se orienteze spre metafizică, spre căutări ontologice fundamentale, iar economia și politica doar le vor urma pe acestea. Iar pentru cei care consideră că în societatea noastră nu există un puternic curent de opinie cu un profund substrat conservator, vom aduce câteva exemple.

Întreaga vânzoleală interminabilă, inițiată de birocrăția europeană în legătură cu așa-numita lege „cu privire la antidiscriminare”, denumită mai târziu “despre egalitatea șanselor”, adică despre drepturile “minorităților sexuale”, a trezit o reacție viguroasă în societate. Instinctul autoconservării unui popor ortodox a țâșnit din subconștientul colectiv, ce păstrează intacte arhetipurile noastre tradiționale. Pomenindu-ne în fața unei ofensive perfide a dușmanului extern, care a utilizat în calitate de “coloana a cincea” puterea liberală coruptă și rețelele de influență formate din clientela alimentată din fonduri străine (autointitulată “societate civilă”), am resimțit, poate ca niciodată până atunci, profunda noastră identitate religioasă. Anume atunci și-a arătat adevărata față mult lăudata integrare europeană. Pe scurt, situația respectivă poate fi descrisă astfel: schimbăm mântuirea sufletului pe promisiunea unui „paradis terestru”. Și totuși, adoptarea acestei legi antihristice are și latura

ei pozitivă. Evenimentul respectiv a dat jos definitiv măștile de respectabilitate de pe fețele comisarilor plimbăreți de la Bruxelles.

Subordonarea intelectuală și politică totală a puterii de stat din Moldova unor centre de comandă din exterior în procesul așa-numitei integrări europene a scos în vileag cu toată acuitatea contradicția fundamentală între „mythos” (subconștientul colectiv) și „logos” (raționalitate, conștiință). O astfel de analiză sociologică a esenței celor întâmplate, ce decurge din concepția profesorului Dughin, consună cu definiția formulată încă în anii treizeci ai secolului trecut de celebrul sociolog român Dimitrie Gusti. El caracteriza astfel de relații dintre putere și societate drept „conflict între stat și națiune”. Sau, așa cum s-a exprimat despre astfel de manifestări filozoful moscovit în monografia sa „**Arheomodern**” (2012), „Elitele încearcă să-și însușească modele de împrumut ale logosului sau reprezintă, în sensul deplin al cuvântului, o *administrație colonială*. Masele se retrag în subconștient, acceptând doar la nivel formal modelul impus de sus”.

Cu ceva timp în urmă, referindu-mă la această ocazie tristă, am făcut câteva observații legate de mișcarea noastră din punctul A (URSS) spre punctul B (UE). În articolul intitulat „Stefan Fule, sodomii și despărțirea de iluzii sau Adio, integrare europeană!” menționez: „De la Independență încoace am parcurs un traseu de toată frumusețea. Am sărit din lac în puț. Am scăpat de dracu’ și am dat de tat-su. Am fugit de „comisarii roșii” și am dat peste „comisarii europeni”.

* * *

În situația cu impunerea din partea birocrăției europene a păcatului și a degradării morale, printre cei care și-au arătat atașamentul față de valorile tradiționale au fost reprezentanții unui partid care, se credea, ar fi trebuit să se manifeste cu totul altfel. *Este vorba*

despre comuniști. Respingerea unor astfel de modele ale societății occidentale se explică nu atât prin nostalgia după trecutul sovietic, cât prin *esența lor conservatoare*, poate încă neconștientizată. Poziția lor antiliberală pornește de la necesitatea apărării valorilor ce constituie chintesența identității colective a omului: religioasă, culturală, sexuală. O astfel de poziție nu are nimic în comun nici cu vechea ideologie comunistă, nici cu ideologia stângii europene (A. Dughin practic epuizează această temă în cartea de față). Cam în același mod se manifestă poziția lor în legătură cu critica adusă capitalismului speculativ, oligarhiei, inechității sociale, privatizării totale în detrimentul societății, primirii unor credite nelimitate din exterior etc. Iar acestea deja constituie elemente ale etatismului, protecționismului și „naționalismului economic” (F. List). Însuși respectul deschis față de Biserică, precum și existența unui număr destul de mare a credincioșilor ortodocși practicanți printre comuniști, demonstrează un profund atașament al multora dintre membrii și simpatizanții acestui partid față de Tradiție, adică arată *vocația lor conservatoare*. Anume de aceea stânga moldovenească își poate reevalua propriul profil identitar mult mai productiv prin studierea lucrării „A Patra teorie politică”. Considerăm că *un suflu proaspăt al gândirii conservatoare* reprezintă o necesitate stringentă pentru ei. De o astfel de reîmprospătare are nevoie nu doar stânga de la noi, dar și o parte din partidele de dreapta, care este mai atașată valorilor tradiționale și care nu și-a pierdut definitiv, sub presiunea Occidentului liberal, capacitatea de a raționa în categoriile moralei, responsabilității și patriotismului.

* * *

Supunând unei critici drastice *liberalismul* ca teorie politică, precum și Modernitatea în ansamblu, autorul face o analiză temeinică a *democrației* ca formă de organizare a societății. Și totuși, un aspect extrem de important ce ține de atitudinea critică a conserva-

torilor față democrație încă nu este expus până la capăt, elaborarea lui nefiind definitivată.

Este vorba despre *mitul republicanismului*, atât de drag adeptilor liberalismului, dar și ai comunismului. Și dacă ne-a reușit să cunoaștem întreaga esență diabolică a unei astfel de puteri, care s-ar forma parcă *de jos în sus* (Tradiția afirmă pe bună dreptate contrariul: puterea le este dată oamenilor *de sus în jos*, originea ei fiind transcendentă, iar conducătorul este „unsul lui Dumnezeu”, mijlocitorul direct între cer și pământ), dacă înțelegem cum se manifestă o puterea desacralizată, nu putem să nu resimțim întreaga acuitate și tragism al următoarei chestiuni. În ce mod, din punct de vedere al filozofiei politice, ce apelează la Tradiție pe parcursul elaborării celei de-a Patra teorii politice, s-ar putea întemeia legitimitatea și, mai ales, funcționalitatea noului model al puterii ca parte a proiectului conservator? Dar de această dată fără a se face apel la parodicul „vot universal” și atât de absurda succesiune la guvernare în baza „voinței liber exprimate”, adică a schimbării puterii în condițiile unui „carusel social”, care saltă în vârfurile ierarhiilor politice aventurieri și manipulatori de toată mâna.

Apusul ciclului istoric al Modernității și alunecarea în Postmodernitate scot la lumină cu și mai multă claritate întregul dramatism și lipsa (aparentă) de soluție pentru această „spirală a căderii”, acest „vertij al minciunii”, care este sistemul politic contemporan. Într-adevăr, ne-am pomenit într-o cursă, iar eforturile noastre tot mai încordate de a-i înzestra cu putere pe „cei mai buni dintre cei buni” se transformă în baterea pasului pe loc. Și iarăși se derulează același film, iar sentimentul amar al „*déjà vu*” (deja văzut) accentuează zădărnicia întregului joc de-a democrația. Oare nu e un curat simulacru, cum s-ar exprima profesorul Dughin?

Pentru a înțelege în profunzime sistemul politic numit democrație liberală, precum și relația dintre termenii democrație-plutocra-

ție-cleptocrație (adică, puterea poporului-puterea banilor-puterea hoților), este suficient să citim doar un singur capitol dintr-o altă carte a lui Dughin, „**Sfârșitul economiei**” (2010). Este vorba despre *metafizica banilor*.

Așadar, suntem într-un cerc vicios. Altfel nici nu putea fi, de vreme ce în condițiile democrației (liberală sau comunistă) *puterea este profanată*, în accepția primară a acestui termen, adică a devenit seculară, desacralizată. În acest context, pentru un conservator de azi, pentru toți cei care sunt dispuși să contribuie continuarea elaborării celei de-a Patra teorii politice, se deschide un câmp larg de activitate. Ea trebuie să fie orientată spre căutarea, conturarea și cristalizarea unui *model nou, postdemocratic, postliberal* de constituire și succesiune a puterii de stat.

S-a scris mult despre faptul că „democrația de masă” reprezintă cu totul altceva decât se declară public. Carl Schmitt este printre cei care a demonstrat în mod strălucit această teză încă acum aproape o sută de ani. „*Astăzi situația parlamentarismului este atât de critică, – scria Schmitt în 1923, – deoarece dezvoltarea democrației de masă a transformat discuția publică argumentată într-o pură formalitate. Unele norme ale dreptului parlamentar de astăzi, în primul rând prescripțiile despre independența deputaților și caracterul deschis al ședințelor, arată pe acest fundal ca un decor inutil și chiar stângaci, de parcă cineva ar fi vopsit caloriferele sistemului centralizat de încălzire cu niște limbi roșii de pară, pentru a crea astfel iluzia focului arzând. Astăzi partidele deja (...) se confruntă între ele nu ca opinii exprimate în discuții, ci ca grupuri de presiune sociale și economice, calculându-și interesele reciproce și șansele puterii, încheie compromisuri și creează coaliții pornind de la această stare de fapt. Masele sunt cucerite cu ajutorul aparatului propagandistic, ce obține un efect maxim prin apelul la cele mai stringente necesități și la pasiuni. Argumentul în sensul lui auten-*

tic, caracteristic pentru o discuție adevărată, dispare. În locul lui, în cadrul tratativelor dintre partide, vine un calcul pragmatic ce urmărește interese concrete și estimează șansele în funcție de forță”. Actualitatea izbitoare a acestei analize a celebrului jurist și gânditor german este evidentă. Dacă la momentul destrămării URSS și al apariției pe ruinele lui a noilor state ne-ar fi fost accesibile astfel de lucrări fundamentale, probabil nu ne-am fi lăsat înșelați cu atâta ușurință de miturile despre democrație și libertate absolută.

La fel se prezintă lucrurile și în *domeniul economiei*. Dughin subliniază în aceeași carte, „Sfârșitul economiei”, că dacă la momentul prăbușirii sistemului comunist am fi cunoscut esența „căii a treia” în economie, poate că astăzi lucrurile s-ar fi prezentat altfel. Mai mult, el subliniază: faptul că încă de la începutul perioadei Perestroika practic nimeni nu i-a acordat nicio atenție, preferând să vorbească despre alegerea între două contrarii, constituie „*cea mai gravă crimă de ordin intelectual*”. Este vorba despre o teorie deosebit de valoroasă, fundamentată încă de Friedrich List în elaborările sale științifice, care au cunoscut o aplicare practică reușită în teritoriile germane din sec. XIX sub forma unei „uniuni vamale”. Această concepție, situată între comunism și liberalism, mai este cunoscută și ca *protecționism, suveranitate economică sau naționalism economic*. În acest context, sunt deosebit de relevante și lucrările unor cunoscuți autori americani contemporani precum David Korten, Joseph Stiglitz, John Perkins, Paul Gottfried, William Greider, precum și ale sud-coreeanului Ha-Joon Chang, ca și a altor somități academice de talie internațională. Așa cum se cunoaște, în „*societatea de piață*”, *sistemul politic nu este altceva decât un instrument al plutocrației*. Pentru a pune capăt controlului din partea cercurilor financiare asupra puterii politice, autorul „Sfârșitul economiei” consideră pe bună dreptate că *se impune o delimitare clară între politică și economie, între capital și conducerea statului*. Indiscutabil, o astfel

de măsură este vital necesară pentru ca demnitarii să servească interesele naționale, poporul, iar nu afaceriștii care hrănesc din palmă puterea. La ora actuală este necesar ca această idee nobilă să capete o formă mai articulată și mai concretă, după care să fie realizată în practică. Adică, să fie elaborate toate detaliile sistemului politic axat pe viziunea conservatoare.

Timpul monarhiilor a trecut, fiind înlocuit cu democrația de masă și parlamentarismul. Și oricât de dragi ne-ar fi vremurile apuse ale Premodernității, Aleksandr Dughin are dreptate: apelul la Tradiție nu înseamnă sub nicio formă că ar fi posibilă o întoarcere în trecut și reproducerea acestuia în condițiile de azi. Dar pornind de la formele de guvernământ existente până la instalarea Modernității, descoperim o problemă deosebit de complexă. *Ce anume propun conservatorii în locul „societății spectacolului”, cu tot cu imitarea libertății de alegere?*

Așadar, am dorit să atragem atenția asupra faptului că acest capitol al „Catehismului conservatorului contemporan” încă nu e scris până la capăt. Știm deja ce anume respingem cu fermitate, ce este inacceptabil pentru noi. Anume acum în fața noastră se deschide o largă perspectivă pentru creația filozofică, sociologică, politologică și juridică, pentru căutarea ieșirii din acest (aparent) impas istoric. Recurgând la cunoscuta metaforă, am putea spune că am însușit deja deosebirea dintre busolă și ceas. *Direcția* e aleasă, este *busola*. Acum urmează să alegem *ritmul* cu care ne mișcăm spre scopul definit. Este *ceasul*. Ticăitul lui ne concentrează gândul și voința.

Dacă Dumnezeu ne-a creat liberi și ne aflăm în fiecare secundă în fața unei alegeri, prin urmare soarta noastră, însăși istoria nu este fatală și nici fără alternativă. *Credința* noastră, ca și concentrația maximă a *voinței* și *ideii* noastre, trebuie să devină un imbold pentru crearea unui model post-democratic al puterii, izvorât din

simfonia bizantină între puterea spirituală și cea politică și adaptat la condițiile zilei de azi.

* * *

Apariția cărții „A Patra teorie politică” în Moldova se datorează nu doar similitudinii între viziunea gânditorului rus Aleksandr Dughin și percepția noastră asupra lumii. Ea este întâi de toate rodul convingerii profunde că lucrarea de față, destinată cititorilor din Moldova și din România, ar putea contribui la dezvoltarea unui atât de necesar dialog între exponenții elitelor naționale din cele trei țări. Pierderea iluziilor legate de comunism și liberalism ne obligă să ne reconsiderăm propriile vederi politice și să căutăm ieșire din fundătura conceptuală în care ne-am pomenit. Și aici un val proaspăt de gândire conservatoare, întemeiată pe Tradiție, poate și trebuie să devină un răspuns la deziluziile și căutările noastre. **O replică pozitivă liberalismului triumfal** presupune nu doar o articulare solidă și coerentă a discursului conservator. Este vorba și despre o confluință de idei, emanate din partea unor popoare apropiate sub aspect civilizațional, care formează o singură entitate transcontinentală și se manifestă printr-o diversitate complementară. Conflictul dintre Orientul nostru spiritual, căruia aparțin popoarele Rusiei, Moldovei și României, și Occidentul material, atât de străin firii noastre, reclamă opțiuni tranșante și participare totală. Identitatea noastră națională autentică, precum și identitatea noastră civilizațională comună, se dezvăluie doar celor care își îndreaptă privirile spre Răsăritul primordial. De aici și nevoia de a căuta aliați în spațiul acestei geografii sacre. Iar cartea de față poate fi un bun prilej de a ne găsi unii pe alții, recunoscându-ne ca purtători ai acelorași valori conservatoare perene. Anume aceste valori urmează să emane energie creativă, să aibă o puternică expresie culturală, doctrinară și politică într-un viitor previzibil.

Noiembrie 2013, Chișinău

**MOARTEA LUMII BIPOLARE CA PRELUDIU
AL LUMII MULTIPOLARE SAU CUM SĂ SUPRAVIEȚUIM
ÎN FAȚA TĂVĂLUGULUI UNIPOLARITĂȚII**

Deși au trecut mai bine de două decenii de la prăbușirea URSS, care a marcat și dispariția echilibrului de forțe existent între Occidentul liberal și Răsăritul comunist, societățile postcomuniste mai păstrează o puternică inerție de gândire la nivelul discursului public, al exercițiului academic și al bătăliilor politice locale, cantonându-se mintal într-o paradigmă defunctă de-a binelea. Și dacă în momentul despărțirii de trecutul sovietic negarea lui și bascularea spre Occident era firească pentru nivelul de percepție a unor fenomene globale reduse la dihotomia comunism-liberalism (model marxist-societate democratică), momentul actual reclamă realizarea unui salt intelectual major, care ne-ar scoate din fundătura unei percepții marginale a noilor realități geopolitice.

Reevaluarea și reformularea abordărilor noastre asupra noilor realități se impune cu o acuitate și mai presantă în fața unor riscuri reale de transformare a țării noastre într-o colonie intelectuală, politică și economică a unor forțe din exterior, care controlează discursul mondial și impun propriile modele de gândire și de organizare a lumii, aflate într-o contradicție flagrantă cu interesele noastre naționale. Intelectualii de vârf din diverse țări ale lumii caută să pătrundă în esența proceselor globale din ultima vreme, să formuleze o replică viabilă tendințelor de instaurare a „noului imperiu planetar”. Efortul academic al exponenților elitelor naționale din diverse țări este îndreptat spre cristalizarea unor noi concepte ideologice, politice și geopolitice, care să asigure perpetuarea diversității lumii și, implicit, salvagardarea entităților naționale de noua sclavie.

Printre gânditorii de marcă ai acestei constelații internaționale de intelectuali sunt francezul Alain de Benoist, italianul Claudio Mutti, românul Ilie Bădescu, rusul Aleksandr Dughin și atâția alții. Ei formează o familie spirituală reunită sub semnul Tradiției, al valorilor naționale perene, al conservatorismului, al atașamentului total față de Creștinism ca realitate mistică și ca matrice culturală. Universitatea Populară de la Chișinău, care se pliază pe aceeași direcție de gândire, și-a propus să aducă în atenția celor care îi frecventează cursurile, mediului științific și educațional, presei, tuturor celor care tind să iasă din tiparele comune, măcar o parte din valorile produse de figurile emblematice ale gândirii contemporane.

La 17 iunie anul trecut l-am avut ca oaspete pentru prima oară la Chișinău pe distinsul profesor de la Moscova Aleksandr Dughin. Am convenit atunci cu domnia sa și am anunțat public despre intenția de a traduce cartea lui „A patra teorie politică”. Iar la 16 ianuarie anul curent a și avut loc lansarea acestei cărți, apărute în română și rusă sub egida Universității Populare. Spuneam în vara anului trecut că lucrarea respectivă consună perfect și este complementară altei cărți a aceluiași autor, și anume „Teoria lumii multipolare”, apărută pentru prima oară la Moscova în 2012. Această carte este deja tradusă într-o serie de limbi de circulație internațională. Acum a sosit momentul să o avem și în limba română, astfel încât cititorii din Republica Moldova și din România să poate avea acces la această viziune de organizare a spațiului planetar de o actualitate de prim ordin. Teoria lumii multipolare ca model de supraviețuire spirituală, politică și economică, de apărare a identității naționale a fiecărui popor, ca formulă de reorganizare a relațiilor internaționale pe principiul echilibrului de forțe la scară mondială între diverse spații civilizatoare reprezintă acel model de remodelare

a arhitecturii geopolitice, asupra căreia ar trebui să se aplece și elitele de la noi.

Așadar, începem publicarea unor fragmente din „Teoria lumii multipolare” de Aleksandr Dughin. O vom face cu regularitate până la finalizarea traducerii. După care va urma editarea în limbile română și rusă a volumului respectiv, lansarea lui publică și, firește, continuarea efortului de creare a unui puternic curent de opinie axat pe Tradiție, pe Ortodoxie, pe conservatorism și pe solidaritatea națională, dar și civilizațională în cadrul unor spații mult mai vaste, în interiorul cărora trebuie să-și găsească un loc onorabil și țara noastră.

Flux, 07 februarie 2014

VERDE PENTRU LICITAȚIA DE DEPUTAȚI COMUNIȘTI, ROȘU PENTRU LICITAȚIA DEPUTAȚILOR DIN ARCUL GUVERNAMENTAL

Mare comedie, frate! Cică, de la un timp CNA s-a apucat subit să vegheze la inocența deputaților. Totul a început de la niște părțuri trase recent de câțiva parlamentari imaculați pe o rețea de socializare.

Chipurile, niște forțe obscure, oligarhi și criminali (alții decât cei de la putere), ar pune la cale seducerea prin mijloace pecuniare a unor membri ai coaliției de guvernământ, pentru a-i rupe pe aceștia din majoritate și – horribile dictu! – a compromite „parcursul european al țării”. Se făceau și aluzii la unul dintre businessmenii notorii. După care a urmat ieșirea, la 6 martie, a lui Iurie Bolboceanu din PDM-ul doldora de bănet. Ar reieși în cazul acestuia că a fugit dinspre borcanul cu miere al guvernării spre un trai modest, oferit

IURIE ROȘCA

---

de veniturile legale ale unui ales al poporului. Adică, omul a făcut-o așa, pe gratis, din rațiuni de ordin doctrinar și moral. Și nici măcar de temutul și atotputernicul Plahotniuc nu i-a fost frică. „Curat murdar!” vorba lui Caragiale.

Iar vineri, 7 martie, CNA a și reținut doi inși care, se susține, ar fi pus la cale mituirea unui alt brav ales al poporului din falnica coaliție (cacofonia este binevenită!) de guvernământ. Ulterior, au fost date chiar și numele figuranților în acest caz. Însă pe noi ne frământă un cu totul alt aspect. De ordin moral, profesional și politic, în același timp.

De ce atunci când cârduri întregi de deputați comuniști au evadat dinspre partidul-mamă spre coaliția de guvernământ, CNA nu i-a luat la întrebări, cât au primit drept mită pentru accesul la treuca puterii? Au fost chemați cumva aceștia să dea cu subsemnatul pe la organele de anchetă? Au mișcat vreun deget Procuratura, SIS-ul, MAI sau CNA? Zero. De ce? E limpede. A fugi dinspre opoziție spre putere este un act patriotic, eroic și de cariate, în același timp. Însă a te disocia de coaliția de guvernământ constituie o crimă deosebit de gravă, un atentat asupra intereselor naționale, o trădare etc.

Dar cum vine cu nesfârșitele cirezi de fugari din rândurile PCRm dintre aleșii locali, consilieri raionali, președinți de raioane, primari și alți demnitari din teritoriu? Aici totul e OK? Au fost vreodată aceștia obiectul atenției neînfricaților luptători cu corupția din organele de anchetă? Niciodată. De ce? Pentru că migrarea dinspre comuniști spre guvernanți avantajează clanurile aflate la putere, în timp ce evadarea în direcția opusă dezavantajează puterea și, probabil, servește altor clanuri care nu sunt, dar vor cu tot dinadinsul să preia puterea.

Nu justificăm câtuși de puțin posibila luare de mită de către unii deputați din majoritate pentru a da bir cu fugiții spre opoziție sau,

pur și simplu, pentru a răsturna fragila majoritate parlamentară, ceea ce, în definitiv, e tot aia. Constatăm doar că este vorba despre o luptă mimată cu corupția, că trăim într-o țară unde starea de beligeranță între clanuri este voalată cu valuri de dezinformare, că ne sufocăm într-un „stat captiv” fără organe de drept independente, care fac sluj în fața potențaților zilei.

Situația descrisă mai sus poate fi numită și așa: hoțul strigă „prindeți hoțul!”. Iar acum, când până la alegeri a mai rămas atât de puțin timp și când mai e atâta de furat din privatizări, din finanțările externe, din banul public și din afacerile firmelor „băieților deștepți” cu statul, cum ar putea admite capii lumii interlope de la putere să scape o felie atât de grasă din mâini? Iată de ce toate aceste scamatorii cu prinderea în flagrant nu fac decât să ne întristeze. Puterea este uzurpată demult, cu binecuvântarea „partenerilor noștri occidentali”, ca să citez un tic verbal din limbajul oficial al Kremlinului, iar panglicările cu lupta contra corupției nu sunt decât praf în ochii mulțimii prostite de perspectivele roze ale integrării în UE.

În țara unde presa este aproape integral la cheremul „sacilor cu bani”, iar organele de anchetă și judecătoriile nu sunt decât niște marionete ale acestora, ar trebui să fii prost de-a binelea ca să mai crezi în spiritul justițiar al găinarilor de la putere.

„Îndrăgi-iar ciorile și spânzurătorile”!

Flux, 14 martie 2014

ION MORARU LA 85 DE ANI

Figură emblematică a rezistenței anticomuniste, fost deținut politic și membru al aceluiași Partid Popular Creștin Democrat de-a lungul sfertului de veac de când există formațiunea noastră, Ion Moraru și-a marcat recent ziua de naștere.

La 9 martie, cel care e președinte de onoare al PPCD a atins venerabila vârstă de 85 de ani. Moraru este ultimul supraviețuitor al organizației clandestine, formate după război de un grup de tineri pentru a opune rezistență invaziei bolșevice. Se vede că Dumnezeu i-a dat zile îndelungate, luciditate și harul scrisului tocmai pentru ca el să poată aduna între copertile câtorva volume de memorii întregul calvar îndurat de neamul nostru de la război încoace.

Personalitatea lui puternică, vigoare interioară și energia nesecată m-au impresionat întotdeauna. Ca și rafinamentul în dezlegarea sensurilor ascunse ale meandrelor politice și geopolitice. Credința profundă în Dumnezeu și în destinul neamului, asumarea tragediilor lui colective, preocuparea pentru marile probleme existențiale, care îl caracterizează, scot în evidență un spirit fin, cuprins de neliniști metafizice, dar și mereu gata de acțiune, de faptă. Asta pentru că binele trebuie apărat în mod activ, iar adevărul trebuie afirmat în mod răspicat.

În ultimele zile ale lui ianuarie 2013, întâlnindu-mă la o masă în doi, pentru o discuție prietenească, cu renumitul regizor de film Valeriu Jereghi, i-am oferit și o carte semnată de Ion Moraru. Valeriu a și început să răsfoiască cu nerăbdare volumul cu memorii, în timp ce eu îi dădeam detalii din viața, suferința și creația lui Moraru. Trecuseră doar câteva minute, timp în care Jereghi sorbea fragmente din cartea pe care i-o dădusem. Gata, firea lui de artist deja încolțise un nou proiect. „Hai să facem un documentar cu el”, îmi zice maestrul. Zis și făcut. Am pus imediat mâna pe telefon, iar în trei zile eram deja în drum spre satul eroului viitorului film. Monologul lui Ion Moraru, înregistrat de camera mânărită de Valeriu Jereghi, se depăna lin, doar de câteva ori fiind susținut de niște întrebări de-ale mele. Îl vedeam pe artistul de o sensibilitate rarisimă, cineastul de faimă internațională, profund emoționat. La un moment dat, ochii îi pluteau în lacrimi, dar, în același timp, fața

îi radia de bucurie. Artistul a simțit din prima clipă. Filmul va fi unul reușit. A filmat 100 de minute. Acum filmul e în curs de elaborare.

Duminica trecută, de ziua lui Ion Moraru, ne-am deplasat din nou, câțiva colegi din generația mea și alții dintre cei care s-au maturizat în sânul familiei noastre politice, acasă la Ion Moraru. Așa obișnuim să facem în tot anul. Căsuța lui țărănească se umpluse de lume. Felicitări, vorbe de duh, glume și nădejde în vremuri mai bune. Alături de el, ca un înger păzitor care-i veghează în preajmă, doamna Profira. Iar pe lângă părinți, ca în fiecare an, venise de la Chișinău în ajutor una dintre cele două fiice, Adela.

Pe lângă multele calități ale bătrânului învățător, pe care le prețuiesc în mod deosebit, este și un fin simț al umorului, dar și al autoironiei. Este o plăcere cu totul specială să vezi cum doi oameni care au avut o viață grea, domnul Ion și doamna Profira, în loc să se tânguiască și să-și deplângă suferințele din trecut sau lipsurile și bolile din prezent, glumesc cu atâta seninătate și bunăvoință, chiar și pe seama propriilor necazuri.

Dumnezeu să le dea sănătate, mulți ani și prieteni adevărați în preajmă.

Flux, 14 martie 2014

CELE DOUĂ PROBLEME ALE PUTERII DE LA CHIȘINĂU

Dacă e să lăsăm la o parte simpatiile de ordin ideologic sau preferințele de natură geopolitică, am putea spune la rece că guvernării noastre comit cu regularitate cel puțin două greșeli de bază. Prima ar fi cea legată de lipsa unor acțiuni eficiente care să dinamizeze economia națională, să stimuleze businessul și să extindă capacitatea pieței forței interne de muncă. Cea de-a doua ține de politica externă unilaterală, care se pliază pe interese străine și periclitează interesul național al țării. Să le luăm pe rând.

Faptul că speranțele de schimbare în bine, legate de succesiunea la guvernare din 2009, s-au spulberat definitiv nu-l recunoaște doar mâna de ziși analiști politici tocmiți de actuala putere și editorialiștii structurilor media subordonate tot ei. Dincolo de retorici mai mult sau mai puțin coerente, oamenii au așteptat deschiderea de noi oportunități pentru a munci și câștiga onest o bucată de pâine în țară. Însă ce ni s-a întâmplat, am văzut cu toții. Climatul de afaceri s-a deteriorat substanțial. De ce? Cunoaștem cu toții. Fiscalitate exacerbată până la stimularea economiei tenebroase (cine mai lucrează la ora actuală în alb, să ridice mâna în sus), corupția generalizată în structurile de stat, lipsa de independență și corupția din sistemul judecătoresc, controlul asupra celor mai profitabile afaceri, exercitat de către aceeași mână de oameni care controlează și puterea politică, și organele de control financiar, și pe cele de forță, și pe cele judecătorești, nu lasă loc în business decât clienței politice a puterii. Singura speranță a moldovenilor este legată de plecarea din țară.

Fluxul de migranți crește vertiginos, solicitările de cetățenie română concurează cu cele de plecare pentru totdeauna în Federația Rusă. De aici și interpretarea simplistă, pe care o auzim cu regularitate din gura politicienilor înregimentați în cele două tabere beligerante, a celor două megastructuri politico-economice, în care este invitată Moldova: Uniunea Europeană versus Uniunea Vamală. Așadar, unii vor să călătorească fără vize în Europa, alții – în Rusia. Și tot mai puțină lume își leagă speranțele de propria țară, care să-i ofere condiții minime pentru un trai decent. Iar creditele și granturile astronomice oferite de către occidentali, plus propaganda media despre integrarea europeană, nu pot înlocui lipsa de soluții practice pentru economia națională. Și nici cifrele macroeconomice triumfaliste, nici diagramele optimiste nu se reflectă pozitiv în buzunarul omului de rând.

Așadar, cincinalul “marșului triumfal al democraților” la cârma țării se apropie de sfârșit. Parcă avem și un șef de stat necorupt, și un premier simpatic, și un spicher drăguț, dar carul economiei naționale tot nu iese din groapă. Și nici discursul sonor, nici sprijinul total și necondiționat al occidentalilor nu reușesc să-l urnească din loc. Vin alegerile. Și din nou cei de la putere ne vor prezenta în loc de performanțe scuze și circumstanțe atenuante despre opoziția distructivă și factorii obiectivi care nu le-au îngăduit să se descurce mai bine.

Iar cea de-a doua greșeală gravă după eșecul în redresarea economiei naționale este politica externă unilaterală a actualei puteri. Încă de la începutul accederii sale la guvernare, coaliția a preferat să se plieze pe valul integrării europene, crezând că anume acesta este colacul de salvare bun pentru Moldova. Că vânturile geopolitice bat la noi din părți diferite și chiar diametral opuse, o știe toată lumea. Puterea însă, a ales cea mai simplă soluție: să se plieze pe trendul în vogă. Integrarea europeană și apropierea de spațiul occidental reprezintă singura opțiune a actualei guvernări – politică, economică, civilizațională. Înregimentarea în șirul țărilor ex-comuniste care au ales vectorul european ne este prezentată ca sigura soluție de dezvoltare, fără alternativă, indiscutabilă.

Nedorința sau poate incapacitatea de a studia experiența țărilor care au reușit deja să guste din plin efectele integrării vădește nu doar absența unui minim spirit critic, dar și lipsa unui proiect național ce ar izvorî din interesele fundamentale ale țării. Obsesia de a fi „în rând cu lumea”, plăcerea provincialului de a se integra în clubul elitist din Europa, lipsa de înțelegere a profilului identitar al poporului pe care îl guvernează, toate acestea sunt trăsături comune ale portretului de grup. În lipsa unei consistențe intelectuale și spirituale, oamenii care populează instituțiile statului se prezintă

ca o corporație de imitatori care confundă valorile autentice cu “valorile europene”. Zelul cu care sunt plodite pe bandă rulantă instituții și legi copiate după calapodul de împrumut, transformă structurile de stat într-un „sat al lui Potiomkin”, în „forme fără fond”, sterpe, nefuncționale și caricaturale. Liberalizarea regimului de vize este râvnită și servită ca cea mai grozavă realizare istorică. Astfel, un drept elementar de a circula fără obstacole birocratice în spațiul european este dat drept o “poveste de succes”, în timp ce, de fapt, efectul practic va fi doar creșterea astronomică a numărului de migranți, cu toate consecințele demografice de proporții catastrofale, care vor pecetlui soarta noastră de popor pe cale de dispariție.

Mitul liberului schimb ne este și el servit ca prilej de jubilație. Libera circulație a mărfurilor, serviciilor și capitalurilor într-o piață comună cu cea a UE este dată drept soluție optimă pentru economia națională. Și nimeni nu se mai întreabă ce au pățit economiile Greciei, Spaniei, Portugaliei, Italiei, ca să nu mai vorbim de cele ale țărilor ex-comuniste deja intrate în „familia europeană”, dacă totul merge perfect în acest conglomerat de state aflat la cheremul marilor corporații transnaționale. Dacă până mai ieri termenul cel mai des utilizat față de fenomenul dominației economice a țărilor sărace de marile entități occidentale (grupuri industriale sau financiare) era cel de colonialism economic, experții din spațiul ex-comunist recurg în ultima vreme la un altul, și mai dur: genocid economic. Am putea doar adăuga că acest genocid este unul deopotrivă și cultural, și religios, și demografic.

Noțiunea nu este una deloc exagerată, dacă e să ținem cont de faptul că ne aflăm în epoca războaielor nonmilitare, armele economice substituindu-le pe cele tradiționale. În locul versiunii „hard”, cu tancuri și infanterie ale inamicului prezente pe teritoriul național, astăzi este la modă versiunea „soft”, cu megaholdinguri

internaționale, care practică un alt gen de ocupație. Invazia produselor de import și a capitalului străin în economiile subdezvoltate reprezintă metoda cea mai eficientă și mai „nonviolentă” de cucerire a unui popor. Investitorii străini și produsele de import, cu tot cu brandurile lor inoculate prin industria reclamei, sunt privite la noi ca semne sigure de accedere la statutul de societate civilizată.

Desigur, acceptarea condiției de vasal al centrelor de putere occidentale înseamnă în cazul Republicii Moldova deteriorarea dramatică a relațiilor cu Federația Rusă. Însușirea posturii ingrâte de soldat al unor armate străine, ce urmăresc scopuri străine intereselor noastre, deja reprezintă costuri gigantice pentru noi. Accesul limitat al producției autohtone pe piața rusă, costurile ridicate la resursele energetice, riscurile escaladării unor tensiuni politice interne ar fi doar câteva dintre consecințele directe ale acestei orientări unilaterale spre Vest.

Încadrarea într-un război geopolitic de amploare globală de partea unuia dintre beligeranți a ieșit în mod izbitor în evidență în legătură cu criza din Ucraina. În toiul tragicelor evenimente din țara vecină și a confruntărilor crescânde dintre SUA și UE, pe de o parte, și Rusia, pe de altă parte, conducătorii noștri de prim rang, urmând comandamentele sponsorilor săi, nu găsesc nimic mai cu cale decât să se înscrie în cercul țărilor care condamnă Rusia. Vizitele demnitarilor noștri la Washington, Bruxelles și Kiev, pozițiile exprimate de majoritatea parlamentară și de șeful statului ne plasează direct în epicentrul acestor confruntări majore, al căror final este greu de prevăzut. După referendumul și recunoașterea oficială de către Moscova a independenței Crimeii, riscurile dezagregării teritoriale definitive a Moldovei au crescut în mod considerabil. Lecția dramatică a anului 2008, când, ca urmare a conflictului ruso-georgian, două părți ale Georgiei s-au desprins, devenind subiecți

ai dreptului internațional, ar fi trebuit însușită temeinic. Iată că a sosit și „lecția ucraineană”. Oare Moldova chiar vedește vocația suicidului, de vreme ce ține morțiș să fie cea de-a treia țară care-și măsoară puterile cu Rusia, mizând pe sprijinul occidental?

Referendumul recent din Autonomia Găgăuză, ca și poziția din ce în ce mai tranșantă a liderilor de la Tiraspol, arată fără putință de tăgadă că riscurile repetării experienței dramatice a Georgiei și Ucrainei sunt cât se poate de actuale pentru Moldova. Doar că mai rămâne de reținut că nici administrația SUA, nici birocratia europeană, care influențează în mod decisiv comportamentul autorităților noastre, nu vor fi în stare să prevină sau să împiedice eventuala (sperăm, nu și iminenta) destrămarea teritorială a Republicii Moldova. Costurile angajării într-un război străin sunt nejustificat de mari, putând deveni la un moment dat fatale. Iar dacă evenimentele vor cunoaște anume o astfel de turnură fatală, blamarea ritualică a Moscovei nu va reprezenta o justificare demnă de luat în seamă. Într-un război funcționează anume regulile războiului, cu toate consecințele politice, diplomatice și economice.

Chiar dacă cei de la cârma țării sunt opaci la orice sugestii, cu excepția celor care emană din centrele de luare a deciziilor din exterior, ne permitem să formulăm totuși câteva. Țara noastră are nevoie de identificarea unui punct de echilibru de ordin geopolitic în contextul escaladării conflictului între marii jucători internaționali. Și aici flexibilitatea diplomatică, moderația în discursul oficial și cultivarea relațiilor de parteneriat atât cu Moscova, cât și cu Bruxellesul și Washingtonul, ar fi absolut indispensabile pentru Moldova. Accentuarea statutului nostru de țară neutră, reluarea dialogului pozitiv cu Moscova, declinarea insistențelor centrelor de putere occidentale de a ne folosi în detrimentul intereselor noastre contra Rusiei ar reprezenta acele măsuri ce ar putea reechilibra situația Republicii Moldova. Desigur, decizia aparține autorităților,

însă posibilele urmări ireparabile le va suporta, în primul rând, poporul.

Flux, 21 martie 2014

7 APRILIE 2009: CÂND SE VA FACE LUMINĂ ȘI CINE SUNT ORGANIZATORII?

Ne aflăm în preajma celei de-a cincea aniversări de la evenimentul pe care unii îl numesc lovitură de stat, iar alții revoluție. Deși cele două noțiuni sunt într-o relație de sinonimie perfectă, totuși adepții formulei „lovitură de stat” colorează întâmplarea respectivă în nuanțe negative, iar cei care preferă să opereze cu termenul „revoluție”, dimpotrivă, îi atribuie o semnificație pozitivă.

Așadar, la distanța de cinci ani de la acele tragice evenimente, organele de drept încă n-au scos la capăt examinarea dosarului „7 aprilie”. Cu excepția câtorva polițiști, trași la răspundere pentru maltratarea tinerilor, nimeni nu a avut de suferit de pe urma efectuării actului justiției pe marginea acestui subiect.

Întrebarea-cheie care nu și-a găsit un răspuns este la îndemâna oricui. Cine totuși a organizat acele proteste violente în urma cărora au fost molestați câteva sute de polițiști (care, de altfel, nu schițase niciun gest de atac împotriva manifestațiilor), devastate și incendiate clădirile Parlamentului și Președinției? Asta pentru că povestea cu mobilizarea spontană a tineretului anticomunist contra unei guvernări abuzive nu mai ține.

Privită din punctul de vedere al legii cu privire la întruniri, situația este cât se poate de simplă. Organizatori ai unor acțiuni de protest sunt persoanele și organizațiile care au depus la primărie înștiințările respective, anunțându-și astfel intenția de a ieși în

IURIE ROȘCA

---

stradă. Dacă ne amintim bine, pentru ziua de 7 aprilie 2009 la primăria capitalei au fost depuse două solicitări de acest fel. Una semnată din partea unui grup informal sau ONG, alta – de un partid politic. Anume semnatarii acelor cereri au fost responsabilii direcți pentru caracterul pașnic, nonviolent și democratic al întrunirii respective. Însă nimeni dintre aceștia n-a ajuns pe banca acuzaților.

Ar fi important să amintim contextul în care s-au produs evenimentele din 7 aprilie. Era vorba despre încheierea campaniei electorale pentru alegerea deputaților în Parlamentul RM. Partidul Comuniștilor, care se afla la guvernare timp de două mandate succesiv, adică de opt ani, avea toate șansele să se mențină la putere. Oponenții politici ai acestora își legau toate speranțele de acele alegeri. Și iată pe acest fundal a apărut povestea cu falsificarea alegerilor.

Cei care au formulat acuzațiile de falsificare a alegerilor în scurt timp au și ajuns la guvernare. Însă nici până azi nu s-a adus nicio probă că alegerile din acel an ar fi fost măsluite de către fosta putere comunistă. Totul a fost acoperit de o vastă propagandă revoluționară. Asta deși toate organele de investigații operative, MAI, SIS, dar și Procuratura Generală, se află de un cincinal sub controlul noilor guvernanți vechi.

Imediat după consumarea acțiunilor violente de protest, exponenții opoziției de atunci au susținut cu tărie că în spatele lor ar fi stat nimeni altul decât Vladimir Voronin și puterea comunistă. Chipurile, anume comuniștii ar fi urmărit compromiterea forțelor democratice într-un mod atât de original. Însă nici această teză n-a fost confirmată prin probe legale.

Întreaga tărașenie propagandistică s-a axat încă de la început doar asupra episodului doi al aceluși spectacol macabru: abuzurile

comise de către polițiști în noaptea dinspre 7 spre 8 aprilie. Firește, aceste abuzuri, dacă au avut loc, nu au nicio justificare legală și trebuie sancționate dur în conformitate cu legea.

Însă de ce se omite actul întâi al aceluși spectacol? Sau, dacă doriți, cele două episoade ale actului întâi. Și anume: organizatorii oficiali ai protestelor, care și-au depus semnăturile pe cererile prealabile adresate primăriei sunt cunoscuți, însă nimeni nu aplică legea în raport cu ei. Și doi: începând cu dimineața zilei de 7 aprilie și până noaptea târziu, forțele de ordine n-au schițat niciun gest de agresivitate contra manifestanților. Dimpotrivă, cei agresati și snopiți în bătăi au fost anume ei, plus câțiva pompieri sosiți la fața locului pentru a stinge incendiul provocat de protestatari. Violențele în comisariate, atâtea câte au fost, au reprezentat doar o consecință, asimetrică, ilegală și condamnată, a atacurilor de tip criminal ale protestatarilor.

Faptul dacă era sau nu cazul ca poliția să aplice forța contra manifestanților merită reținut, doar că asta nu justifică sub nicio formă snopirea în bătăi a reprezentanților poliției aflați în exercițiul funcțiunii și nici devastarea, prădarea și incendierea celor două sedii ale instituțiilor de stat respective. Întrebare: dacă aceste acte de violență au fost fixate pe sute de aparate foto, telefoane mobile și camere video, de ce nici poliția, nici Procuratura nu au întreprins nimic pentru a identifica persoanele respective și a le trage la răspundere? De ce persoanele care au ieșit din sediile Parlamentului și al Președinției cu obiecte furate, calculatoare, mobilă etc., n-au fost sancționate pentru aceste furturi? Și, nu în ultimul rând, o altă întrebare care se iscă în mod firesc: de ce pentru devastările care au cauzat daune financiare astronomice trebuie să plătească toți contribuabilii din țară și nu făptașii?

În toamna acestui an vor avea loc alegeri parlamentare. După cinci ani de aflare la guvernare a foștilor protestatari din 7 aprilie 2009. Acum nu mai încape nicio îndoială, dacă și după scrutinul din toamnă la putere se vor menține aceleași forțe, adevărul despre acele tragice evenimente nu va ieși la suprafață, iar făpțașii nu vor suporta pedepsele binemeritate. Dacă însă se va produce o succesiune la guvernare și se va încerca reluarea dosarelor respective, partenerii noștri occidentali vor exercita toate tipurile de presiuni pentru a nu permite finalizarea anchetei ce ar viza clientela lor politică. Iar să reziste în fața lor ar putea doar acei demnitari care nu au nici conturi, nici proprietăți în spațiul occidental și, prin urmare, nu sunt șantajabili.

Flux, 04 aprilie 2014

POLIȚIȘTII – VICTIMELE UITATE ALE DEZORDINILOR ÎN MASĂ DIN 7 APRILIE

S-a mai consumat o aniversare (comemorare) a tragicei zile de 7 aprilie 2009. S-au potolit și retoricile incendiar-justițiare ale deputaților din arcul guvernamental, care stigmatizează de zor „regimul comunist” și exaltă elanul tineresc, ce inundase centrul capitalei. Iar presa afiliată puterii și-a repetat cu aceeași obediență dezgustătoare partitură prescrisă. Câțiva activiști hrăniți din granturile occidentale anticipase evenimentul cu un flash-mob ce se voia un soi de semnal alarmant pe motivul că încă nu toți „torționarii” (termen preluat cu perfidie din experiența tragică a foștilor deținuți politici din România), adică polițiștii, care i-au maltrat pe tineri acum cinci ani, și-au primit pedeapsa. N-au lipsit nici alte apariții de operetă chiar în ziua de 7 aprilie, cu lumânări, solemnități mimate și ritualuri împrumutate de la televizor.

Acum e cazul să mai pun încă o dată degetul pe aceeași rană. Revin la episodul unu al acelei zile. Cadrul 1: Grupuri de tineri pașnici manifestând în centrul capitalei. Printre ei sunt nelipsiți capii fostei opoziții (astăzi, tot ei – capii noii guvernări „democratice”), unul ca unul, grămăjoară și mai răzlețiți. Megafoane, scandări, agitație. 2. În mulțime apar haite de tipi, cu pietre, răngi, bastoane și alte obiecte contondente. Cordoanele de polițiști stau în linie de apărare, încercând să împiedice pătrunderea protestatarilor din ce în ce mai agresivi în cele două clădiri, Președinția și Parlamentul. 3. Zeci de persoane atacă violent angajații forțelor de ordine, îi doboară la pământ, îi bat cu picioarele, cu răngi și ciomege în cap, îi fac una cu pământul. Dezordinile iau amploare. Oamenii în uniforme continuă să se apere pasiv, încercând să se protejeze cu scuturi. Însă violențele se amplifică. 4. În final, odată cu luarea cu asalt, invadarea, devastarea și incendiarea celor două edificii de stat, sute de polițiști sunt călcați în picioare, desfigurați, înjosiți, răniți, iar zeci de tineri în uniforme ajung în stare deosebit de gravă la spitale.

Ce a urmat, se știe. În noaptea dinspre ziua de 7 spre 8 aprilie o serie de tineri protestatari, după ce au fost reținuți în momentul devastării și prădării celor două instituții de stat, au fost transportați la sediile comisarariatelor de poliție. Iar acolo, după o zi istovitoare de agresiuni din partea protestatarilor violenți, ajunși la limita nervilor, unii angajați ai poliției și-au permis acte de maltratare față de aceștia. Am spus-o și o mai repet: chiar dacă violența polițiștilor a fost doar o reacție, disproporționată și nejustificată, este vorba de acțiuni ce încalcă etica profesională și se încadrează în sancțiunile de ordin penal, iar vinovații de aceste abuzuri trebuie să fie trași la răspundere.

Dar mai e și cealaltă parte a monedei. La câteva zile de la acele evenimente, juristul Radu Bușilă, președintele Asociației Juriștilor

Creștin Democrați, a dat publicității lista integrală a polițiștilor care au avut de suferit fiind în exercițiul funcțiunii și fără a provoca prin ceva excesele protestatarilor. Cu nume, cu specificarea leziunilor suportate, cu toate detaliile relevante, suficiente pentru începerea unor urmăriri penale a făptașilor. Însă făptașii au rămas nepedepsiți. Chiar dacă au fost fixați pe sute de camere video, aparate foto și telefoane mobile. Cinci ani de zile nici Ministerul de Interne, nici Procuratura n-au făcut practic nimic pentru a-i identifica, ancheta și trimite în judecată pe criminalii care și-au permis molestarea oamenilor legii. Și dimpotrivă, aceste instituții și-au concentrat toate eforturile spre culpabilizarea poliției și albirea criminalilor supranumiți „revoluționari”.

Așadar, timp de cinci ani, exponenții actualei puteri, lacheii lor de presă, comentatorii de serviciu (și de buzunar), întreaga mașinărie de stat, secondată de vasta rețea propagandistică, s-au ocupat metodic de cultivarea unei imagini de contrast (în alb-negru), ce a deformat definitiv percepția publică asupra acelor întâmplări: bestializarea poliției și glorificarea protestatarilor. De pe ecranele televizoarelor minciuna propagandistică își face efectul său malefic. Tot felul de indivizi, unii pe post de experți, alții – de analiști, iar alții – de victime, au trâmbițat de zor cât de criminală a fost poliția în acea zi.

Dar n-am văzut la nicio televiziune, niciodată timp de cinci ani, vreun reportaj axat pe soarta polițiștilor care au avut de suferit. Niciun interviu cu ei sau cu superiorii lor, cu părinții sau copiii lor, cu soțiile sau rudele lor. Tăvălugul „revoluției oligarhilor” i-a strivit definitiv, umilindu-i fără drept de apel. Iar comisarii europeni și alți trimiși ai „lumii libere” n-au schițat niciodată vreun minim interes față de soarta acestora. Acum, din perspectiva „revoluției de catifea” de la Kiev, dublele standarde și tehnicile de manipulare grosolană le scapă doar celor orbi.

Pot să aplaude până la transpirație birocrații europeni și amicii noștri americani „marile realizări” ale vârfurilor puterii de la Chișinău. Câtă dreptate, adevăr și justiție independentă există în Republica Moldova au simțit-o pe propria piele și pe obrazul scuipat pe nedrept polițiștii umiliți la 7 aprilie 2009 și uitați de statul pe care îl servesc.

P.S.: În Republica Moldova, statul de drept nu există, remarca recent un analist politic în vogă. De această dată nu pot să nu-i dau dreptate.

Flux, 11 aprilie 2014

SPAȚIUL PUBLIC CONTRA SPAȚIULUI LITURGIC

În anii din urmă, sfintele sărbători de Paști și de Crăciun sunt poate singurele ocazii când în spațiul public se poate urmări o reflectare corectă a acestor evenimente cruciale pentru omenire, ca și o anume aplecare pentru Biserică. În rest, de cele mai multe ori, televiziunile noastre preferă fie să treacă cu vederea viața bisericească sau să caute cu tot dinadinsul ocazii pentru a aplica lovituri dureroase clerului și laicului, care formează laolaltă corpul bisericii noastre. Compromiterea fețelor bisericești este deliciul presei liberale, în cele mai bune tradiții revoluționare franceze și bolșevice.

Prăbușindu-se din îmbrățișarea sufocantă a regimului ateu comunist, societatea noastră a căzut în menhina regimului ateu liberal. Revirimentul spiritual de după căderea URSS, restabilirea și construcția din temelie a sute de lăcașe sfinte, reînnoirea unui număr impresionant de oameni la credință păreau să imprime o dinamică ascendentă continuă renașterii noastre spirituale. Marile întruniri publice de acum două decenii se desfășurau negreșit sub semnul reînvierii credinței strămoșești. Oamenii veneau în piețele

publice purtând icoane și prapuri alături de drapelul național, învățau, urmându-i pe preoți, să-și facă semnul crucii.

Dar au trecut niște ani și, odată cu accelerata noastră occidentalizare, spațiul public a devenit mai puțin primitiv față de Ortodoxie. Iar în paralel, elementele-cheie ale religiei de stat din regimul sovietic și-au menținut principalele redute și sub noul regim, care se proclamă antipodul celui rămas în trecut. Renașterea, Iluminismul, Revoluția Franceză, anticlericalismul, substituirea cultului prin cultură (de calitate sau de masă), Charles Darwin și teoria evoluționistă, antropocentrismul, scientismul, istorismul, economismul, tehnicismul, progresismul etc. și-au menținut pozițiile în învățământul public, în mentalul colectiv, în percepția generală asupra realității.

Astfel, tradiția creștină s-a pomenit curmată de două ori succesiv. Mai întâi sub vechiul regim, iar apoi și sub cel nou. Și dacă în fosta URSS cenzura excludea orice polemică pe marginea unor subiecte ce nu cadrau cu doctrina oficială, după Independență disputele din spațiul public sunt mult prea departe de Adevăr. În accepția lui absolută, biblică, indiscutabilă. Relativismul a multiplicat adevărurile la infinit, noua generație de oameni autonomi, de „self made men”, se ghidează de vechiul adagiul păgân „Supune totul îndoielii”.

Ca ființă religioasă, omul nu poate trăi fără divinitate. Și atunci, locul Dumnezeului celui Viu, părăsit de mintea opacizată a omului-masă, este luat de idoli. Aceștia sunt când VIP-uri, când popstaruri, când obiectele de lux, de la autoturisme până la alte obiecte de cult ale epocii consumismului, când alte „chipuri cioplite”, care fascinează, atrag, încântă și exaltă.

Iar în mediul intelectual, așa cum e, lumea este divizată în tabere beligerante ireconciliabile. Pierzând sentimentul adevăratei sfințenii, oamenii prind a sacraliza „Istoria” și „Cultura”, care au acaparat un loc nemeritat de înalt în ierarhia valorilor supreme. Un

anume soi de schizofrenie, ce provoacă vulcane de patimi și revărsări de lavă, ține de absolutizarea unor evenimente istorice. Spectrul trecutului ni se arată ca un strigoi cu o regularitate agasantă. Când am fost ocupați, când am fost eliberați, cum să numim limba pe care o vorbim, când să serbăm încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, iată subiectele ce inflamează spiritele.

Intrând în clasele de liceu, vom vedea negreșit deasupra tablei, acolo unde până la epoca comunistă era plasată icoana, alte chipuri decât cele sfinte. Pozele lui Lenin au fost substituite cu cele ale unor scriitori. Uneori este vorba de poza lui Mihai Eminescu, dar de cele mai multe ori – de fotografia unui alt poet, mult mai recent și, firește, cu o operă literară mai modestă față de exponentul de vârf al culturii noastre.

În 1995 am avut binecuvântata ocazie de a-i lua un interviu părintelui Mina Dobzeu, cel care l-a botezat pe Nicolae Steinhardt, un călugăr de o vârstă venerabilă, originar din satul Grozești, raionul Ungheni, mare duhovnic și trăitor creștin. La un moment dat, părintele îmi spune cam așa ceva:

- Domnule Roșca, să știți că scriitorii dumneavoastră din capitală fac o mare greșală.

- Care anume, părinte?

- Păi, ei l-au confundat pe Mihai Eminescu cu Iisus Hristos.

- Cum vine asta, părinte?

- Eminescu este cel mai mare poet național, este expresia sublimă a culturii, dar nu este sfânt. Nu i te poți ruga lui, nu-i poți cere mântuire și nici să-i atribui rolul lui Dumnezeu. El este atât de mare, încât nu are nevoie de exagerări, de manifestări idolatre în raport cu el. Una este cultura și cu totul altceva este cultul, credința, taina cea mare a Creației, Dumnezeu în expresia Lui trinitară: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Nichifor Crainic, poetul, publicistul și liderul revistei „Gândirea”, formula extrem de succint programul „gândirismului”: restabilirea unității dintre cultură și cult. Celebrul filozof rus Ivan Ilin avea aceeași poziție față de spărtura gravă ce s-a iscat între religie și artă, în special odată cu afirmarea Modernității. Pentru orice cunoscător al Tradiției, este binecunoscut faptul că în orice societate premodernă, indiferent de locul geografic și de timpul istoric în care se manifesta, cultura era cea care deriva din cult. Toate manifestările artistice, cântec, dans, pictură, scris, reprezentau forme de venerație și adorație față de sacralitate, care întotdeauna era de origine extramundană, indiferent de forma credinței religioase caracteristice societăților respective.

Astăzi practic fiecare elev din clasele primare poate recita un vers din opera vreunui poet clasic sau contemporan. Ceea ce e foarte bine. Rău este însă, că prea puțini copii ar fi în stare să rostească chiar și cea mai simplă rugăciune:

***Înger, Îngerașul meu,
Ce mi te-a dat Dumnezeu,
Totdeauna fii cu mine
Și mă-învață să fac bine.
Eu sunt mic, tu fă-mă mare.
Eu sunt slab, tu fă-mă tare.
În tot locul mă-nsoțește,
Și de rele mă ferește.
Amin!***

Tradiția creștină ne învață că, atâta timp cât suntem în viață, suntem parte a Bisericii Luptătoare. Iar câmpul de luptă este sufletul fiecărui creștin, dar și spațiul public, acela care trebuie recucerit, prin dragoste, rugăciune, efort și jertfă, de spațiul liturgic. Sau, dacă așa ceva e greu de imaginat în vremurile de azi, cel puțin cele două realități, viața publică și cea duhovnicească, trebuie să

depășească starea de conflict și să se îndrepte spre o relație de complementaritate.

Flux, 18 aprilie 2014

PAȘTELE CA SPECTACOL LAIC

Am trăit cea mai mare sărbătoare creștină, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Întreaga istorie a omenirii a trecut anume sub semnul acestui cutremurător eveniment de acum două milenii. Creatorul universului, „văzutelor tuturor și nevăzutelor”, și-a trimis unicul fiu pe pământ pentru a reda adevăratul sens întregii Sale creații. Acest mesaj al Tatălui Cerească se adresa cununii operei divine, omului, celui făcut după chipul și asemănarea Lui.

Darul suprem oferit de către Dumnezeu omului odată cu viața însăși a fost libertatea. Omul este înzestrat cu liberul arbitru. Rațiunea lui, comportamentul lui nu sunt constrânse de niște automatisme prestabilite, existența lui nu este una predestinată, nu este supusă unei fatalități oarbe. Omul este liber să aleagă între bine și rău în fiecare clipă pe parcursul întregii sale aventuri terestre. Dumnezeu a dat o singură dată poruncile Sale și tot o singură dată și-a trimis Cuvântul întrupat, a îngăduit toate suferințele Lui, moartea și Învierea Lui. Cutremurătorul mesaj a fost transmis. Prin verbul divin, prin cazne, moarte și Înviere.

De ce totuși atâta lume este opacă la receptarea lui? Ce sisteme de bruiaj a întins duhul întunericului pentru a dereglă receptarea mesajului și a înșela omul, împingându-l spre orbire, rătăcire și chinuri veșnice? Ispititorul, primul răzvrătit, se furișează de la facerea lumii în sufletul omului, recurgând la ceea ce în limbajul modern ar însemna tehnici de manipulare și dezinformare. În această capcană a căzut Eva, iar prin ea și Adam, iar esența

IURIE ROȘCA

---

ei se reduce la tălmăcirea perversă a libertății dăruite de către Dumnezeu oamenilor. Fiind înzestrat cu o libertate deplină, omul a fost și rămâne totuși sub semnul limitelor sale, fiind îndemnat (nu constrâns) să nu încalce legea divină, să-și respecte Tatăl și să acționeze după regulile stabilite de El. Anume aici i se furișează în suflet tatăl minciunii, seducându-l pe om să-și sfideze Creatorul, urmând exemplul îngerului căzut, Lucifer.

Aceste întâmplări în general îi sunt cunoscute omului de azi, însă deseori semnificația lor mistică se pierde, se relativizează, devine inaccesibilă în societatea unde miracolul divin a fost substituit cu magia obiectelor și cu farmecul aparențelor. Într-o lume aspirituală, Duhul Sfânt, Duhul Adevărului nu este lăsat să ghideze ca altă dată, cu dragoste și înțelepciune, gândurile și pașii omului. Anume despre acest soi de orbire sufletească și surzenie mentală ne vorbește Cartea Sfântă:

„Și se împlinește cu ei prorocia lui Isaia, care zice: „Cu urechile veți auzi, dar nu veți înțelege, și cu ochii vă veți uita, dar nu veți vedea.

Căci inima acestui popor s-a învârtoșat și cu urechile aude greu și ochii lui s-au închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și să audă cu urechile și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă, și Eu să-i tămăduiesc pe ei” (Matei 13,14-15).

Prăbușindu-se în universul fascinant al societății de consum, omul totuși nu se poate lipsi de sentimentul religios. Iar pierzând relația tradițională, organică cu Biserica, cea care este trupul mistic al lui Hristos, ființa umană, pomenindu-se fără busola celestă, recurge la surrogate religioase, divinizând lucruri, pop-staruri, fotbaliști etc. Iar cei mai școliți, însă căzuți în antropocentrism, elaborează și împărtășesc cu fervoare teorii prin care sacralizează Istoria, Cultura, Rațiunea, Tehnica etc. Iar prin augmentarea acestor

realități și obiecte până la îndumnezeirea lor, omul autonom calcă în picioare fără să știe primele două porunci, trimise de Dumnezeu omenirii prin Moise:

„1. Eu sunt Domnul Dumnezeuul Tău; să nu ai alți dumnezei afară de Mine.

2. Să nu-ți faci chip cioplit, nici altă asemănare, nici să te închini lor.”

Desigur, pentru cei îmbisericiți, care – har Domnului! – trec pragul bisericilor noastre, aceste adevăruri simple sunt cunoscute și fac parte din trăirea lor cotidiană. Iar în preajma celei mai mari sărbători creștine, Învierea Mântuitorului nostru, mulți dintre noi, care peste an mai uităm de cele sfinte, revenim la ele cu o ferveare și acuitate deosebită. Sobrietatea și gravitatea trăirii noastre se intensifică în mod miraculos tocmai în Săptămâna Mare, atunci când ne aflăm în așteptarea plină de nădejde a sărbătorii care dă noimă vieții de aici și ne pregătește pentru examenul final.

Și totuși, sunt atâția oameni, de altfel de treabă în felul lor, care așteaptă Paștele doar ca pe un prilej de distracție, de odihnă și de îmbuibare. Destinațiile turistice atractive și ofertele comerciale cu reduceri substanțiale îi preocupă mult mai mult decât evenimentul în sine, unul de-a dreptul crucial pentru umanitate, ca și pentru fiecare om aparte. Ce așteaptă omul dezduznezeit în aceste zile? Să participe plini de împlinire sufletească la taina Învierii? Să primească darul divin suprem sau cadouri de preț de la cei din preajmă? Pentru aceștia spectacolul sublim al sărbătorii de Paște se transformă într-un spectacol laic de rutină.

Este adevărat, Paștele constituie un prilej de bucurie pentru toată lumea. Se veselesc și cei credincioși, și cei căzuți în necredință sau care poate încă n-au parcurs calea până la recăpătarea trăirii religioase. Dar veselia lor este totuși diferită. Unii îl slăvesc pe Dumnezeu, iar alții participă la evenimente mondene, chefuiesc și

se exaltă doar pentru a se relaxa. Și plânge cerul, privindu-i cum se pierd în cercul lor închis, și râde sardonice cel rău, văzând cum își face efectul rodul uneltirilor lui.

Flux, 25 aprilie 2014

VÂLVĂ MARE PE MELEAGURILE MOLDAVE! ACUM SUNTEM LIBERI SĂ FUGIM CU TOȚII DIN ȚARĂ!

Marșul triumfal, cu surle și țambale, zarvă și lăutari continuă. Visul de veacuri al poporului nostru mult pătit s-a săvârșit. Minunea cea mare s-a produs. Grația birocrăției europene a pogorât și peste capetele noastre. Propaganda oficială ne sparge timpanele cu voci solemne, ne orbește ochii cu focuri de artificii, ne perforază creierii cu discursuri mesianice. În sfârșit! Începând cu istorica zi de 28 aprilie, UE ne-a liberalizat regimul de vize.

De acum încolo, moldovenii care încă nu s-au cărat din propria Patrie să vânture lumea în căutarea unei bucăți de pâine o pot lua unde i-or duce ochii cu mai mult spor. Guvernării noastre, neavând minte și nici dorință să facă cât îi negru sub unghie pentru a ridica economia și a crea locuri de muncă acasă, le dau liber propriilor cetățeni să se înscrie de-a valma în procesul de migrare globală a popoarelor sărace spre „paradisul occidental”. Un portal de știri cam deșănțat, comentând evenimentul, unde face: „Premierul Iurie Leancă este una dintre persoanele căreia cetățenii R. Moldova trebuie să-i fie recunoscători pentru faptul că din 28 aprilie 2014 pot circula fără vize în spațiul european. În calitatea sa de fost șef al diplomației moldovenești, dar și în actuala funcție de premier, Leancă a fost omul care a „tras sforile” în favoarea Chișinăului, fie că se afla la Bruxelles, fie că la Washington. Indiscutabil, Iurie Leancă este eroul Moldovei

în 2014 pentru că a reușit să dărâme barierele dintre o lume veche și una nouă” (sublinierile ne aparțin). Titlul materialului: „Fotografia zilei. Eroul Moldovei” (subl. noastră).

Am putea trece peste această mostră crasă de tămâiere a mai-marilor pitici politici, ținuti în brațe de centrele de putere din Occident. La urma urmei, proști au fost destui întotdeauna, nici de lingăi n-am dus lipsă vreodată. Însă n-am putut ignora pastila respectivă din simplul motiv că ea sintetizează tonul general al presei afiliate puterii. Propaganda oficială este inspirată și alimentată masiv de întreaga mașinărie propagandistică a UE, care-și trimite pe mica pe ceas solii săi la Chișinău pentru a le cânta osanale conducătorilor noștri vremelnici și inconștienți de cacealmaua în care au fost atrași de centrele de putere occidentale. Diplomatul de meserie Leancă a auzit probabil că politica internațională este ghidată de interese, nu de intenții bune și acte de caritate. Trebuie să fii de-a dreptul neghiob ca să crezi că Uniunea Europeană ne atrage în circuitul său din prea multă noblețe sufletească și generozitate dezinteresată.

Știu că sunt destui naivi care mai cred în „povestea de succes” și în „valorile europene”. Euroentuziasmul a devenit la noi o adevărată psihoză colectivă, o religie de stat, așa cum pe vremea vechiului regim era comunismul. Spiritul critic a fost anihilat aproape definitiv de tăvălugul propagandistic al sirenelor de la Bruxelles și Washington. În loc de rațiune, calcul rece, înțelepciune și responsabilitate suntem învățați să practicăm stări de incantație continuă, de exaltare stupidă, de adorație oarbă. Această boală socială gravă, care s-a extins ca o plagă peste mințile moldovenilor, se numește occidentomanie. Nimic nou, până la urmă. Și înaintașii noștri au suferit de ea de la intrarea în Modernitate a țărilor române încoace. Spiritul imitativ, adoptarea fără discernământ și cu un servilism degradant a tot ce vine din Europa (America), de

IURIE ROȘCA

---

la modelele (pseudo)culturale până la cele politice și statale, s-a cocoțat în capul mesei. Maimuțele și papagalii la papion și în „haine nemțești”, noii pantalonari, panglicarii de azi sunt cei care ne fac legea în țara asta. Vă mai amintiți?

„Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravatei cum se leagă nodul,
Ș-apoi ni vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.”

Geniul eminescian îi stigmatizează peste ani și pe „junii corupți” din vârfulurile puterii de stat de la Chișinău. Acest soi de politicaștri cu mintea de găină și cu orgoliul de mamut nu știu altceva decât să cadă pe spate când li se aduce vreun compliment circumstanțial de către orice cinovnic occidental, dar să rămână surzi și orbi la suferința propriului popor.

Circa un milion de moldoveni au luat deja calea străinătății. Satele noastre mor, copiii rămân fără părinții plecați la muncă, iar bătrânii își așteaptă odraslele în vizite de Paști și Crăciun. Așadar, ce vrea Europa de la noi? Să ne fericească pe gratis? Cine mai crede astfel, să-i întrebe pe români, pe bulgari, pe sârbi, pe unguri și pe alții din fostul lagăr socialist, care au încăput deja în malaxorul european. Ce s-a făcut cu sufletele acestor neamuri? Unde le este economia națională? De ce spațiul public e invadat de nulități, cultură de masă și scamatori de serviciu? Ce s-a întâmplat cu Biserica sub prigoana liberalismului agresiv? Ce a mai rămas din școala națională după introducerea manualelor de alternativă și a educației sexuale? Ce este cu datoria externă a acestor țări și cine câștigă din investițiile străine? Cui le mai aparțin pământurile? (Aici se pare că doar Ungaria a rezistat presiunilor Bruxellesului.)

Birocrația europeană (sau, mai curând, corporațiile transnaționale care o conduc) are în principal două ținte economice: 1. Atragerea

populației statelor ca Moldova pe piața forței de muncă „la negru” în țările europene. Iată și avantajele angajării ilegale ale acestor „sclavi fericiți” (O. Hurduzeu): ei sunt plătiți neoficial de zeci de ori mai prost decât angajații europeni. În plus, dacă magnații capitalismului speculativ îi au ca argați pe unii ca moldovenii, ei nu mai trebuie să plătească impozite la stat, nici asigurări medicale pentru aceștia. 2. Așa cum țara noastră se depopulează, iar investitorii străini dispun de o capacitate financiară și tehnologică incomparabil mai mare decât cei autohtoni, capacitățile economice ale țării vor fi cu precădere în mâinile străinilor. Iar întrucât forța de muncă calificată n-a prea rămas în țară, corporatiștii occidentali vor prefera să înlocuiască muncitorii cu tehnologiile. Rezultatul este previzibil: populația va scădea dramatic, economia va deveni una de tip neocolonial, care va prefera la cârma țării ipochimeni cu mentalitate de serv.

Iar până se va mai dumiri bietul moldovean de cursa pe care i-o întinde „integrarea europeană”, tobele bat, fanfarele cântă, lumea jubilează la concerte festive și mitinguri de susținere a cursului puterii spre un „viitor luminos”.

Bucurați-vă, iubiți compatrioți! De acum încolo aveți bilet de voie să vă lăsați țara pe mâna filfizonilor cosmopoliți unși cu toate alifiile și la cheremul „piraților capitalismului corporatist”. Sus fruntea, dragi concetățeni! Invitația la abator este repetată continuu. Și zâmbiți, vă rog! Așa, larg, americănește, evropenește. Că, uite, ne trag în poză pentru un ziar occidental.

Flux, 08 mai 2014

MULTIPOLARITATEA CA REPLICĂ IMPERIULUI GLOBAL ÎN VIZIUNEA UNUI GÂNDITOR DIN ORIENTUL ORTODOX

Prefață la traducerea “Teoriei Lumii Multipolare” de A. Dughin

„**Teoria lumii multipolare**” a fost tradusă și editată până la ora actuală în limbile portugheză și franceză, iar în momentul de față se află în tipar ediția germană a acestei lucrări. Este în curs de finalizare și versiunea ei engleză. Acum cartea apare și în Republica Moldova. Așa cum am stabilit cu autorul, am elaborat o versiune compendiu a acestei lucrări vaste pentru a înlesni accesul cititorului la mesajul ei, dar și din considerente de timp. Actualitatea ei pentru noi este una cu totul specială și cu cât mai repede va ajunge în posesia mediilor noastre universitare și politice, cu atât mai mari sunt șansele ca și la noi să fie descoperită o altă abordare a subiectelor de ordin geopolitic decât cele cu care ne-am obișnuit până în prezent.

După ce acum câteva luni a văzut lumina tiparului „**A patra teorie politică**”, tradusă în română de subsemnatul pentru cititorii din Republica Moldova și România și apărută concomitent și în limba rusă, a venit momentul editării celei de-a doua lucrări a profesorului Aleksandr Dughin, „Teoria lumii multipolare”. Am făcut efortul de a traduce și această carte, deoarece în mod evident ea este una complementară celei dintâi. Și de această dată am convenit cu autorul să o scot la tipar în limbile română și rusă.

***

Într-o lume debusolată, în care alienarea devine normă, iar normalul este supus prigoanei, Dughin se ridică în întreaga lui statură academică împotriva inerției de gândire, a statu-quoului, a limitelor impuse de gândirea comună înghesuită în paradigma liberală și occidentocentrism.

Cu meticulozitate de savant, ardoare de creștin și pasiune de luptător, el demontează piesă cu piesă eșafodajul teoretic al unipolarității „politic corecte”. Replica lui de contestatar al construcțiilor ideologice, politice, economice, geopolitice și civilizaționale, impuse de centrul de comandă global, nu se reduce doar la simpla critică și negare a conceptului și practicilor atlantismului american. Ea capătă o dezvoltare teoretică solidă sub forma unui proiect pozitiv de reorganizare a sistemului de relații internaționale, instituit odată cu prăbușirea bipolarității (dispariția URSS) și preluarea inițiativei de către centrele de putere occidentale. Fraza lui plină de nerv nu cunoaște aproximări, jumătăți de măsură sau echivocuri. El este tranșant și ireconciliabil cu cei pe care îi consideră adversari.

***

Nevoia unei noi viziuni asupra realităților se resimte cu o acuitate deosebită și în egală măsură în Rusia, Republica Moldova și România. Menționez doar aceste țări nu pentru că perspectiva din care Dughin privește lumea ar fi mai puțin relevantă pentru alte țări. (Notorietatea acestei personalități de vârf a gândirii contemporane este certificată prin multitudinea de apariții editoriale ale cărților lui în marile capitale ale lumii și prin conferințele pe care le ține în cele mai importante centre culturale și științifice.). Cauza concentrării noastre anume asupra celor trei societăți este una strict pragmatică, ea fiind determinată de multitudinea de factori care leagă Republica Moldova de lumea românească și cea rusească. Și așa cum „A patra teorie politică” a ajuns pe masa cititorilor moldoveni, ruși și români, continuând să fie solicitată de rețele de librării, biblioteci și centre universitate, „Teoria lumii multipolare” își propune să urmeze aceeași cale.

Dughin ne amintește că sistemul bipolar a fost bazat pe un antagonism de ordin ideologic. După prăbușirea unuia dintre cei doi poli, URSS-ul, lumea părea că a devenit unipolară. În orice

caz, din 1991 încoace sistemul internațional, bazat pe principiile Păcii de la Yalta, nu mai există. Iar frământările geopolitice la care asistăm în prezent, când plăcile tectonice masive își potrivește locul în noua arhitectură globală, sunt privite de către autor ca un preludiv la apariția unei lumi multipolare. Turbulențele planetare le provoacă unora panică, iar pe alții îi încurajează la acțiune. În lipsa unui nou cadru normativ, gesticulația diplomatică în limitele dreptului internațional, consfințit după cel de-al Doilea Război Mondial, mai rămâne a fi în vogă. Asta în pofida faptului că învingătorii în „războiul rece” îl ignorează cu regularitate uzând de dreptul forței în detrimentul forței dreptului. Și întrucât această nouă stare de fapt provoacă nemulțumiri din ce în ce mai accentuate, statele care nu doresc să se înscrie în cadrul regulilor ce le știrbesc interesele naționale se află în căutarea unor soluții de protejare a suveranității și a dreptului la alteritate. Iar asta presupune realizarea unor schimbări majore la scară planetară. Dar schimbările majore de ordin geopolitic nu vin de la sine ca fenomenele naturale. Ele sunt determinate de gândirea și fapta actorilor internaționali. Și aici depășirea statutului de **obiect al geopoliticii** și ridicarea la treapta de **subiect** al ei nu ține doar de ponderea militară, politică și economică a țării respective. **Un stat mic își poate manifesta din plin voința de a participa la acest proces, arătându-și vocația culturală și înțelegându-și locul și rolul inconfundabil în concertul popoarelor lumii.**

Conceptul pe care îl avansează Dughin se axează pe **ideea de civilizație**. Urmând o tradiție trasată de cei mai de seamă gânditori din Rusia și din Europa, autorul readuce în atenția cititorului teza despre existența unei multitudini de civilizații, fiecare cu identitatea ei inconfundabilă, cu felul ei unic de a privi lumea, de a înțelege sensul timpului, de a codifica și decodifica viața, de a se ruga, de a produce cultură și a se organiza politic și administrativ. Fiind

înarmat cu o erudiție uimitor de vastă și o capacitate de sinteză rarismă, gânditorul creștin de la Moscova scoate în relief caracterul rasist și fals al concepției eurocentriste, care identifică „civilizația” cu sine însăși, tratând celelalte identități colective existente pe glob ca pe niște fenomene inferioare, care trebuie ridicate la standardul occidental. În opinia autorului, pretențiile unei părți a umanității de a-și declara propriile valori ca fiind universale și de a le impune cu brutalitate întregii lumi sunt inacceptabile. Dughin trage o linie dreaptă de la cuceririle coloniale din secolele trecute și până la colonialismul economic, mediatic și politic de azi, aceste practici fiind apanajul permanent al Occidentului încă din epoca marilor descoperiri geografice.

Celebra expresie „**the West**” (Vestul) și „**the Rest**” (Restul) este dezghiocată cu abilitate, iar „misiunea civilizatoare” a Occidentului este văzută de el ca o insistență de a reduce la un **numitor comun artificial** toate popoarele și culturile lumii. Superioritatea tehnică, militară și financiară alimentează respectivele pretenții. Obsesia de a impune întregii lumi democrația liberală, capitalismul monetarist, „societatea civilă”, „drepturile omului”, secularismul, antropocentrismul, relativismul, scientismul, progresismul, hedonismul, consumismul și celelalte elemente ale „mesianismului” occidental sunt supuse unei demistificări totale de către autor. Dughin pune în funcțiune toate armele aflate la dispoziția unui cercetător care își cunoaște temeinic obiectul de studiu. El aneantizează întregul eșafodaj argumentativ al oponentilor săi, fără a lăsa loc pentru jumătăți de măsură, toleranță prost înțeleasă sau pacifism doctrinar. Geopoliticianul pune problema în mod tranșant: **lumea sau va fi multipolară, sau va ieși din istorie.**

***

În spațiul public din Republica Moldova și din România autorul poate fi întâmpinat de către unii cititori cu circumspecție și chiar

cu ostilitate. Vechile răni istorice încă își mai spun cuvântul, iar încălecare a atitudinii antirusești pare a fi mai mult decât naturală. Rețelele mediatice globale corporatiste, după care sunt clonate și majoritatea mediilor „naționale”, adaugă un plus de reticență deschiderii față de un autor de la Moscova. Încă sunt puțini cei care au realizat că, vorba unui duhovnic român, între timp „**Kremlinul s-a mutat de la Moscova la Washington și Bruxelles**”, iar **imperiul sovietic a fost substituit de cel american**. O astfel de înțelegere presupune o pregătire ce depășește nivelul mediu și izvorăște din înțelegerea profundă a transformărilor din ultimele decenii.

Din nefericire, devenirea noastră intelectuală se produce mai lent decât schimbările din jurul nostru, iar **prizonieratul soft** în care am fost prinși scapă ochiului comun. Prea dulce este pastila servită prin toate instrumentele de influență de către artizanii „noii ordini mondiale”. În aceste condiții doar cei care și-au păstrat ori și-au recăpătat optica spirituală asupra vieții și posedă o viziune de ansamblu pot depăși stereotipurile în vogă. Pentru aceștia înțelegerea unor lucrări ca cea de față nu prezintă o dificultate, iar mesajul ei este văzut și ca un îndemn la un efort major, îndreptat spre ieșirea din cercul vicios al unor clișee ideologice.

***

Țin să accentuez aici un aspect pe care îl consider esențial. Discursul academic, cultural și politic, lansat de la Moscova, ar penetra mult mai lesne în spațiul ex-comunist dacă s-ar formula un **mesaj mult mai explicit asupra trecutului comunist**. Faptul că **bolșevismul a fost un proiect politic „de import” pentru Rusia** este cunoscut doar în cercurile unor specialiști și de către cei care au o preocupare specială pentru acest subiect. Desantul bolșevic a debarcat dinspre New-York în frunte cu Troțki și dinspre Germania în frunte cu Lenin. Astăzi s-a cam uitat faptul că **prima victimă a acestui experiment diabolic a fost anume poporul rus**, care a

plătit tribut cu milioane de vieți omenești pentru „teroarea roșie”. **Iar faptul că „exportul revoluției” a fost realizat de Komintern de pe teritoriul Rusiei, ajungând să devasteze popoarele din fostul lagăr socialist, este mai curând o pură întâmplare geografică și nu poate să culpabilizeze pe nedrept și pentru vecie poporul rus.**

Astăzi nimănui nu-i mai trece prin cap să atribuie poporului german trecutul nazist, dar încă mai continuă atribuirea vinei colective pentru comunism poporului rus. Tocmai de aceea se impune o despărțire tranșantă de trecutul sovietic în mijlocul elitei ruse. Un mesaj de regret pentru suferințele noastre comune, detașarea netă de crimele regimului comunist și articularea clară a exceselor în politica națională ar putea produce o adevărată revoluție în conștiința colectivă din țările ex-comuniste. Altminteri, aceste state, **ne mai dorind să fie sateliți ai Rusiei Sovietice defuncte, devin sateliți (conștienți sau inconștienți) ai SUA văzute ca protector în fața „pericolului rusesc (comunist)”.**

Iar ultimul acord în reevaluarea trecutului, care ar avea efectul unei adevărate **terapii de șoc** în conștiința publică, ar fi **demontarea mausoleului lui Lenin din Piața Roșie și înmormântarea liderului bolșevic, dar și scoaterea steluțelor roșii de pe turnurile Kremlinului.**

Marele gânditor rus **Ivan Ilin** a definit în mod profetic relația dintre Rusia și URSS în celebrul său articol, intitulat „**Uniunea Sovietică nu este Rusia**”. Acum câțiva ani, rămășițele pământești ale acestei personalități uriașe a culturii ruse, mort în emigrație, au fost reînhumate în pământul Patriei. Decizia i-a aparținut lui **Vladimir Putin**. Iar celebrul regizor rus **Nikita Mihalkov** a produs un documentar de excepție dedicat gânditorului creștin. În unul dintre articolele sale programatice dedicate Rusiei de după căderea comunismului, pe care el o prevedea încă pe la mijlocul secolului trecut, Ilin accentuează cu o clarviziune uluitoare o

idee fundamentală. **Dacă Rusia nu va avea înțelepciunea să-și regândească și să reazeze pe noi temeuri și în mod diferențiat relațiile cu fostele periferii ale imperiului, noile formațiuni statale, care vor apărea pe ruinele lui, vor fugi în îmbrățișarea adversarilor săi geopolitici.** Anume așa s-a și întâmplat. Dar dacă există voință, orice eroare sau nereușită poate fi reparată.

Cine are ochi ager a observat deja că în ultima perioadă Rusia a făcut primii pași în această direcție. Respingând excesele liberale de dezumanizare a omului prin tot soiul de deviații și inginerii sociale, la ora actuală ea este percepută de tot mai multă lume ca apărătoare a valorilor tradiționale. A mai rămas de făcut doar un pas, unul decisiv, conștient și responsabil. Iar contextul internațional este extrem de favorabil pentru așa ceva.

Aduc doar două exemple care confirmă reorientarea Moscovei dinspre mesajul axat pe anumite ticuri nostalgice după trecutul sovietic și pe liberalism spre platforma conservatoare. De remarcat că cele două opinii citate mai jos recunosc faptul că Putin s-a plasat pe poziția valorilor conservatoare. Diferența este una de atitudine față de această schimbare: dacă în primul caz ea este privită ca un merit, în cel de-al doilea este văzută ca o culpă.

Cunoscutul critic social, publicist și autor de cărți axate pe valorile tradiționale **Ovidiu Hurduzeu**, un român stabilit de mai mulți ani în SUA, publică un text pe care îl prezintă astfel pe pagina sa de pe facebook: „un articol programatic scris de o figură legendară a conservatorismului american”. Este vorba de articolul semnat de **Patrick J. Buchanan „Vladimir Putin, un cruciat creștin?”**, tradus de Hurduzeu însuși. Inițial textul apăruse pe portalul <http://www.theamericanconservative.com/vladimir-putin-christian-crusader>, iar traducătorul îl prezintă cititorului de limbă română cu o vădită simpatie pentru opiniile exprimate de către autor. Iată două citate din acest articol:

„Rusia este o țară creștină, a spus Putin. Această cuvântare amintește de cea din decembrie, când fostul șef al KGB-ului a vorbit despre o Rusie care se opune Vestului decadent:

„Multe țări euro-atlantice s-au îndepărtat de rădăcinile lor, inclusiv de valorile creștine. Sunt urmate politici care pun pe același plan o familie cu mai mulți copii și un parteneriat între persoane de același sex, credința în Dumnezeu și credința în Satana. Aceasta este calea spre degradare”.

Ați auzit în ultimul timp vreun lider occidental, să spunem pe Barack Obama, vorbind în felul acesta?”.

Buchanan continuă astfel:

„Putin pretinde că Moscova este Orașul Sfânt de astăzi și postul de comandă al contrareforme împotriva noului păgânism. Putin se conectează la unele dintre cele mai puternice curente mondiale. Nu numai prin sfidarea pe care o abordează față de ceea ce mare parte din omenire consideră a fi marșul arogant al Americii spre hegemonie mondială. Nu numai prin apărarea sa tribală a rușilor pierduți, lăsați de izbeliște după dezintegrarea URSS. Putin canalizează repulsia mondială față de rezistența împotriva scursurilor unei revoluții seculare și sociale hedoniste provenite din Occident.

În războiul cultural pentru viitorul omenirii, Putin înfige adânc steagul rusesc în solul creștinismului tradițional. Discursurile lui recente se fac ecoul cuvintelor Papei Ioan Paul al II-lea, a cărui Evangelium Vitae din 1995 condamnă cu cea mai mare fermitate îmbrățișarea de către Occident a „culturii morții”.

Ce înțelege Papa Ioan Paul al II-lea prin crime morale? Capitulara Vestului în fața revoluției sexuale manifestate prin ușurința de a divorța, promiscuitate deșănțată, pornografie, homosexualitate, feminism, avort, căsătorii între persoane de același sex, eutanasiere, sinucidere asistată – înlocuirea valorilor creștine cu valorile Hollywood-ului.”

Cea de-a doua opinie față de recenta turnură ideologică și geopolitică a liderului de la Kremlin aparține unui exponent tipic al establishmentului occidental, ministrul de externe al Suediei Carl Bildt. Portalul rus <http://vesti.lv/news/> publica recent următoarea știre:

„Ministrul de externe al Suediei Carl Bildt consideră că în ultimii câțiva ani Rusia s-a schimbat într-o direcție proastă. Dacă după primul deceniu după dezagregarea URSS ea demonstrează în politică adeziune la valorile occidentale și încerca să le cultive populației, atunci actuala conducere rusească s-a plasat într-o opoziție dură față de Occident.

Potrivit ministrului suedez, Putin demonstrează adeziunea nu față de valorile universale, ci față de cele ortodoxe. Acestea pot fi găsite în Twitter-ul ministrului suedez. „Noua linie antioccidentală și antidecadentă a lui Putin se întemeiază pe ideile profund conservatoare ortodoxe.”, este convins Bildt.”

Respectivul demnitar occidental trage o concluzie extrem de relevantă:

„Însă anume ortodoxia, în opinia lui Bildt, reprezintă pericolul principal pentru civilizația occidentală”.

(<http://vesti.lv/news/shvedskii-ministr-glavnaya-ugroza-eto-pravoslavie>)

Această declarație demonstrează în mod univoc faptul că Dughin are perfectă dreptate demascând aroganța elitelor occidentale de a considera propriile dogme ideologice și clișee civilizaționale drept superioare, normative și obligatorii pentru întreaga lume. În accepția lor, „băieții buni” sunt cei care-și acceptă inferioritatea civilizațională și „se adaptează la normă”, iar „băieții răi” sunt cei care își afirmă propria identitate civilizațională și refuză statutul de vasal docil. Faptul că și Carl Bildt îi recunoaște lui Putin, fie și de pe poziții critice, rolul de apărător al Ortodoxiei și exponent

al conservatorismului ca ideologie antiliberală este cât se poate de elocvent. Remarcăm în treacăt și o coincidență deloc întâmplătoare: **ura acestui vârf de lance al neoliberalismului globalist față de Ortodoxie, deloc întâmplător, este absolut identică cu cea nutrită pe vremuri de bolșevici.**

Am ținut să readuc în atenția publică teza despre nevoia de a ne despărți definitiv de comunism, deoarece este vorba de niște așteptări care planează în aer aidoma unor idei pe care le intuim, dar încă nu le-am formulat suficient de explicit. Totodată, noua poziție oficială a Moscovei consună perfect cu mesajul lucrării de față. **Astăzi nevoia de a izgoni „năluca comunismului” defunct este la fel de presantă ca și necesitatea de a respinge „spectrul liberalismului triumfător” prin apelul la conservatorism și la multipolaritate.**

***

Privită din perspectiva istorică, civilizațională, religioasă, culturală, lingvistică și geopolitică, Republica Moldova are **un profil identitar bivalent**. Ea a moștenit și poartă în sine atât identitatea românească, cât și cea rusească. **Hărțile mentale** înrădăcinate profund în conștiința colectivă de la noi prezintă societatea moldovenească în postura zeului roman **Ianus**, cel înfățișat cu **două fețe care privesc în părți opuse. O parte a societății noastre stă cu fața spre România și cu spatele spre Rusia, cealaltă parte - cu fața spre Rusia și cu spatele spre România.**

Afecțiunea unei părți a societății pentru o țară, de care o leagă aceeași limbă, cultură și trecut, provoacă în mod simetric ostilitate față de cealaltă. Corpul nostru social este marcat de o fractură dureroasă și ireconciliabilă. „**Ciocnirea civilizațiilor**” cunoaște la scară locală o continuă și devastatoare stare de război. El este purtat cu înverșunare între partidele politice, mediile intelectuale și instituțiile de presă. **Republica Moldova are doi „dușmani**

externi”: pentru unii este vorba de România, iar pentru alții – de Rusia. Și întrucât de-a lungul istoriei am fost succesiv parte ba a unui stat, ba a celuilalt, atât Bucureștii, cât și Moscova deseori privesc spre noi ca spre un **teritoriu recuperabil**. Ambele capitale alimentează pe toate căile cele două poziții antagoniste, concurând acerb pentru influența asupra acestui spațiu. Iar doritori de a servi cele două tabere beligerante sunt destui. Unii o fac din cele mai sincere porniri, fiind legați în mod organic de respectiva „patrie istorică”. Alții se înscriu în șirul infinit al clientelei politice aflate mereu în căutarea de sponsori și protectori la Moscova sau la București.

Republica Moldova trebuie să depășească formula antinomică **teză-antiteză** și să ajungă la cea de **sinteză**. Iar aici rolul elitei naționale este unul fundamental. Renunțarea la antagonismele „român” versus „rus”, depășirea traumelor istorice și concentrarea asupra elaborării unei perspective istorice mai bune pot și trebuie să reechilibreze societatea noastră la nivel geopolitic, oferindu-ne **șansa transformării unui handicap într-un avantaj**. Capacitatea de a cunoaște deopotrivă limbile română și rusă ne deschide perspectiva unei complementarități culturale. O privire proaspătă asupra rădăcinilor civilizaționale comune, asupra **matricei bizantine** comune care a determinat profilul identitar al popoarelor noastre, ce aparțin Creștinismului Ortodox, va reprezenta acea **punte de aur**, care trebuie creată întâi de toate de către elitele moldovenești. O asemenea înțelegere a celor două culturi și popoare ne vor permite să percepem **ultimele două secole**, cu momentele ei tragice sau luminoase, ca pe **un scurt epizod istoric**.

Lumea n-a început odată cu Renașterea, cu Secolul Luminilor, cu Revoluția Franceză și nici cu lovitura de stat bolșevică. Să ne amintim că însăși Modernitatea ca fractură istorică destul de recentă, a fost precedată de Premodernitate, de îndelungata cale a

popoarelor în cadrul Tradiției. Și aici Dughin ne vine din nou în ajutor. **Ne aflăm în Postmodernitate**, remarcă pe bună dreptate autorul. Dacă globaliștii își au propria versiune a Postmodernității, noi avem datoria să ne creăm o Postmodernitate care să decurgă din interesele noastre magistrale. Cum anume? Reintrând în istorie, adoptând adevărata libertate dată de Dumnezeu spre folosirea ei înțeleaptă și plină de îndrăzneală. Viitorul nostru nu este unul predestinat, implacabil, programat. În acest sens, calea ce ar putea apropia Republica Moldova, Rusia și România trece prin **reînnoarea firului între Premodernitate și Postmodernitate**.

Firește, accesul pe un teren al dialogului, reconcilierii și al convergenței culturale este condiționat de capacitatea de a ne debarasa de fobii, de a înceta să identificăm „dușmanul extern” cu una dintre cele două țări.

În acest context este potrivit să amintim că însăși afirmarea identității românești s-a produs prin redescoperirea originilor romane. Modernitatea a determinat **exaltarea excesivă a latinității și diminuarea sau chiar blamarea bizantinismului**. În Timpurile noi **cultura laică a luat locul cultului, iar sfințenia a fost substituită de sacralizarea unor figuri culturale**. Această **confuzie de planuri** încă mai persistă în mediile care se consideră patriotice în Republica Moldova. Practic fiecare poate invoca celebra expresie a lui **Mihai Eminescu „Suntem români și punctum”**, dar puțini sunt cei care au cunoștința de o altă frază emblematică a aceluiași autor. El a numit **Biserica Ortodoxă „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului”**. Ultimul citat arată în mod strălucit **izvorul civilizațional comun, care a determinat devenirea atât a lumii românești, cât și celei rusești. Aceasta e Ortodoxia**. Este necesar să conștientizăm că nimicirea Ortodoxiei reprezintă ținta numărul unu a artizanilor globalismului. **Și așa cum Rusia, Republica**

Moldova și România sunt țări ortodoxe, este absolut firesc ca ele să resimtă deopotrivă același risc de a se dizolva în „cazanul globalizării”.

***

La ora actuală o ruptură deosebit de violentă marchează puternic societatea moldovenească. Ea este determinată de conflictul dintre cele două opțiuni diametral opuse, pro-Vest și pro-Est. Această stare de lucruri dinamitează stabilitatea internă, unitatea teritorială și funcționalitatea statului. Criza din Ucraina, care a degradat într-un război civil alimentat masiv din exterior, arată cât se poate de clar că nici Republica Moldova nu poate adopta o poziție tranșantă, axată pe formula simplistă „ori-ori”. Invitația de a opta categoric fie pentru integrarea europeană, fie pentru cea eurasiatică ignorează, în mod conștient sau nu, riscurile degradării iremediabile a situației politice interne din țară, inclusiv a dispariției ei de pe harta lumii. Situația noastră este atât de fragilă, încât linia de falie geopolitică între Est și Vest ne poate transforma într-un teritoriu neguvernabil, în care trupele de pacificare NATO vor controla o parte a țării, iar cele ruse – o altă parte.

Din această perspectivă concepția reasezării arhitecturii globale pe temeiurile multipolarității, elaborată de Aleksandr Dughin, poate și trebuie să ne servească drept o nouă paradigmă în cadrul căreia să definim locul Republicii Moldova în regiune. Studiarea ei se impune cu necesitate anume acum, când evenimentele se precipită cu o viteză uluitoare, iar Rusia a ridicat mânușa aruncată de SUA (și, în parte de UE), spărgând monopolul unipolarității și hegemonia americană. Războiul ruso-georgian din 2008, chestiunea siriană și criza ucraineană au arătat în mod manifest că Moscova nu mai acceptă centrul de comandă de dincolo de Atlantic. Cei doi giganți geopolitici sunt într-o tensiune maximă, atmosfera se încinge, iar ziua de mâine devine tot mai imprezvizibilă.

***

În contextul internațional actual, radical diferit de cel cu care ne-am obișnuit după prăbușirea URSS, elita moldovenească trebuie să întreprindă un **salt intelectual** și să caute soluții optime pentru supraviețuirea statului. Personal am convingerea că șansa noastră este renunțarea rapidă la iluzii și prejudecăți. Este necesară cristalizarea unei noi viziuni asupra perspectivelor de dezvoltare a țării.

Și dacă „**A patra teorie politică**” ne invită să renunțăm atât la iluzia comunistă, cât și la cea liberală prin apelul la Tradiție, conservatorism, credința religioasă, păstrarea identității naționale, „**Teoria lumii multipolare**” ne propune să conștientizăm procesul de desuveranizare, căruia îi sunt supuse statele noastre prin intermediul globalizării atlantiste și să participăm activ la reșezarea geopolitică a lumii pe temeuri civilizaționale. **Le fel cum prima lucrare ne îndeamnă să renunțăm la perceperea liberalismului occidental ca pe o fatalitate, cea de-a doua ne cheamă să regândim și să sfidăm globalizarea în versiunea ei americană.** Dar și într-un caz, și în altul autorul nu pretinde să elaboreze în cele mai mici detalii nici o nouă ideologie politică, nici o nouă structură a relațiilor internaționale. **El propune cele două teorii complementare ca pe o invitație la dialog, la trecerea de la faza negării la cea a elaborării unor proiecte pozitive, invitându-i să participe la acest proces pe reprezentanții tuturor societăților.**

***

Privită din acest unghi de vedere, teoria lumii multipolare reclamă o reflecție profundă din partea vârfurilor intelectuale de la noi. Contribuția noastră la elaborarea conceptului multipolarității trebuie să se bazeze pe contextualizarea interesului național în noile condiții geopolitice.

Primul concept care necesită a fi afirmat plenar și promovat cu perseverență este **principiul neutralității** statului nostru.

Neutralitatea permanentă a Republicii Moldova trebuie promovată la nivel internațional pornindu-se de la următoarea premisă: **țara noastră își declară și își respectă angajamentul de neutralitate în contextul conflictelor dintre marii actori geopolitici.** Noi nu trebuie să fim parte a acestor conflicte, nu ne putem alinia la una dintre părțile beligerante sau concurente. Acest statut al Republicii Moldova ca subiect internațional impune și **regândirea paradigmei relațiilor economice externe.**

De aici - **cel de-al doilea concept**, întemeiat pe **suveranitatea economică**, pe elemente de **protecționism economic**, pe **renegocierea relațiilor comerciale cu partenerii străini.** Republica Moldova are nevoie de un statut economic special în relațiile ei cu Uniunea Europeană și cu Uniunea Vamală. Avem nevoie de **relații economice asimetrice atât cu UE, cât și cu UV.** Având în vedere ponderea modestă a economiei naționale, care se înscrie în marja de eroare a celor două piețe imense, exporturile moldovenești nu constituie nici un pericol pentru ele. În schimb **fuziunea economiei noastre subdezvoltate cu una dintre cele două piețe în cadrul unui acord de liber schimb va determina colonizarea ei prin intermediul capitalurilor și mărfurilor străine.** Un astfel de scenariu ar amplifica și mai mult migrarea forței de muncă spre piețele străine, iar prezența masivă a capitalurilor și întreprinderilor străine îi vor transforma pe majoritatea celor rămași acasă în **gastarbeiteri în propria țară.**

Ce poate oferi Moldova în schimb? Loialitate geopolitică și neutralitate. Firește, în condițiile capitalismului de tip corporatist, când deciziile politice a centrelor de putere occidentale sunt determinate de forța capitalului, probabilitatea obținerii unor asemenea preferințe comerciale este minimă. Însă aici țara noastră dispune de un avantaj extraordinar, ignorat cu desăvârșire la ora actuală. Și anume: având în vedere competiția acerbă dintre UE

(cu componenta americană deseori decisivă) și Federația Rusă pentru atragerea Republicii Moldova pe orbita celor două structuri suprastatale, negocierea paralelă, la Bruxelles și Moscova, ne oferă șansa acceptării ofertei noastre de către cel puțin una dintre părți. Iar partea care va manifesta înțelegere și spirit cooperant cu Chișinăul se va dovedi a fi partenerul de bază al țării noastre. În același timp, partea care ne va respinge oferta se va pomeni într-o lumină nefavorabilă în raport cu concurentul său. Aceasta ar putea fi adevărata „istorie de succes” a Moldovei. **O astfel de construcție geopolitică și economică asimetrică trebuie privită ca fiind una provizorie, dar vitală pentru scoaterea din ruină a economiei naționale, stoparea fenomenului „nomadismului de masă”, dar și pentru păstrarea unității teritoriale a țării.** Firește, este vorba doar de o tentativă de a obține **o pauză geopolitică pe un termen limitat, pentru o perioadă de 25-30 de ani.** Această perioadă ar fi suficientă pentru dezvoltarea economică a țării la un nivel ce ar permite renunțarea la măsurile de protejare drastică a pieței interne și încadrarea ei în regimul de liber schimb internațional.

Desigur, regândirea paradigmei de dezvoltare a țării nu are nimic în comun cu cele două discursuri dominante din societatea noastră, respectiv sau cu UE, sau cu UV. Acest concept pare mai curând rodul imaginației decât o propunere pragmatică. Dar anume așa se întâmplă în istorie: orice realizare majoră este precedată de un vis major, de o idee ieșită din comun. Se știe că atunci când toată lumea gândește la fel, de fapt, nimeni nu gândește. Și aici lectura cărții lui Dughin poate servi drept un imbold puternic pentru depășirea manierei obișnuite de a privi lucrurile.

Evident, **succesul țării noastre depinde în mod hotărâtor de capacitatea elitelor de a se debarasa de noua „religie de stat”, ce a urmat-o pe cea comunistă – liberalismul și occidentomania.** Asta pentru că anume **îmbrățișarea naivă a paradigmei oc-**

cidentale a împins societatea noastră în starea de captivitate intelectuală, de vasalitate politică și de copiere mecanică a unor modele străine, care nu au nimic în comun cu tradiția, mentalitatea, cultura, credința și interesele noastre. Acceptarea fără discernământ a modelelor „de import” a transformat societatea moldovenească într-un **sat al lui Potiomkin**, iar legislația și instituțiile de stat deseori reprezintă niște „**forme fără fond**”. Starea de fascinație, de încântare, de exaltare stupidă față de tot ce vine din Occident ne-a coborât la nivelul unui **stat caricatural**, care nu cunoaște cauzele adevărate ale propriei disfuncții. „**Avangarda**” **intelectuală și politică bravează cu propria occidentomanie exact la fel cum pe vremuri brava nomenclatura comunistă cu afilierea la marxism**. „Spălarea creierilor” și prelucrarea ideologică masivă are loc prin cultura de masă, media, învățământ și administrația de stat. **Starea de subordonare** a clasei guvernante față de centrele de putere din exterior a devenit **un titlu de glorie**. Interesele geopolitice și economice ale Occidentului în Republica Moldova sunt confundate cu interesele țării. Reflexele condiționate, cultivate cu metodă din afară, sunt luate drept gândire autonomă și reacții firești. **Integrarea europeană**, impusă după criteriile birocrăției europene, este privită ca o **cale de dezvoltare fără alternativă**.

***

Acum câteva remarci legate de febrilitatea cu care suntem zoriți să semnăm acordul de asociere și cel de liber schimb cu UE. Dacă actualele cercuri guvernamentale americane și europene ar fi prietenii sinceri ai Republicii Moldova, în fața unor riscuri majore de escaladare a conflictului politic intern și de destrămare teritorială ireversibilă a statului nostru, anume Washingtonul și Bruxellesul ar trebui să îndemne Chișinăul oficial să-și tempereze elanul proeuropean (Precedentul ucrainean este mai mult decât elocvent în acest sens.). Însă totul se întâmplă exact invers. Chiar dacă nici SUA, nici UE, nici NATO nu pot asigura unitatea teritorială

a țării și viabilitatea ei economică, centrele de putere occidentale continuă campania masivă de înglobare a Republicii Moldova în jocul lor geopolitic. **Se creează impresia că se urmărește anume dezmembrarea teritorială și dărâmarea definitivă a șubredei noastre construcții statale.**

Se știe că politica internațională este ghidată de interese cinice și pragmatice. Aici loc de sentimente și de caritate nu prea există. Cine e conștient de această stare de lucruri, are șanse de câștig, iar cine nu – își condamnă propria țară la rolul de perdant.

***

În ultimii ani, datorită cărților sale, activității universitare, televiziunii și Internetului, Dughin a devenit extrem de cunoscut. Unii împărtășesc opiniile lui, alții le contestă. Dar practic nu există nimeni care l-ar trata cu indiferență. Cert este, însă, că această personalitate extraordinară marchează puternic momentul pe care îl trăim. Forța lui intelectuală alimentează puternic **noul val al gândirii conservatoare**. Anume acest **curent de opinie** capătă un contur din ce în ce mai pronunțat și în Republica Moldova. Oamenii sunt în căutarea unor interpretări coerente, complexe și solide a realităților zbuciumate pe care le trăim. Într-o societate devastată de grave nedreptăți, măcinată de conflicte și marcată de spectacolul mediatic plin de știri senzaționale, show-uri și cultura de masă, Aleksandr Dughin are darul să refacă pânza realității. Fiind o natură pasională, el își afirmă cu vigoare vocația de savant aflat în miezul marilor confruntări ale epocii. Dughin este perfect conștient de faptul că **istoria este mișcată înainte de două lucruri fundamentale: Ideea și Voința**. Sau, altfel zis, de oamenii care posedă o **viziune clară** și un **caracter puternic**. Opera lui nu reprezintă o colecție de abstracțiuni științifice. Ea este expresia unui **crez de generație**. Oamenii de anvergura lui sunt conștienți de **misiunea** pe care și-o asumă. Tocmai de aceea ei reușesc să deslușească **sensul istoriei**.

IURIE ROȘCA

Pentru ei viața unor popoare și civilizații întregi nu este o simplă succesiune de întâmplări, care curg de la sine. Ea este determinată în mod decisiv de oamenii care își asumă plenar condiția de **înainte-mergători** ale colectivităților pe care le servesc.

Nu este deloc necesar ca cei care vor hotărî să parcurgă această lectură să adere integral la opiniile autorului. E suficient să aibă curiozitatea să le cunoască, iar unii chiar și să participe la dialogul între țările noastre, cărora Dumnezeu le-a hărăzit să fie vecine până la sfârșitul veacurilor.

Profit de ocazie pentru a aduce mulțumiri tânărului meu coleg și prieten Ghenadie Vaculovschi, care m-a asistat la traducerea atât a cărții „A patra teorie politică”, cât și a celei de față, precum și la pregătirea versiunii-compendiu a celor două volume. Le sunt recunoscător și colegilor de la redacția săptămânalului „Flux”, care au inserat cu regularitate pe parcursul traducerii fragmente din „Teoria lumii multipolare”, precum și redactorului-stilizator Liliana Stegărescu.

Chișinău, mai 2014